

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση
ως εργαλεία για αύξηση της Εταιρικής Αξίας: μελέτη
στην τρέχουσα κατάσταση ανάμεσα στις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
στον κλάδο Εργολάβων Οικοδομών στην Κύπρο, και πιο συγκεκριμένα
σε αυτές που δραστηριοποιούνται στη Επαρχία Λάρνακας**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: Μαρία Κουρούση Δημητρίου

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: Γεώργιος Κασσίνης

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 2014

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**"Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση
ως εργαλεία για αύξηση της Εταιρικής Αξίας: Μελέτη στην τρέχουσα κατάσταση ανάμε-
σα στις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις στον κλάδο Εργολάβων Οικοδομών στην Κύπρο, και
πιο συγκεκριμένα σε αυτές που δραστηριοποιούνται στη Επαρχία Λάρνακας".**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: Μαρία Κουρούση Δημητρίου

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: Γιώργος Κασσίνης

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2014

Περιεχόμενα

Αφιέρωση	6
Ευχαριστίες	7
Περίληψη στην Ελληνική	8
Abstract	9
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή	
1.1. Πρόλογος	10
1.2. Σημασία της μελέτης - Κύριος Σκοπός (Main Aim)	11
1.3. Στόχοι της Έρευνας (Main Objectives of the study)	11
1.4. Περιορισμοί (Limitations)	12
1.5. Δομή Κεφαλαίων	12
Κεφάλαιο 2: Ανασκόπηση βιβλιογραφίας	
2.1. Εισαγωγή	15
2.2. Περιβαλλοντική Διαχείριση – Γενικά	15
2.3. Ορισμός Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης	17
2.4. Σημασία της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης στους Οργανισμούς	19
2.5. Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση & Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος: νομοθεσία και κανονισμοί	21
2.6. Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και ο ρόλος των Διευθυντών	23
2.7. Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείρισης VS Άλλων Λογιστικών Τεχνικών	24
2.8. Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση: Κόστη και Οφέλη	26
2.8.1. Περιβαλλοντικά κόστη	26
2.8.2. Περιβαλλοντικά οφέλη	27
2.9. Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι ...	28
2.10. Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση & Περιβαλλοντικά Συστήματα ..	30
2.11. Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και Εταιρική Αξία	32
Κεφάλαιο 3: Η παρούσα κατάσταση στην Κύπρο στον Κλάδο υπό εξέταση	
3.1. Οι Επιχειρήσεις στην Κύπρο – Ορισμός Μεγέθους	34
3.2. Παρούσα Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο - Βάρη και διλήμματα στον Κατασκευαστικό τομέα	35
3.3. Παρούσα Γνώση για την Περιβαλλοντική Διαχείριση στον Κατασκευαστικό τομέα	36

3.4.	Ανασκόπηση-Στατιστικά Στοιχεία για τον Κατασκευαστικό Τομέα	37
Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία της Έρευνας		
4.1.	Η Μεθοδολογία της Έρευνας	42
4.2.	Συλλογή Δεδομένων	42
4.2.1.	Δευτερογενής Δεδομένα	42
4.2.2.	Πρωτογενής Δεδομένα	43
4.3.	Επιλογή Δείγματος - Πληθυσμός – Μέγεθος	43
4.4.	Εργαλεία - Τεχνική συλλογής πρωτογενών δεδομένων	44
4.4.1.	Ερωτηματολόγια 1 ^ο και 2 ^ο	45
4.4.2.	Διαμόρφωση - Τύποι Ερωτήσεων	42
4.4.3.	Τρόποι Επικοινωνίας των Ερωτηματολογίων	45
4.5.	Μέθοδος Ανάλυσης των πρωτογενών δεδομένων	46
4.6.	Παρατηρήσεις	46
Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα Έρευνας - Ανάλυση Δεδομένων		
5.1.	Εισαγωγή	47
5.2.	Παρουσίαση αποτελεσμάτων - Ανάλυση 1ου ερωτηματολογίου	47
5.2.1.	Απαντήσεις Μέρους Α : Δημογραφικά Στοιχεία	48
5.2.2.	Απαντήσεις Μέρους Β: Κύριο Μέρος Έρευνας.....	48
5.3.	Παρουσίαση αποτελεσμάτων - Ανάλυση 2ου ερωτηματολογίου	52
5.3.1.	Απαντήσεις Μέρους Α: Δημογραφικά Στοιχεία	53
5.3.2.	Απαντήσεις Μέρους Β: Κύριο Μέρος Έρευνας.....	54
5.3.3.	Απαντήσεις Μέρους Γ.	62
Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα -Εισηγήσεις		
6.1.	Εισαγωγή	63
6.2.	Συμπεράσματα	63
6.3.	Εισηγήσεις	64
Επίλογος		
Βιβλιογραφική Αναφορά-Αγγλική		
Βιβλιογραφική Αναφορά-Ελληνική.....		
Ιστοσελίδες		
Παράρτημα Ι		
Παράρτημα ΙΙ		
Παράρτημα ΙΙΙ		

Αφιέρωση

Όλες μου οι προσδοκίες από αυτό το μακρύ ταξίδι έχουν πραγματοποιηθεί αφού ο κύκλος ολοκληρώθηκε και επιτέλους έχει φτάσει το πολυπόθητο τέλος. Έχοντας την ευκαιρία της αφιέρωσης καταρχάς θα ήθελα να αφιερώσω αυτή τη μελέτη στα αξιαγάπητα παιδιά μου Δέσποινα και Γιάννη. Ο πολύτιμος χρόνος που έπρεπε να τους αφιερώσω τα τελευταία χρόνια των σπουδών μου μοιράστηκαν με πολλές στιγμές μακριά τους για την πραγματοποίηση της δικής μου επιθυμίας. Είμαι σίγουρη ότι μεγαλώνοντας θα χρησιμοποιήσουν τις εμπειρίες που αποκόμισαν ως παράδειγμα από όλη αυτήν την διαδρομή μας για την πραγματοποίηση της δικής τους επιθυμίας στις δικές τους σπουδές. Κατά δεύτερον, αφιερώνω την εργασία αυτήν στον αξιολάτρευτο άντρα μου Δημήτρη για τη συνεχή υποστήριξη και αναγνώρισης της επιθυμίας μου για μάθηση. Τέλος, η μελέτη αυτή είναι αφιερωμένη και στους γονείς μου που με στηρίζουν σε κάθε στιγμή της ζωής μου.

Ευχαριστίες

Μέσα από αυτή τη σελίδα αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω το υπεύθυνο καθηγητή μου κ. Γεώργιο Κασσίνη, για την υποστήριξη και την καθοδήγηση του στην επιτυχή ολοκλήρωση της Μεταπτυχιακής Διατριβής μου. Επιπλέον, ευχαριστώ τον κ. Κυριάκο Μοσφιλιώτη βετεράνο οικοδόμο και πρώην πρόεδρο του Συνδέσμου Εργολάβων Λάρνακας, στην επιμονή του να με βοηθήσει να έχω προσωπικές συναντήσεις με τους εργολάβους οικοδομών και ειδικότερα με τους προέδρους των τοπικών συνδέσμων. Αναγνωρίζω και υπογραμμίζω επίσης τη συμβολή των προέδρων των συνδέσμων Εργολάβων Αμμοχώστου και Λάρνακας που ήταν πρόθυμοι να με βοηθήσουν στη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων με την ενθάρρυνση των μελών τους να ανταποκριθούν. Ευχαριστώ επίσης την Ειρήνη Κουρούση για την συμβολή της στην δημιουργία και παρουσίαση των γραφικών παραστάσεων στην μελέτη μου. Η συμβολή όλων τους χρήζεται ως η κινητήρια δύναμη στην ολοκλήρωση της διατριβής μου.

Περίληψη

"Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση ως εργαλεία για αύξηση της Εταιρικής Αξίας: Μελέτη στην τρέχουσα κατάσταση ανάμεσα στις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις στον κλάδο Εργολάβων Οικοδομών στην Κύπρο, και πιο συγκεκριμένα σε αυτές που δραστηριοποιούνται στη Επαρχία Λάρνακας".

Οι Διεθνείς Οργανισμοί και οι Ελεγκτές Περιβαλλοντικών θεμάτων αναγνωρίζοντας τον κίνδυνο στον οποίο οδεύει ο πλανήτης εισήγαγαν διάφορες μεθόδους για την διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος οι οποίες θα εφαρμόζονται μέσα από βιομηχανικές και άλλες πρακτικές. Στον όρο 'Περιβαλλοντική Διαχείριση' πρόσθεσαν και ταυτόχρονα σύνδεσαν την μέθοδο 'Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση', και τους πρότειναν ως τους τρόπους που θα ενσωματώνουν την συνέργεια του κρατικού με τον οργανωτικό τομέα κάθε επιχείρησης.

Μέσα από την διεξαγωγή της παρούσα έρευνας και με τη χρήση ποσοτικής μεθοδολογίας συλλέγονται δεδομένα με τον σκοπό διερεύνησης κατά πόσο οι Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις Εργολάβων Οικοδομών που δραστηριοποιούνται στην επαρχία της Λάρνακας, α) έχουν επίγνωση των όρων 'Περιβαλλοντική Διαχείριση' και 'Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση', β) εάν και πώς εφαρμόζουν τους όρους 'Περιβαλλοντική Διαχείριση' και 'Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση', γ) κατά πόσο γνωρίζουν τα άμεσα κόστη, τις έμμεσες δαπάνες και τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή 'Περιβαλλοντικής Διαχείρισης' και 'Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης' και δ) να εντοπίσει πώς χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους ώστε να αυξηθεί η εταιρική τους αξία.

Παρ' όλες τις δυσκολίες και τους περιορισμούς που εμφανίστηκαν στην έρευνα του κλάδου οι οποίοι οφείλονται στην βαθιά οικονομική ύφεση, διεξάγονται ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Διαπιστώνεται η θετική αντιμετώπιση που επιδεικνύουν προς την σημασία για την προστασία του περιβάλλοντος και την έννοια της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και επιβεβαιώνεται ότι για τον όρο και την έννοια της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης υποδεικνύουν ελάχιστη σημασία. Παραθέτονται τα συμπεράσματα αναλυτικά και προτείνονται εισηγήσεις για βελτίωση των αποτελεσμάτων.

Αυτή η έρευνα μπορεί να θεωρηθεί ως ένα πρώτο βήμα για άλλους ερευνητές που ενδιαφέρονται για τον κατασκευαστικού τομέα και μπορεί να πραγματοποιηθεί ανάμεσα στις μικρομεσαίες και μεγάλες Κυπριακές επιχειρήσεις εργολάβων οικοδομών επιχειρώντας να διερευνήσουν α) κατά πόσο εκτελούν φιλικές πρακτικές προς το περιβάλλον και β) κατά πόσο έχουν αναγνωρίσει την προοπτική αύξησης της εταιρικής αξίας με την χρήση 'Περιβαλλοντικής Διαχείρισης' και 'Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης'.

ABSTRACT

"Environmental Management & Environmental Management Accounting as tools to enhance Corporate Value; the current case of the Building Industry in Cyprus between the Very Small Business in Larnaca area".

International Organizations and the Environmental Auditors when recognized the plane's danger introduced several methods to ensure environment protection through industries practices. They combine both 'Environmental Management' term and 'Environmental Management Accounting' technique, and suggested them as methods to incorporate the synergies between government and organizations. With these two conditions, the aim was to improve their performance on energy use, reduction of waste production, environmental and social concerns, and furthermore to increase corporate value.

Through the course of this research the use of quantitative collection method aimed to investigate whether the Very Small Enterprises in the Building Contractors operating in the province of Larnaca, a) are aware of the terms 'Environmental Management' and 'Environmental Accounting management', b) whether and how they implement the terms 'Environmental Management' and 'Environmental Management Accounting', c) whether they are familiar with the direct and indirect costs and the benefits from the application of both terms and d) identify how they use their knowledge to increase corporate value and future benefits.

Despite the difficulties and limitations that were appeared through the investigation of the building sector mainly caused from the deep economic recession, encouraging results were accomplished. There is a positive outcome where they support and encourage environment protection and the concept of Environmental Management. However, in contrast with the positive attitude they demonstrate to the costs and benefits awareness, evidence through research confirmed that the owners of Very Small Enterprises in the Building Contractors express less to no importance to the concept of environmental management accounting .

The current research can be seen as a first step for other researchers that might be interested on how medium and large size companies of the building sector are performing practices friendly to the environment and the society and if they have recognized the opportunity of increasing their corporate value and profits the terms EM and EMA.

Κεφάλαιο 1:Εισαγωγή

1.1 Πρόλογος

Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα ασκεί επιδράσεις και επιφέρει ταυτόχρονα αλλαγές τόσο στο περιβάλλον όσο και σε ολόκληρη την κοινωνία. Ήδη από την αρχή επιβάλλεται να παραδεχτούμε ότι αυτές οι αλλαγές δεν είναι πάντοτε μετρήσιμες αλλά πολύ συχνά τείνουν να είναι έμμεσες και μελλοντικές. Είναι συγχρόνως αποδεδειγμένο ότι συχνά η αναπτυξιακή δραστηριότητα που ασκείται εκ μέρους των επιχειρήσεων γίνεται σε βάρος της προστασίας του περιβάλλοντος. Είναι κοινός τόπος ότι οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων που αυτοϋπονομεύονται συγχρόνως οδηγούν και σε περιβαλλοντική υποβάθμιση η οποία είναι μακροπρόθεσμα αντιοικονομική. Ταυτόχρονα είναι κανόνας να παρατηρείται ότι οι διοικήσεις των περισσότερων επιχειρήσεων έχουν μέχρι σήμερα δώσει μεγαλύτερη σημασία στην παραγωγή και στις οικονομικές επιταγές παρά στην συλλογική συνείδηση.

Ωστόσο κρίνεται αναγκαίο να σημειωθεί ότι τις τελευταίες δεκαετίες έχει παρατηρηθεί μια νέα διάσταση πολύ σημαντικής οικονομικής και κοινωνικής υπόστασης. Η **προστασία του περιβάλλοντος** εξετάζεται πλέον από μια ριζικά διαφορετική οπτική γωνία στην οποία η οικονομική ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος βρίσκονται σε μια αμφίδρομη σχέση αλλά ταυτόχρονα ο πρώτος όρος αποτελεί βασική προϋπόθεση του δεύτερου. Συγκεκριμένα η πρώτη προσπάθεια ξεκίνησε από τα Ηνωμένα Έθνη στην Στοκχόλμη τον Ιούνιο του 1972 με την γνωστή "**Διακήρυξη της Στοκχόλμης**", η οποία χαρακτηρίζεται ως ο θεμέλιος λίθος του σύγχρονου Περιβαλλοντικού Δικαίου. Εκεί τονίστηκε ότι η οικονομική ανάπτυξη βρίσκεται σε απόλυτη συνάρτηση με την προστασία του περιβάλλοντος και αυτό πρέπει να γίνεται τόσο για τις παρούσες όσο και για τις μεταγενέστερες γενιές. Εδώ κρίνεται αναγκαίο να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια ορίζεται και στις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης η **Αειφόρος Ανάπτυξη** ως άξονας συμβατός με το περιβάλλον.

Πολλοί είναι οι μελετητές που επισήμαναν ότι αυτό θα επιτευχτεί με επιλογή **εργαλείων** που θα έχουν ως γνώμονα τη λογική διαχείριση και διαφύλαξη των περιβαλλοντικών πόρων με την χρήση της **καθαρής τεχνολογίας**. Η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση γνωστή ως *Environmental Management Accounting* (EMA¹) εμφανίζεται στο προσκήνιο ως όρος αρχικά αλλά στην συνέχεια ορίζεται ως το εργαλείο που ασχολείται με τις λογιστικές πληροφορίες που βοηθούν τις ανάγκες των διευθυντικών στελεχών σε σχέση με τις επιχειρηματικές δρα-

¹ EMA: Ο αγγλικός όρος που χρησιμοποιείτε για την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.

τηριότητες καθώς και οτιδήποτε σχετίζεται με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης.

1.2 Σημασία της μελέτης - Κύριος Σκοπός (Main Aim)

Τον τελευταίο καιρό η ευρύτερη ανησυχία για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις επιπτώσεις που πιθανόν να έχουν στις επιχειρήσεις κατέστησε την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση ένα απαραίτητο εργαλείο για τους πλείστους οργανισμούς. Ταυτόχρονα είναι εμφανές ότι οι οργανισμοί έχουν αναγνωρίσει τα πιθανά οικονομικά οφέλη των περιβαλλοντικών επιδόσεων τους, την ενίσχυση της αποδοτικότητας από την σωστή χρήση πηγών ενέργειας εφαρμόζοντας την τεχνική EMA καθώς επίσης και την αυξημένη αναγνώριση από την κοινωνία σε όσες εταιρείες εφαρμόζουν πρακτικές με περιβαλλοντική συνείδηση.

Ως εκ τούτου ήταν πολύ ενθαρρυντική η εκπόνηση της παρούσας έρευνας προκειμένου να εξετάσει τις γνώσεις των στελεχών συγκεκριμένα των Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται ως Εργολάβοι Οικοδομών καθώς και να εμβαθύνει στο νόημα που αποδίδουν στην Περιβαλλοντική Διαχείριση και την τεχνική της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης. Επιπλέον, μέσα από την μελέτη προσδιορίζονται οι πιθανές περιβαλλοντικές δαπάνες και οι κίνδυνοι από την εφαρμογή της τεχνικής αυτής. Ταυτόχρονα γίνεται προσπάθεια να αναγνωριστούν, να αναλυθούν και να αξιολογηθούν τα οφέλη που προκύπτουν από την εφαρμογή της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης σε σχέση με την βελτίωση της Εταιρικής Αξίας. Τέλος, θα εξεταστεί πώς αυτή η τεχνική μπορεί να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για τη σίγουρη και ασφαλή χρήση τους από τους διευθυντές έτσι ώστε να αποκτήσουν γνώσεις για το κόστος και τα οφέλη αυξάνοντας και την Εταιρική Αξία του οργανισμού.

1.3 Στόχοι της Έρευνας (Main Objectives of the study)

- Η διερεύνηση του βαθμού γνώσης και αντίληψης που έχουν για την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την τεχνική Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση οι Διοικήσεις στις Πολύ Μικρές Εταιρείες Εργολάβων Οικοδομών, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην επαρχία Λάρνακας.
- Πως και εάν εφαρμόζουν στην πράξη Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση οι Διοικήσεις στις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις Εργολάβων Οικοδομών οι οποίες δραστηριοποιούνται στην επαρχία Λάρνακας.

- Να διερευνήσει κατά πόσο γνωρίζουν για τα Άμεσα και Έμμεσα κόστη που προκύπτουν αλλά και πως τα συνδέουν με την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.
- Να προσδιορίσει τα Οφέλη που προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.
- Να προσδιορίσει κατά πόσο ο όρος Περιβαλλοντική Διαχείριση και το **βασικό εργαλείο** "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" μπορούν να βοηθήσουν την εταιρεία στην αύξηση της εταιρικής της αξίας.
- Παροχή συστάσεων κατά πόσον η Περιβαλλοντική Διαχείριση και η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση μπορούν να εφαρμοστούν στις πολύ μικρές εταιρείες Εργολάβων Οικοδομών και να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα αυξάνοντας την Αξία της επιχείρησής τους.

1.4 Περιορισμοί (Limitations)

Κατά τη διαδικασία συλλογής των πρωτογενών δεδομένων της διατριβής αυτής, εμφανίστηκαν ορισμένοι περιορισμοί. Ένα από κύρια εμπόδια ήταν η κάθετη ύφεση και το βαρύ πλήγμα που υπέστη ο κατασκευαστικός τομέας κατά τα τελευταία χρόνια (η οποία ξεκίνησε από το 2011) και με την επιδείνωση τους μετά τα γεγονότα στις 15/3/2013 από την εξαγγελία των βαρέων οικονομικών μέτρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση στην χώρας μας. Ως επακόλουθο της πιο πάνω εξέλιξης οι διαθέσιμες και εν ενεργεία Πολύ Μικρές Εργοληπτικές Εταιρείες (που αποτελούν το βασικό άξονα δείγματος) μειωθήκαν κατακόρυφα με αποτέλεσμα αυτό να δημιουργήσει μια αλυσίδα αναβολών που δυσκόλεψαν αρκετά στην ολοκλήρωση της έρευνας. Επιπρόσθετα να σημειωθεί ότι το απαισιόδοξο οικονομικό περιβάλλον που διαφάνηκε επηρέασε αρνητικά την συμμετοχή τους με την δικαιολογία 'δεν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος' εκ μέρους των διευθυντών είτε με απροθυμία ή ακόμα και με αδιαφορία.

1.5 Δομή Κεφαλαίων

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή: Σκοπός στο πρώτο κεφάλαιο είναι να δοθεί μια περιεκτική περίληψη, να καταγράψει την σημασία και τον σκοπό της παρούσας έρευνας καθώς και να εναποθέσει τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα και τους περιορισμούς.

Κεφάλαιο 2: Ανασκόπηση βιβλιογραφίας: στο δεύτερο κεφάλαιο κυρίως επιδιώκεται μια αναφορά στις κυρίαρχες τάσεις έμπειρων μελετητών που κατέγραψαν άρθρα ή διεξήγα-

γαν εμπειριστατωμένες έρευνες με θέμα την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και την συνεισφορά των όρων αυτών στην Εταιρική Αξία κάθε επιχείρησης. Χωρίζεται στις πιο κάτω ενότητες στοχεύοντας να επιβεβαιώσει την ευαισθητοποίηση και πώς οι άλλοι αναγνωρίζουν και ασκούν πρακτικές σε αυτό το κρίσιμο θέμα:

- Περιβαλλοντική Διαχείριση - Γενικά
- Ορισμός Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης
- Η Σημασία της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης στους Οργανισμούς
- Υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος: νομοθεσία και κανονισμοί
- Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και ο ρόλος των Διευθυντών
- Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείρισης και Άλλες Λογιστικές Τεχνικές
- Περιβαλλοντικού Λογιστική Διαχείριση: Κόστη και Οφέλη
- Περιβαλλοντική Λογιστική και Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι
- Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και Περιβαλλοντικά Συστήματα
- Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και Εταιρική Αξία

Κεφάλαιο 3: Η παρούσα κατάσταση στην Κύπρο στον Κλάδο Κατασκευών:

αρχικά στο παρόν κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον ορισμό και διαχωρισμό των μικρών επιχειρήσεων. Έπειτα γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστεί η οικονομική κατάσταση στην Κύπρο μέσα από αναφορά στατιστικών στοιχείων από το 2011 έως το 2013 και επιπρόσθετα παρουσιάζονται στοιχεία για το πως τα οργανωμένα σύνολα του υπό εξέταση κλάδου αντιμετωπίζουν τα θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης.

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία: στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθείται στην έρευνα, καθώς και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή και την ανάλυση των πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων. Κύριος στόχος είναι να μεταφέρει στους αναγνώστες τα ακριβή βήματα που ακολουθήθηκαν για την ολοκλήρωση της έρευνας. Γίνεται αναφορά στην επιλογή του πληθυσμού του δείγματος και του μεγέθους, στις τεχνικές συλλογής των πρωτογενών δεδομένων, στους τύπους ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν στα ερωτηματολόγια 1 και 2, των τεχνικών επικοινωνίας και την μέθοδο ανάλυσης των πρωτογενών δεδομένων.

Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα Έρευνας: στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας. Επιχειρείται η περιληπτική ανάλυση των ευρημάτων η οποία ενισχύεται με την χρήση γραφικών παραστάσεων.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα και συστάσεις: Ο στόχος του τελευταίου κεφαλαίου είναι να δοθεί στον αναγνώστη η σύνοψη της μελέτης και επιπλέον να παρουσιαστούν εισηγήσεις προκειμένου να δοθούν κίνητρα για καλύτερη αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων εκ μέρους των διευθυντικών στελεχών των πολύ μικρών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται ως Εργολάβοι Οικοδομικών στην επαρχία Λάρνακας.

Κεφάλαιο 2: Ανασκόπηση βιβλιογραφίας

2.1 Εισαγωγή

Η βιβλιογραφική ανασκόπηση θεωρείται ως πολύ σημαντική από όλους τους ερευνητές και για αυτό αποτελεί ένα από τα κύρια κεφάλαια κάθε έρευνας. Κατά συνέπεια, η ανάγκη να γνωρίσουμε και να εμβαθύνουμε στα προηγούμενα ευρήματα αποδείχτηκε ως η καταλληλότερη καθοδήγηση για το σχεδιασμό και την τελική μορφή της παρούσας έρευνας.

Το αυξανόμενο ενδιαφέρον για αναγνώριση της άμεσης ανάγκης χρησιμοποίησης στην πράξη των όρων Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση από τη μία οδηγεί στη διερεύνηση των ευρημάτων προηγούμενων ερευνητών και από την άλλη ανοίγει το μονοπάτι για νέες μελέτες.

Στην διακήρυξη των "*WORLD SCIENTISTS' WARNING HUMANITY*" το 1992 οι βραβευμένοι με Νόμπελ και παγκοσμίως γνωστοί επιστήμονες που συμμετείχαν τόνιζαν ότι "Οι άνθρωποι και ο φυσικός κόσμος βρίσκονται σε πορεία σύγκρουσης, γιατί οι ανθρώπινες δραστηριότητες επιφέρουν μεγάλη και συχνά ανεπανόρθωτη ζημιά στο περιβάλλον και στους ζωτικούς πόρους του. Αν δεν ελεγχθούν, πολλές από τις τρέχουσες πρακτικές τους θέτουν σε κίνδυνο το μέλλον που επιθυμούμε για την ανθρώπινη κοινωνία, το ζωικό και το φυτικό βασίλειο, μετασχηματίζοντας ενδεχομένως με τέτοιο τρόπο τον έμβιο κόσμο, που θα καταστεί αδύνατον να διατηρηθεί στην ζωή υπό την μορφή που την γνωρίζουμε. Είναι λοιπόν επιτακτική η ανάγκη ριζικών αλλαγών στην σημερινή πορεία προκειμένου να αποφύγουμε τη σύγκρουση που θα επέλθει" (J.B.Foster:2005:151-152).

2.2 Περιβαλλοντική Διαχείριση - Γενικά

Πότε ξεκίνησε ιστορικά η ανησυχία των οργανισμών περί του θέματος και πως ορίζουν την Περιβαλλοντική Διαχείριση; Αρχικά, 40 χρόνια πριν, τα Ηνωμένα Έθνη στις 5-16 Ιουνίου και πιο συγκεκριμένα το 1972 στην Στοκχόλμη, με την διακήρυξη τους για το περιβάλλον τόνισαν έντονα τον προβληματισμό τους για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην διακήρυξη τους υπογράμμισαν ότι "Τόσο η προστασία όσο και η βελτίωση του περιβάλλοντος να αναγορεύεται σε καθήκον για τις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές" (Σιούτη:2000:75).

Τα κύρια στάδια για τη διαδικασία καταστατικής αναγνώρισης της κοινοτικής περιβαλλοντικής προστασίας είναι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1987), η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) και η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997-99). Μέσα από αυτές τις συνθήκες παρατηρούμε την

σταδιακή ανάδειξη της περιβαλλοντικής προστασίας και της Βιώσιμης ανάπτυξης σε βασικές πτυχές του Κοινοτικού δικαίου.

Ακολούθησαν πολλές συνδιασκέψεις και αποφάσεις ανά σειρά ετών ώσπου στο Πέμπτο Πρόγραμμα Δράσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη στις 16.2.1992 (δηλαδή είκοσι χρόνια αργότερα από την διακήρυξη της Στοκχόλμης το 1972) ορίστηκε ως ο *βασικός άξονας η συμβατή με το περιβάλλον ανάπτυξη*. Όπως αναφέρει η κ. Σιούτη με την μεταβολή προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης θα εμφανίζονταν ως επακόλουθο, αλλαγές στο βιομηχανικό προφίλ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000:80). Η συγγραφέας επισήμανε ότι μαζί με την νέα ευθυγράμμιση πρέπει να ακολουθηθεί η σωστή επιλογή εργαλείων που θα έχει σαν κύριους γνώμονες την καλύτερη αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού, τη λογική διαχείριση και διαφύλαξη των περιβαλλοντικών πόρων και την χρήση καθαρής τεχνολογίας.

Αξιοσημείωτη είναι και η επισήμανση του J. B. Foster (2005:118-119), αρχισυντάκτη των σελίδων για το περιβάλλον στο Economist Βρετανία ότι, πολλοί ελπίζουν ότι η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να καταστεί περιβαλλοντικά ακίνδυνη. Παρόλα αυτά όμως, σύμφωνα με την δική του παραδοχή, στην πραγματικότητα αυτό δεν μπορεί να γίνει ποτέ γιατί στο μεγαλύτερο μέρος της κάθε οικονομική δραστηριότητα συνεπάγεται με την εξάντληση της ενέργειας και των πρώτων υλών και αυτή με την σειρά της δημιουργεί απόβλητα τα οποία πρέπει να απορροφήσει ο πλανήτης, καταλήγοντας σε μια απαισιόδοξη προσέγγιση ότι τελικά *'η οικολογική ανάπτυξη είναι μια χίμαιρα'*.

Παράλληλα, εκτός από τις επισημάνσεις των Foster και Σιούτης, στο βιβλίο των ACCA² P5 (2007:304) ομοίως υποστηρίζεται ότι οι οργανισμοί έχουν αρχίσει ήδη να αναγνωρίζουν ότι η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και διαχείριση δεν είναι πλέον προαιρετική, αλλά είναι σημαντική για τη μακροπρόθεσμη επιβίωση και αποτελεσματικότητα της κάθε επιχείρησης ανεξαρτήτου μεγέθους. Αυτό σκιαγραφεί και το αποτέλεσμα της πραγματικότητας που έχουν να αντιμετωπίσουν όλες οι επιχειρήσεις μπροστά στην αύξηση των νομικών απαιτήσεων που σχετίζονται με τη διαχείριση του περιβάλλοντος και που πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις ανησυχίες όλων των ενδιαφερομένων σχετικά με το περιβάλλον. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι οι οργανισμοί πρέπει να διαχειρίζονται εκτός από τους κινδύνους και τις ενδεχόμενες επιπτώσεις από τις περιβαλλοντικές καταστροφές, καθώς επίσης και την εξεύρεση

²ACCA: Association of Chartered Certified Accountants είναι το παγκόσμιο όργανο για επαγγελματίες λογιστές που προσφέρουν τα προσόντα Ορκωτός ελεγκτής λογιστής.

λύσεων για την εξοικονόμηση κόστους με την αποδοτικότερη χρήση των πρώτων υλών (όπως το νερό και τα καύσιμα) αναγνωρίζοντας βέβαια τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξη που πρέπει να γίνεται χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών.

Είναι πλέον φανερό ότι οι επιχειρήσεις με την πάροδο των χρόνων αποκτούν συνεχώς περισσότερη συνείδηση έναντι των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων, των προϊόντων και των υπηρεσιών τους. Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι δεν μπορούν να αγνοηθούν και αποτελούν ένα πολύ αναπόσπαστο μέρος της λειτουργίας μιας επιτυχημένης επιχείρησης, όπως το σχεδιασμό του προϊόντος, το μάρκετινγκ, και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Κακή συμπεριφορά προς το περιβάλλον σίγουρα θα προκαλέσει δυσμενείς επιπτώσεις στην επιχειρηματική δραστηριότητα και τα οικονομικά τους. Οι τιμωρίες περιλαμβάνουν πρόστιμα, αυξημένη ευθύνη για περιβαλλοντικούς φόρους, απώλεια της αξίας της γης, καταστροφή των αξιών της μάρκας, απώλεια των πωλήσεων, μπουϊκοτάζ από τους καταναλωτές, αδυναμία για την εξασφάλιση χρηματοδότησης, απώλεια της ασφαλιστικής κάλυψης, ενδεχόμενες υποχρεώσεις, αγωγές, και το σπουδαιότερο βλάβη στην εταιρική εικόνα (Gray και Bebbington:2001).

Σχεδόν όλες οι πτυχές των επιχειρήσεων επηρεάζονται από τις περιβαλλοντικές πιέσεις, συμπεριλαμβανομένων και των λογιστικών. Από την άποψη της λογιστικής, οι αρχικές πιέσεις έγιναν αισθητές στην εξωτερική πληροφόρηση, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών γνωστοποιήσεων στις οικονομικές εκθέσεις ή και την παραγωγή των χωριστών περιβαλλοντικών λογαριασμών. Πολλά έχουν γραφτεί σχετικά με τη φύση και την ποιότητα των εν λόγω περιβαλλοντικών λογαριασμών, ωστόσο, τα περιβαλλοντικά ζητήματα δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με την υποβολή εκθέσεων. Οι Gray και Bebbington (2001) αναφέρουν ότι τα περιβαλλοντικά ζητήματα πρέπει να διαχειρίζονται προτού επηρεάσουν την λειτουργία της επιχείρησης και αυτό απαιτεί τις περισσότερες φορές αλλαγές στη διαχείριση των λογιστικών συστημάτων.

2.3 Ορισμός Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης

Τι είναι η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και πώς ορίζεται από αρκετούς συγγραφείς; Η πλειοψηφία όσων διερεύνησαν εις βάθος τον όρο Περιβαλλοντική Διαχείριση αναγνωρίζουν ότι όπως όλες οι πτυχές μιας επιχείρησης επηρεάζονται από τις περιβαλλοντικές πιέσεις παρομοίως και ο τομέας της λογιστικής. "Περιβαλλοντική Λογιστική" είναι ο ευρύτερος όρος που επηρεάζει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που εμπλέκονται σε μια επιχείρηση τόσο στο

εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της περιβάλλον. Κατά συνέπεια η "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση, ευρέως γνωστή με την αγγλική ονομασία Environmental Management Accounting, μπορεί να οριστεί ως η διαδικασία εντοπισμού, συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών σχετικά με το περιβαλλοντικό κόστος και τις επιδόσεις μιας επιχείρησης" (Environmental Protection Agency Victoria's,2006).

Ομοίως, στις εκθέσεις του Αμερικανικού Οργανισμού Περιβαλλοντικής Προστασίας (USEPA³), αναφέρεται ότι η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση περιλαμβάνει διαδικασίες εσωτερικής φύσεως λήψης αποφάσεων. Αυτές οι αποφάσεις αφορούν φυσικές διαδικασίες για την κατανάλωση πρώτων υλών και ενέργειας, όπως ροές ,τελική διάθεση, διαδικασίες ελέγχου των δαπανών, εξοικονόμηση οικονομικών πόρων και αύξηση των εσόδων από δραστηριότητες που σχετίζονται με πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Με παραπλήσιο τρόπο προσδιορίζεται από το τμήμα των Ηνωμένων Εθνών υπεύθυνο για την *Αειφόρο Ανάπτυξη* (όπως αλλιώς ονομάζουν την πολιτική Περιβαλλοντικής Ανάπτυξης) σε δημοσίευση το 2001 ότι "η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση περιγράφεται ως η συνδυασμένη προσέγγιση που προβλέπει τη μετάβαση των δεδομένων από χρηματοοικονομικής λογιστικής και κοστολόγησης, και ως η μέθοδος η οποία αυξάνει την αποτελεσματικότερη χρήση πρώτων υλών, πετυχαίνει τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και κινδύνων και ταυτόχρονα να μειώνει το μελλοντικό κόστος προστασίας του περιβάλλοντος".

Στο Ινστιτούτο TELLUS⁴ (2012), το οποίο είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, τονίζεται ότι το "*Environmental Management Accounting* μπορεί να οριστεί ως η αναγνώριση, η

³ EPA=USEPA=US ENVIROMENTAL PROTECTION AGENCY: Αμερικανική Υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος Formed : 2December 1970 Website:www.EPA.gov (Από αυτό το σημείο και εξής για τη Αμερικανική Υπηρεσία Προστασίας Περιβάλλοντος θα χρησιμοποιείται η συντομογραφία USEPA). Ο οργανισμός απασχολεί περίπου 17000 εργαζόμενους σε πλήρη απασχόληση και ακόμη περισσότερους συμβασιούχους. Περισσότεροι από τους μισούς είναι μηχανικοί, επιστήμονες και ειδικοί στην προστασία του περιβάλλοντος ενώ ταυτόχρονα στην ομάδα συνεργατών περιλαμβάνονται νομικοί, οικονομολόγοι και IT[Πηγή:www.EPA.gov.14/12/2013]

⁴ TELLUS INSTITUTE Formed :1976 Website:www.tellus.org
Από το 1976 το TELLUS INSTITUTE έχει πραγματοποιήσει πάνω από 3.500 έργα διαχείρισης πόρων και περιβαλλοντικής στρατηγικής σε όλο τον κόσμο. Το Ινστιτούτο είναι γνωστό στον τομέα των περιβαλλοντικών στρατηγικών για πολλές μελέτες του σχετικά με κρατικά και δημοτικά προγράμματα ανακύκλωσης, συμπεριλαμβανομένης της μελέτης του 1992 για τις συσκευασίες, το 2008 Αξιολόγηση των επιλογών για Master Plan Στερεών Αποβλήτων της Μασαχουσέτης, η προκαταρκτική ανάλυση Κόστος και οφέλη της φιάλης νομοσχέδια μελέτη που έγινε για την EPA των ΗΠΑ, και η μελέτη του 2000 "Μέτρηση πρόληψη των αποβλήτων στη Νέα Υόρκη", που πραγματοποιήθηκε από κοινού με την SAIC (αμερικανική εταιρεία).
Μέσα από τα χρόνια το ινστιτούτο TELLUS έχει δημιουργήσει πολλά επιστημονικά εργαλεία και έρευνες σε διαφορετικούς τομείς, όπως η ενέργεια, το νερό, βιώσιμες κοινότητες, η εταιρική κοινωνική ευθύνη, και η κλιματική αλλαγή. Ωστόσο, από το 2005 το Ινστιτούτο έχει μετατοπίσει το επίκεντρο σημασίας του στην ανάπτυξη για την μεγάλη μετάβαση ένα βιώσιμο μέλλον.[Πηγή:www.tellus.org 14/12/2013].

συλλογή, η εκτίμηση, η ανάλυση, η εσωτερική υποβολή εκθέσεων, καθώς και η χρήση των υλικών και η ροή πληροφοριών για το περιβαλλοντικό κόστος, που αφορούν λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο διαχείρισης τους εντός ενός οργανισμού".

Ένας δεύτερος ορισμός για την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση αντανακλά σε μια ευρύτερη έννοια για την εταιρική περιβαλλοντική εσωτερική λογιστική και περιλαμβάνει τόσο τη νομισματική και την μη-νομισματική εσωτερική λογιστική προσέγγιση (Bennet & James 1998, IFAC 1998, UNDSN 2000). Η ενασχόληση με την Εταιρική Περιβαλλοντική Λογιστική είναι προφανές ότι σε αντίθεση με την Εθνική και Παγκόσμια Περιβαλλοντική Λογιστική, επικεντρώνεται στη διάρθρωση του κόστους και των περιβαλλοντικών επιδόσεων κάθε εταιρείας. Ως εκ τούτου, η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση μπορεί να οριστεί ως η αναγνώριση, η συλλογή, η ανάλυση και η χρήση των δύο τύπων πληροφοριών για την εσωτερική λήψη αποφάσεων που συμπεριλαμβάνονται στην επιχειρηματική στρατηγική τους.

Αδιαμφισβήτητα η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση περιλαμβάνει και ενσωματώνει δύο από τα τρία δομικά στοιχεία της αειφόρου ανάπτυξης, περιβάλλον και οικονομίας που έχουν σχέση με την διαδικασία λήψης αποφάσεων σε ένα οργανισμό. Τα μέλη λήψεως αποφάσεων σε ένα οργανισμό μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη φυσική ροή πληροφοριών καθώς και τις πληροφορίες για τα κόστη που παρέχονται από το EMA για τη λήψη αποφάσεων και που επηρεάζουν τόσο τη περιβαλλοντική όσο και την οικονομική επίδοση του οργανισμού. Τόσο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και οι κυβερνητικοί οργανισμοί μπορούν να επωφεληθούν με την χρήση του EMA.

2.4 Η Σημασία της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης στους Οργανισμούς

Οι Atrill και McLancy (1999:286), υποστήριξαν ότι στις πλέον εκβιομηχανισμένες κοινωνίες, υπάρχει *αυξανόμενη πίεση* στις εταιρείες να αναγνωρίσουν την ευθύνη τους απέναντι στο περιβάλλον και ότι επείγει να αξιολογήσουν τον αντίκτυπο των δραστηριοτήτων στις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιούνται. Επιπρόσθετα τόνισαν ότι μέσω του *έλεγχου των κανονισμών* που έχουν υιοθετηθεί για θέματα όπως η ρύπανση, η προστασία της άγριας πανίδας και άλλων προς τις εταιρείες, ενθαρρύνονται και ταυτόχρονα μπορούν να πιστοποιηθούν κατά πόσο μια εταιρεία συμπεριφέρεται ως *καλός εταιρικός πολίτης*.

Αξιολογώντας τα σημεία στα οποία τοποθετούνται οι πιο πάνω συγγραφείς Artil και McLancy και συσχετίζοντας τα με την έκθεση στο επίσημο βιβλίο των ACCA το 2007, η επίδειξη αποτελεσματικής διαχείρισης του περιβάλλοντος από τις επιχειρήσεις εκτός από καλό 'εταιρικό πολίτη' μπορεί ταυτόχρονα με τη συνεχή ανησυχία και επιχειρηματική προσπάθεια να διατηρήσει τη καλή 'δημόσια εικόνα' της και να αποτελέσει μοχλό για την *αύξηση της εταιρικής Αξίας*.

Ένας άλλος ερευνητής και υποστηρικτής της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης ο καθηγητής Roger L. Burritt (2007), επισήμανε ότι η Έκθεση 'Stern'⁵ στις οικονομικές πτυχές της κλιματικής αλλαγής δίνει μια πλήρη εικόνα για την ανάγκη των παγκόσμιων επενδύσεων που πρέπει να ληφθούν άμεσα για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και βελτίωση των πιέσεων στις χώρες με *χαμηλή εμπιστοσύνη*. Επιπρόσθετα, ο R. Burritt όπως και οι Artil και McLancy έδωσαν έμφαση στο γεγονός ότι ένα ευρύτερο σύνολο οργανισμών εμπλέκονται στην ανάγκη δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου εταιρικού πλαισίου που να καθοδηγεί τις επιχειρήσεις στην λήψη περιβαλλοντικών αποφάσεων τους οργανισμούς. Ο R. Burritt, συνέστησε και ενθάρρυνε ότι "με την χρήση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την περιβαλλοντική λογιστική θα βοηθηθεί κάθε επιχείρηση", δηλώνοντας ταυτόχρονα ότι "το πλαίσιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τις βασικές αρχές της *Αειφόρου Ανάπτυξης*". Σε αυτό το πλαίσιο εισήγαγε την ανάγκη να εξεταστεί το μακροπρόθεσμο όφελος κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν επικίνδυνες περιβαλλοντικές επιπτώσεις που τυχόν διαφεύγουν της προσοχής έως σήμερα και την παροχή των πληροφοριών στους φορείς λήψεων αποφάσεων.

Συγκρίνοντας τις απόψεις που υποστηρίζουν οι Burritt & Artil, και τις δηλώσεις του McLancy, το συμπέρασμα είναι ότι με την πιο σύνθετη μορφή της περιβαλλοντικής λογιστικής γίνεται και η επίτευξη *αποτελεσματικής αειφόρου λογιστικής*. Αυτό συμβαίνει επειδή "στη μέτρηση της οργανωτικής απόδοσης περιλαμβάνονται η περιβαλλοντική, η κοινωνική και η οικονομική πλευρά " (Jennifer L. Harrison και Geoff Lamberton, 2007).

⁵ Έκθεση 'Stern': Η έκθεση Stern για τις οικονομικές πτυχές της κλιματικής αλλαγής είναι μια έκθεση 700 σελίδων, δημοσιεύθηκε για τη βρετανική κυβέρνηση στις 30 Οκτωβρίου 2006 από τον οικονομολόγο Nicholas Stern, πρόεδρο του Ερευνητικού Ινστιτούτου Grantham για την Κλιματική Αλλαγή και το Περιβάλλον στο LSE και επίσης πρόεδρος του Κέντρου για την Κλιματική Αλλαγή και Οικονομική Πολιτική (CCCEP) στο Πανεπιστήμιο του Leeds και το LSE. Η έκθεση εξετάζει την επίδραση της υπερθέρμανσης του πλανήτη στην παγκόσμια οικονομία. Δεν είναι η πρώτη οικονομική έκθεση για την κλιματική αλλαγή, θεωρείται ως η μεγαλύτερη και η πιο ευρέως γνωστή έκθεση του είδους της.

[Πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/Stern_Review, <http://pacific.jour.auth.gr/emmeis/?p=247115/12/2013>]

Μια άλλη σημαντική άποψη την οποία πρέπει να λάβουμε υπόψη υποστηρίζεται από τον Kristen Horler (2007), ο οποίος μέσα από τη δική του μελέτη ενισχύει και τονίζει ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να δίνουν μεγάλη σημασία και έμφαση στις *τέσσερις βασικές αρχές* που προωθεί η Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος (EPA). Αυτές οι αρχές είναι η Μείωση, η Επαναχρησιμοποίηση, η Ανακύκλωση και το Προώθηση. Μέσα από έρευνα που διεξήγαγε στον τομέα της βιομηχανίας Γυμναστηρίων, ένας πολύ διαφορετικός από τον υπό εξέταση τομέα, αποδεικνύεται ότι ακολουθώντας τις παραπάνω αρχές ως κύρια βάση τα οφέλη που αποκομίζουν οι εταιρείες είναι τεράστια.

2.5 Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση & Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος: νομοθεσία και κανονισμοί

Η Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος (EPA) όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα κύριος στόχος της είναι να βοηθήσει και να διασφαλίσει ότι τόσο οι μικρές όσο και οι μεγάλες εταιρείες εφαρμόζουν την περιβαλλοντική νομοθεσία. Επισημάνεται ότι η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση γίνεται από ιδιωτικές ή δημόσιες επιχειρήσεις, αλλά όχι έθνη, και έχει μια νομισματική καθώς και σωματική συνιστώσα (OHE, 2001). Ωστόσο, η Περιβαλλοντική Διαχείριση θεωρείται ένα δύσκολο έργο, λόγω των διαφορών που εντοπίζονται μεταξύ των αναγκών των εθνών, στους τομείς της βιομηχανίας και όχι μόνο.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας της κα Savage (2005), οι ανησυχίες για την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση εμφανίστηκαν όταν USEPA εφάρμοσε κάποια αρχική καθοδήγηση στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Εκτός από την καθοδήγηση του οργανισμού που αναγνώρισε και προσδιόρισε αρχικά την περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση, ούτε η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των ΗΠΑ ούτε οι φορείς καθορισμού προτύπων είχαν κάνει πολλά για την εποχή εκείνη. Ωστόσο, όπως η ίδια υπογράμμισε, στην έρευνα της διέκρινε έντονο ενδιαφέρον *εκτός* ΗΠΑ. Σε συνέχεια της έρευνας της και με επιστολή του εγγράφου των IFAC⁶ προς οργανισμούς σε όλο τον κόσμο για περεταίρω σχόλια, η μόνη αμερικανική θετική αντίδραση προήρθε από το Ινστιτούτο Φλόριντας CPAs. Σε αντίθεση όμως με την σχεδόν αδιάφορη στάση των Αμερικανικών επιχειρήσεων διαπίστωσε ότι εξαίρεση αποτέλεσαν εταιρείες από την Γερμανία και την Ιαπωνία που είχαν ήδη δραστηριοποιηθεί με έντονο ενδιαφέρον στον τομέα της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης. Επίσης διαφάνηκε μέσα από την έρευνα της ότι εταιρείες σε χώρες εκτός των ΗΠΑ όχι μόνο ήταν πιο ευαίσθητα δραστηριο-

⁶ IFAC International Federation of Accountants IFAC Formed :1977 Website:www.ifac.org

ποιημένες αλλά είχαν ήδη συνδύσει και τη λεπτομερή λογιστική κόστους και ροής. Για παράδειγμα κατά την δεκαετία 1990 στο Ηνωμένο Βασίλειο είχαν εφαρμοστεί νέες περιβαλλοντικές ρυθμίσεις. Άλλες πληροφορίες υποδεικνυαν ότι στις Φιλιππίνες η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση είχε τέτοια επιτυχία σε κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για επαγγελματίες που συνεχίστηκε με απαίτηση μάλιστα να υφίσταται σε ειδικό περιεχόμενο στα προγράμματα σπουδών κολλεγίων καθιστώντας την ως την πρώτη χώρα που το έπραξε. Το τελικό συμπέρασμα της έρευνας της κα Savage ήταν ότι το ενδιαφέρον για το θέμα αυτό είχε πραγματικά απογειωθεί σε χώρες εκτός ΗΠΑ κατά την τελευταία δεκαετία.

Η USEPA στην πορεία αναγνώρισε ότι υπάρχει κενό γνώσης ανάμεσα στις επιχειρήσεις και στην ικανότητά τους να αξιολογούν τις επιπτώσεις των περιβαλλοντικών πολιτικών για μια πλήρη και πιο ενδεδειγμένη προσέγγιση. Υπογραμμίστηκε επίσης ότι απαιτούνται μέθοδοι αξιολόγησης που να μπορούν να γεφυρώσουν το χάσμα για την αντιμετώπιση πολύπλοκων ζητημάτων της περιβαλλοντικής πολιτικής και επιβάλλονται ως απαραίτητες. Με βάση προηγούμενες μελέτες, ο Οργανισμός USEPA χρησιμοποίησε μια μέθοδο για να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Με τη νέα αυτή μέθοδο μια μεγάλη έρευνα διεξήχθη το 2005 σε συνδυασμό με μια σειρά επαγγελματικών και κρατικών υπηρεσιών που είχε σαν στόχο να απεικονίσει την περίπτωση της Δυτικής Βιρτζίνια (2005). Τα αποτελέσματα κατά την περίοδο 2005 ήταν ότι απαραίτητη προϋπόθεση θα αποτελούσε η *ρύθμιση στην σχετική Περιβαλλοντική νομοθεσία* που θα ήταν και ο κύριος παράγοντας όπου οι πλείστες εταιρείες θα θεωρούσαν ως υποχρέωση για να επιδεικνύουν φιλικές πρακτικές προς το περιβάλλον.

Μια άλλη τακτική που αξίζει να αναφέρουμε ήταν οι έρευνες που διεξήγαγε η USEPA σε χώρες με 'χαμηλές οικονομίες' (Low economies) όπως για παράδειγμα στην Τουρκία. Η συγκεκριμένη έρευνα έγινε ανάμεσα σε μεγάλες κατασκευαστικές επιχειρήσεις οι οποίες δήλωσαν ότι δεν υπάρχει λόγος οι εταιρείες να έχουν Διευθυντές με ειδικευση στην Περιβαλλοντική Διαχείριση δεδομένου ότι δεν λαμβάνονται μέτρα εκ μέρους της κυβέρνησης και ούτε οποιεσδήποτε κυρώσεις επιβάλλονται. Οι Karagozoglu και Lindell (2000) υποστήριξαν ότι ούτε οι κανονισμοί ούτε και η νομοθεσία πείθουν τις επιχειρήσεις θετικά προς την **πράσινη καινοτομία**. Κατά κάποιο τρόπο οι εταιρείες που έχουν μια τάση προς σε αυτή την κατεύθυνση ορίζονται ως αυτές που είναι πιο υπεύθυνες προς τις περιβαλλοντικές καινοτομίες. Επιπρόσθετα, θεωρούν ότι αυτές οι επιχειρήσεις ακολουθούν **'πράσινη πολιτική'** όχι λόγω του ανταγωνισμού αλλά λόγω των περιβαλλοντικών κανονισμών που μπορούν να επηρεάσουν θετικά το **ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα**. Ως εκ τούτου, πρότειναν ότι η κυβέρνηση

τους θα πρέπει να μελετήσει τα αποτελέσματα και να διαδραματίσει υποστηρικτικό και όχι τιμωρό ρόλο για την προώθηση της πράσινης πολιτικής.

2.6 Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και ο ρόλος των Διευθυντών

Ο Ian Wycherley (1997) αναφέρει στην δική του έρευνα ότι ήταν γενικά αποδεκτό από τους συμβαλλόμενους στην έρευνα του, διευθυντές και λογιστές, ότι ο ρόλος του Διευθυντή Περιβάλλοντος ήταν να παρακολουθεί και να ελέγχει τις νομικές απαιτήσεις, να αξιολογεί και να αναθεωρεί την γενική επίδοση της εταιρείας παρόλα τα διαφορετικά επιχειρήματα καθώς και διαφωνίες που είχαν προκύψει ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα μέρη. Ωστόσο, η έκβαση της έρευνας του κατάληξε σε δύο κατευθύνσεις. Η πρώτη αφορά τους τρόπους με τους οποίους οι Διευθυντές Διαχείρισης Περιβάλλοντος βλέπουν τους λογιστές 'εντός' του οργανισμού και η δεύτερη θεωρεί ότι οι παρατηρήσεις των λογιστών πρέπει να 'μένουν' στην μορφή γενικής λογιστικής προσέγγισης και ειδικά σε τεχνικές περιβαλλοντικής λογιστικής. Παρά το χάσμα που παρατηρήθηκε ότι υπάρχει μεταξύ των περιβαλλοντικών διαχειριστών και των λογιστών το σημαντικό συμπέρασμά του Ian Wycherley όμως ήταν ότι η περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση *βοηθά* τους διευθυντές στην προστασία των επιχειρήσεων τους και στην αποφυγή από τους αυξανόμενους περιβαλλοντικούς κινδύνους.

Οι Guintini και Willits (1994) στο άρθρο τους "Helping your company to Go Green" αποδοκίμασαν τους εν λόγω λογιστές που βλέπουν τα περιβαλλοντικά θέματα μόνο από τη σκοπιά της λογιστικής ευθύνης. Υποστήριξαν ότι με την κατεύθυνση αυτή χάνουν την σημαντική ευκαιρία να προσθέσουν αξία στον οργανισμό τους και, αντί αυτού βρίσκονται στην μειονεκτική θέση να τους διαχειρίζονται τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Παρότρυναν στη χρήση των Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης⁷ (EMS) υποστηρίζοντας ότι αυτά θα "βοηθήσουν στην πρόληψη των προβλημάτων" και ότι οι Λογιστές θα αποκτήσουν την δυναμική να αντιδρούν προνοητικά και έγκαιρα αφού οι εταιρείες θα μπορούν να αποφύγουν τις κυρώσεις και άλλες περιβαλλοντικές δαπάνες.

Πολλές επιχειρήσεις επιδιώκουν ενεργά τρόπους να μειώσουν το κόστος, να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους και την ίδια στιγμή να καταφέρουν να μειώσουν τις επιπτώσεις το-

⁷EMS Environmental Management Systems: Το EMS είναι «ένα σύστημα και η βάση δεδομένων η οποία ενσωματώνει τις διαδικασίες για την κατάρτιση του προσωπικού, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την έκθεση των εξειδικευμένων πληροφοριών προς τις περιβαλλοντικές επιδόσεις σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη μιας επιχείρησης». Συνήθως αναφέρονται με βάση τον Διεθνή Οργανισμό Προτύπων (ISO) 14001. [Πηγή:http://en.wikipedia.org/wiki/Environmental_management_system 15/12/2013]

υς στο φυσικό περιβάλλον. Έχοντας υιοθετήσει μία περιβαλλοντική πολιτική, τα κορυφαία στελέχη τοποθετούν συχνά βαριά ευθύνη στους "διαχειριστές περιβάλλοντος" για να συντονίσουν την εφαρμογή της μέσω ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης. Επιπρόσθετα αρκετοί λογιστές όπως οι Gray et al (1993), Russell et al (1994), Willits & Giuntini (1994), Sadgrove (1995), Birkin (1996) έκαναν την διαπίστωση ότι παρά το γεγονός ότι το επάγγελμά τους είναι σε θέση να βοηθήσει στην βελτίωση της περιβαλλοντικής πολιτικής των οργανισμών υπάρχουν μόνο αποσπασματικές ενδείξεις ότι οι λογιστικές τεχνικές χρησιμοποιούνται στην πράξη (όπως για παράδειγμα η λογιστική για τα απόβλητα).

2.7 Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και Άλλες Λογιστικές Τεχνικές

Στην έρευνα του (που προαναφέρθηκε πιο πάνω) ο Ian Wycherley (1997), πηγαίνοντας εν βήμα πάρα πέρα περιγράφει ότι η περιβαλλοντική διαχείριση μιας εταιρείας περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Για παράδειγμα, ορισμένες εταιρείες θα πρέπει να περιλαμβάνουν την εξέταση των ηθικών ζητημάτων και την θέση της εταιρείας τους η οποία μπορεί να περιλαμβάνει διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς της επιχείρησης, όπως τους εργαζόμενους, τους καταναλωτές, καθώς και τους μετόχους (π.χ. IBM, Body Shop). Σύγκρινε τα συστήματα Διοίκησης Ολικής Ποιότητας (TQM⁸) με τα συστήματα Περιβαλλοντικής Λογιστικής διαχείρισης (EMA) και διέκρινε ότι ανάμεσα στα δύο συστήματα υπάρχουν πολλές ομοιότητες. Αυτό το γεγονός δηλώνει ότι και τα δύο συστήματα δίνουν έμφαση στις συνεχείς βελτιώσεις των περιβαλλοντικών επιδόσεων που υιοθετούνται.

Μια άλλη τεχνική που αξίζει να αναφέρουμε είναι η Activity Based Costing (ABC⁹), μια μέθοδος που έχει συζητηθεί και είναι στενά συνδεδεμένη με την περιβαλλοντική διαχείριση. Σύμφωνα με την Financial System News, σε ένα άρθρο τους αναφέρεται ότι περισσότερες εταιρείες έχουν τώρα εντοπίσει και μετρήσει τα άμεσα περιβαλλοντικά κόστη με την αναθεώρηση κατανομής στα κόστη έτσι ώστε να διαχωριστούν από τα έμμεσα περιβαλλοντικά

⁸ TQM: Total Quality Management

Η Διοίκηση Ολικής Ποιότητας (TQM) αποτελείται από τις συνεχόμενες προσπάθειες όλων των μελών ενός οργανισμού να εγκαταστήσει και να οριστικοποιήσει ένα κλίμα στο οποίο βελτιώνεται συνεχώς η ικανότητά της επιχείρησης να παρέχει υψηλής ποιότητας προϊόντα και υπηρεσίες στους πελάτες. Ενώ δεν υπάρχει καμία ευρέως συμφωνημένη προσέγγιση, οι προσπάθειες TQM συνήθως αντλούν από τις προηγούμενες αναπτύξεις εργαλεία και τεχνικές ελέγχου της ποιότητας. Η τεχνική αυτή έχει τύχει ευρείας προσοχή κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990, πριν επισκιαστεί από το πρότυπο ISO 9000.

⁹ ABC: Activity Based Costing Κοστολόγηση με βάση την κάθε δραστηριότητα, είναι μια καλύτερη και πιο ακριβής μέθοδος κατανομής των γενικών εξόδων.

[Πηγή: <http://classes.bus.oregonstate.edu/spring-07/ba422/Management%20Accounting%20Chapter%2011.htm> 15/12/2013]

κόστη χρησιμοποιώντας ως βάση την κοστολόγηση της κάθε δραστηριότητας ABC. Η Περιβαλλοντική κοστολόγηση μπορεί να θεωρηθεί εν μέρει ως μια συγκεκριμένη εφαρμογή της μεθόδου ABC, η οποία επικεντρώνεται στο περιβάλλον ως ένα βασικό συντελεστή κόστους. Η έμφαση της Περιβαλλοντικής λογιστικής διαχείρισης δίνεται στον τελικό κύκλο ζωής και σε άλλες δαπάνες οι οποίες είναι είτε σε αντίθετη κατεύθυνση είτε προς την ίδια κατεύθυνση και επαινεί την αυξανόμενη έμφαση στην κοστολόγηση της ζωής του προϊόντος στον τομέα της λογιστικής διαχείρισης γενικότερα. Η μέθοδος της ABC, όταν εφαρμόζεται σε περιβαλλοντικά κόστη, διακρίνει μεταξύ κόστων που σχετίζονται με το περιβαλλοντικό κόστος και που αποδίδονται συνήθως στα περιβαλλοντικά κέντρα κόστους (π.χ. αποτέφρωσης ή εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων) και τα περιβαλλοντικά κόστη δαπανών τα οποία μπορεί να είναι άμεσα, έμμεσα και ενδεχομένως, και όσα κόστη είναι κρυμμένα στα γενικά έξοδα της επιχείρησης.

Οι Goran Finnveden και άλλοι (2007), αναγνώρισαν στην έρευνά τους ένα μεγάλο αριθμό μεθόδων και προσεγγίσεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη υποστήριξη αποφάσεων διαχείρισης αποβλήτων σε διαφορετικά επίπεδα στην κοινωνία. Ωστόσο, συμβούλεψαν ότι αυτές οι μέθοδοι προσλαμβάνουν ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον και ως εκ τούτου οι λογιστές θα πρέπει να γνωρίζουν καλά τις δυνατότητες και τους περιορισμούς τους. Μία από αυτές τις νέες μεθόδους είναι η Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (EIA¹⁰) που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αξιολογήσει τις εναλλακτικές τοποθετήσεις και κυρίως στη μέτρηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των υπό εκτέλεση έργων. Εκτός αυτού, αναφέρουν και μια διαφορετική και πιο πρόσφατη μέθοδο την Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (SEA¹¹), που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί από τα πρωταρχικά στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, σε ένα πιο στρατηγικό επίπεδο.

Εκτός από τις παραπάνω μεθόδους αναφορά γίνεται και στην μέθοδο Ανάλυση Κύκλου Ζωής (LCA¹²), μέθοδος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλη τη διάρκεια ζωής ενός προϊόντος

¹⁰ EIA: Environmental Impact Assessment Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι μια εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων που μπορεί να έχει ένα προτεινόμενο σχέδιο για το περιβάλλον, που αποτελείται από τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές πτυχές.

[Πηγή:http://en.wikipedia.org/wiki/Environmental_impact_assessment 15/12/2013]

¹¹ SEA Strategic Environmental Analysis SEA: Strategic Environmental Assessment

Στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση είναι μια συστηματική διαδικασία υποστήριξης της λήψης αποφάσεων, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι οι άλλες πτυχές του περιβάλλοντος μαζί με την αειφόρο πολιτική θεωρούνται αποτελεσματικά στην στρατηγική διαχείριση, στο προγραμματισμό και τον σχεδιασμό ενός προγράμματος.

[Πηγή:http://en.wikipedia.org/wiki/Strategic_environmental_assessment 15/12/2013]

¹² LCA: Life Cycle Analysis: Αξιολόγηση του κύκλου ζωής, επίσης γνωστή ως η ανάλυση του κύκλου ζωής, οικολογική ισορροπία, είναι μια τεχνική για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που σχετίζονται με

από την απόκτηση των πρώτων υλών μέχρι την παραγωγή, τη χρήση και τη διάθεση. Τέλος γίνεται αναφορά και στην ανάλυση με την μέθοδο Cost and Benefit Analysis, ως η αναλυτική μέθοδος που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των συνολικών εξόδων και οφελών αντίστοιχα από ένα σχεδιαζόμενο έργο.

Δεν είναι ασυνήθιστο ότι διαφορετικές προτάσεις συνοδεύονται συχνά για τη μέτρηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Τόσο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε άλλες χώρες εκτός της ΕΕ χρησιμοποιούνται διαφορετικοί και ποικίλοι μέθοδοι που μπορεί ή και όχι να περιλαμβάνουν περιβαλλοντικές πτυχές.

2.8 Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση: Κόστη και Οφέλη

Η παγκόσμια ανησυχία και η αβεβαιότητα σπρώχνουν τους οργανισμούς σε περισσότερη έρευνα και σε εις βάθος ανάλυση στα κόστη και στα οφέλη τα οποία προκύπτουν από την περιβαλλοντική διαχείριση όχι μόνο βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα. Σύμφωνα με περιγραφή της Αρχής Προστασίας Περιβάλλοντος στην Βικτώρια των ΗΠΑ (2006) μια σημαντική λειτουργία των περιβαλλοντικών ελέγχων είναι να φέρει τα περιβαλλοντικά κόστη στην προσοχή όλων των εταίρων ενός οργανισμού και να μπορεί να είναι σε θέση να προσδιορίσει τους τρόπους για τη μείωση ή την αποφυγή αυτών των δαπανών ενώ την ίδια στιγμή να μπορεί να βελτίωση τη ποιότητα του περιβάλλοντος.

2.8.1 Περιβαλλοντικά Κόστη

Οι Kevin A. Kitzman (2001) και Bataine Tatal, (2006) αναφέρουν ότι "Το περιβαλλοντικό κόστος που συνδέεται με την παραγωγή αυξάνεται συνεχώς κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών και ότι αυτό οφείλεται στα αυξημένα αιτήματα της κοινωνίας και ως εκ τούτου οι εταιρείες στις Ηνωμένες Πολιτείες έχουν εντείνει τις προσπάθειές τους να κατανοήσουν πλήρως τις επιπτώσεις του περιβαλλοντικού κόστους. Αυτές οι προσπάθειες έχουν ως κίνητρο την συνειδητοποίηση ότι οι δαπάνες αυτές είναι πραγματικά σημαντικές και ως εκ τούτου, η περιβαλλοντική λογιστική κόστους (EFCA) είναι μια δραστηριότητα που μπορεί να προσθέσει αξία στην επιχείρηση".

όλα τα στάδια της ζωής ενός προϊόντος (δηλαδή, από την εξαγωγή πρώτων υλών μέσω της επεξεργασίας υλικών, την κατασκευή, τη διανομή, τη χρήση, την επισκευή και τη συντήρηση, και τη διάθεση ή την ανακύκλωση). Μπορεί να βοηθήσει να αποφευχθεί μια περιορισμένη προοπτική σχετικά με τις περιβαλλοντικές ανησυχίες με: την απογραφή των σχετικών εισροών ενέργειας, υλικών και περιβαλλοντικών απαλλαγών την αξιολόγηση των δυνητικών επιπτώσεων που συνδέονται με συγκεκριμένους συντελεστές και απαλλαγές, και ερμηνεύοντας τα αποτελέσματα για να βοηθήσει να γίνει μια πιο τεκμηριωμένη απόφαση. [Πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/Life-cycle_assessment 15/12/2013]

Ο Colin Drury (2005:447) ταξινομεί τις περιβαλλοντικές δαπάνες σε τέσσερις κατηγορίες:

- το περιβαλλοντικό κόστος Πρόληψης που περιλαμβάνει το κόστος των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνονται για την πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων που θα μπορούσε να προκαλέσει ζημιά στο περιβάλλον.
- το περιβαλλοντικό κόστος Αξιολόγησης, που συνεπάγεται από τις δραστηριότητες διαβεβαίωσης μιας επιχείρησης ότι τα προϊόντα και οι διαδικασίες συμμορφώνονται με τους νόμους και τις ρυθμίσεις.
- τα περιβαλλοντικά Εσωτερικά κόστη, που προκύπτουν από την άσκηση των δραστηριοτήτων που έχουν παραχθεί αλλά δεν απορρίπτονται στο περιβάλλον.
- τα περιβαλλοντικά Εξωτερικά κόστη, που προκύπτουν και σχετίζονται με τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν μετά την εκπλήρωση των αποβλήτων στο περιβάλλον.

Κατά τους ACCA (2007:306) θεωρείται αδυναμία ο μη σαφής ορισμός για τα περιβαλλοντικά κόστη στην μέθοδο Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης. Ωστόσο USEPA εισήγαγε την παρακάτω ορολογία:

- Τα συμβατικά έξοδα (υλικά, το κόστος της ενέργειας)
- Πιθανά Κρυφά έξοδα (συνήθως χάνονται στα γενικά έξοδα)
- Οι ενδεχόμενες δαπάνες (κόστος καθαρισμού, αν συμβεί κάποια έκχυση)
- Σχέση Εικόνας και κόστους (κόστος περιβαλλοντικών εκθέσεων).

Βέβαια, πολλά από τα κόστη αυτά μπορούν να αντισταθμιστούν από τις κρατικές επιχορηγήσεις και έτσι η εταιρεία να μπορεί να εξοικονομήσει χρήματα μακροπρόθεσμα. Το κόστος όμως της αποτυχίας από την κακή διαχείριση του περιβάλλοντος μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά υψηλές δαπάνες όπως για παράδειγμα, το κόστος καθαρισμού και τα πρόστιμα μετά από μια περιβαλλοντική καταστροφή (ACCA.2007: 305).

2.8.2 Περιβαλλοντικά οφέλη

Στο βιβλίο ACCA P5 (2007: 305) επισημαίνεται ότι υπάρχουν μια σειρά από τρόποι με τους οποίους τα περιβαλλοντικά ζητήματα μπορεί να έχουν θετική επίδραση στις οικονομικές επιδόσεις των οργανισμών. Αυτό περιλαμβάνει *βελτίωση εσόδων* που προέρχεται από την *παραγωγή νέων προϊόντων ή υπηρεσιών* που ανταποκρίνονται στις περιβαλλοντικές ανάγκες και ανησυχίες των πελατών. Η *βελτίωση των πωλήσεων* μπορεί επίσης να είναι ένα επακόλουθο

από την βελτίωση της φήμης της επιχείρησης λόγω της άσκησης πράσινης πολιτικής . Επίσης, η μείωση του κόστους είναι ένα άλλο όφελος, καθώς δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη χρήση των πόρων. Ακόμη και απλές βελτιώσεις στις διαδικασίες μπορεί να οδηγήσουν σε σημαντική εξοικονόμηση κόστους. Ωστόσο, θα είναι λάθος να μην αναφέρουμε ότι οι αυξήσεις στις αρχικές δαπάνες που προκύπτουν από την ανάγκη για συμμόρφωση με τις νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι πρόσθετες δαπάνες για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής εικόνας της οργάνωσης είναι μόνο το κόστος που θα αποτρέψει μελλοντικές απώλειες. Πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι οι εταιρείες που επιδιώκουν μια 'πράσινη στρατηγική' μπορεί να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε μια αγορά που χαρακτηρίζεται από την όλο και πιο φιλική περιβαλλοντική συμπεριφορά των καταναλωτών (Willits & Guintini, 1994).

Τα περιβαλλοντικά κόστη και τα οφέλη θεωρούνται από τους εξαιρετικά σημαντικούς παράγοντες της όλης ιδέας της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης. Δια τον λόγο αυτό, ένας από τους στόχους της έρευνας είναι να προσδιοριστεί η σημασία που δίνουν σε αυτά οι Πολύ Μικρές επιχειρήσεις Εργολάβων Οικοδομών, έτσι ώστε να ανακαλύψει τυχόν ομοιότητες ή διαφορίες με τις παρούσες γνώσεις.

2.9 Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι

Περιβαλλοντικός ορίζεται ο κίνδυνος ο οποίος απορρέει από παρούσες οι μελλοντικές δραστηριότητες ενός οργανισμού (όπως για παράδειγμα λύματα, εκπομπές, απόβλητα και εξάντληση πόρων) οι οποίες επιφέρουν δυσμενείς επιδράσεις στους ζωντανούς οργανισμούς και στο φυσικό περιβάλλον (2014).

Σύμφωνα με την EPA η εκτίμηση κινδύνου ορίζεται ως "η αξιολόγηση των επιστημονικών πληροφοριών σχετικά με τις επικίνδυνες ιδιότητες των περιβαλλοντικών παραγόντων, η σχέση δόσης-ανταπόκρισης, και ο βαθμός έκθεσης των ανθρώπων σε εκείνους τους επικίνδυνους παράγοντες " (EPA Γλωσσάριο Όρων IRIS-2014). Στην EPA επίσης αναφορά γίνεται και στον όρο Οικολογική Αξιολόγηση Κινδύνων (Ecological Risk Assessment) η οποία είναι μια διαδικασία που αξιολογεί την πιθανότητα ότι μπορεί να συμβούν αρνητικές οικολογικές επιπτώσεις ή να προκύψουν ως αποτέλεσμα της έκθεσης σε έναν ή περισσότερους παράγοντες επιρροής. Οι παράγοντες αυτοί ορίζονται ως οποιαδήποτε χημική, βιολογική ή φυσική οντότητα που μπορεί να προκαλέσει αρνητική αντίδραση στους ανθρώπους, στις κοινότητες και γενικότερα σε ολόκληρο το οικοσύστημα.

Δεν αποτελεί έκπληξη ότι οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι συνδέονται σε τεράστιο βαθμό με τις ήδη βιομηχανοποιημένες χώρες και έχουν ήδη λάβει μεγάλης δημόσιας προσοχής από την αστικοποίηση και της εκβιομηχάνιση της οικονομικής τους ανάπτυξης. Ενώ είναι πολύ πιθανό κίνδυνοι όπως η ατμοσφαιρική ρύπανση και τα τοξικά μέταλλα στις τροφικές αλυσίδες, να είναι πιο σοβαρή στις ανεπτυγμένες χώρες φαίνεται ότι η ραγδαία αύξηση στις αστικές - βιομηχανικές περιοχές των αναπτυσσόμενων χωρών να παίρνει αρκετά μεγάλες και ανησυχητικές διαστάσεις (2014).

Τα περιβαλλοντικά θέματα που επηρεάζουν τους πλείστους οργανισμούς περιλαμβάνουν όπως προαναφέρθηκε πιο πάνω στον ορισμό πρώτιστα τις εκπομπές στην ατμόσφαιρα, τις απορρίψεις στο έδαφος, τις απορρίψεις στις υδάτινες μάζες συμπεριλαμβανομένων των όμβριων απορροών, τις ρυθμίσεις στην διάθεση των αποβλήτων, τις εκπομπές ρύπων συμπεριλαμβανομένου του θορύβου και οσμών, και την συμμόρφωση με τις νομοθετικές απαιτήσεις. Οι λιγότερο προφανείς κίνδυνοι στα περιβαλλοντικά ζητήματα είναι συχνά εκείνοι που επηρεάζουν την κατώτατη γραμμή σε έναν οργανισμό (2007). Σε αυτούς περιλαμβάνονται η χρήση ενέργειας και πόρων, οι μολυσμένες περιοχές από τις προηγούμενες δραστηριότητες σε σημαντικότερα περιστατικά ρύπανσης, η διαχείριση των παραπόνων από γείτονες, οι ομάδες δράσης και οι εργαζόμενους ακόμα και η λανθασμένη μέτρηση και αναφορά των περιβαλλοντικών επιδόσεων. Όλοι οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι επιβάλλεται να συμπεριληφθούν στην στρατηγική των επιχειρήσεων και επιπλέον σημαντικότερο να γίνουν κατανοητοί έτσι ώστε οι εταιρείες να μεριμνήσουν για την πρόληψη τους για να μπορούν να αποφύγουν και να μειώσουν τις ενδεχόμενους επιπτώσεις και επιβραδύνσεις (Marsh, 2008).

Η Veronica Galea (2008) από το Ohio State University πρόβαλε στο άρθρο της ότι πολλές φορές θεωρείται αναμενόμενο οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι είναι φυσικοί, παρόλα ταύτα συχνά εμφανίζονται και τεχνικοί που όταν συμβούν εκεί εμπλέκονται και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Παραθέτει το παράδειγμα μιας εταιρείας κατασκευής σαπουνιού όπου από τις δραστηριότητες της αφήνεται στην ατμόσφαιρα η χημική ουσία αζώτου. Οι μεγάλες ποσότητες αζώτου που απελευθερώνονται στον αέρα από τις καμινάδες του εργοστασίου θέτουν σε κίνδυνο την υγεία των προσώπων που ζουν στην περιοχή, συμπεριλαμβανομένων των ζώων και των φυτών. Υπογράμμισε ιδιαίτερα ότι όλοι οι φορείς που εμπλέκονται σε αυτό το σενάριο πρέπει να συνυπολογιστούν στις αποφάσεις της διοίκησης του εργοστασίου παραγωγής και σε αυτούς αναμφισβήτητα συμπεριλαμβάνονται οι κάτοικοι της κοινότητας, οι καταναλωτές, οι

νομοθέτες της περιοχής όπου βρίσκεται η μονάδα, ακόμα και οι προμηθευτές των πρώτων υλών.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα προσέγγιση που προφανώς αξίζει αναφοράς, είναι του επίκουρου καθηγητή Περιβαλλοντικής Πολιτικής και συγγραφέα Μπάλια Γεώργιου, ο οποίος στο βιβλίο του Περιβαλλοντικοί Κίνδυνοι, αναλύει τα προβλήματα και τις μεθόδους που σχετίζονται με την έννοια των περιβαλλοντικών κινδύνων μέσα από το πρίσμα του νομικού δικαίου. Εξηγεί και υποδεικνύει ότι "η έννοια και το πλέγμα των διατάξεων που αφορούν τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών κινδύνων βρίσκεται στον πυρήνα του περιβαλλοντικού δικαίου". Υποστηρίζει ότι "η αποδοχή των κινδύνων, από την μια ποικίλει κατά τον τόπο, την εποχή και το περιβάλλον στο οποίο ο ενδεχόμενος κίνδυνος υποφώσκει, από την άλλη όμως (συν)οικοδομείται (και) μέσα από τη συλλογική πρόσληψη του κινδύνου από τους πολίτες". Τονίζει ιδιαίτερα ότι οι σύγχρονοι *μετανεωτερικοί κίνδυνοι - ρίσκα* (όπως τους ονομάζει) που αφορούν ομοίως τους τομείς της υγείας και του περιβάλλοντος διακρίνονται κυρίως από απροσδιοριστία, πολυπλοκότητα και επιστημονική αβεβαιότητα. Καταλήγει μάλιστα να χαρακτηρίζει τα προβλήματα που αναφέρονται από τους κινδύνους αυτούς κοινωνικά, επιστημονικά αλλά και πολιτικά (2009:579).

2.10 Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση & Περιβαλλοντικά Συστήματα

Ο IFAC (1998) ορίζει την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση ως την διαχείριση των περιβαλλοντικών και οικονομικών επιδόσεων μέσω της εξελικτικής πορείας και της εφαρμογής του κατάλληλου περιβάλλοντος που σχετίζεται με τα λογιστικά συστήματα και τις πρακτικές. Ενώ αυτό μπορεί να συμπεριλαμβάνει την αναφορά και τον λογιστικό έλεγχο σε ορισμένες εταιρείες, η περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση τυπικά περιλαμβάνει το κόστος κύκλου ζωής, την πλήρη λογιστική κοστολόγηση και τα οφέλη αξιολόγησης του στρατηγικού σχεδιασμού για την περιβαλλοντική διαχείριση.

Οι Kehbila, Ertel και Brent (2009) διεξήγαγαν έρευνα ανάμεσα σε μικρές, μικρομεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις με θέμα την στρατηγική οργάνωση περιβαλλοντικής διαχείρισης στην Αυτοκινητοβιομηχανία της Νότιας Αφρικής. Ο κύριος στόχος τους ήταν να εντοπίσουν τα κίνητρα και τα οφέλη τα οποία κινούν τις επιχειρήσεις σε μια δυναμική περιβαλλοντική αλλαγή στην συμπεριφορά τους αλλά και τα εμπόδια που τις εμποδίζουν προς αυτή την πρακτική. Στα αποτελέσματα της έρευνας τους διαφάνηκαν σημαντικές διαφορές αλλά και κάποιες ομοιότητες στην εφαρμογή των Περιβαλλοντικών Συστημάτων Διαχείρισης ISO14001, οι

οποίες στην ουσία κρύβονται πίσω από την 'Εταιρική Ρητορική' (όπως την ονομάζουν) και την δέσμευση των εταιρειών για μια αειφόρα ανάπτυξη. Μέσα από την ίδια έρευνα έρχεται στο φως μια άλλη σημαντική αρνητική επισήμανση προς τα Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης. Διαφαίνεται ότι το κόστος των πιστοποιήσεων είναι 'αδίκως' επιβαρημένα από τους συμβούλους τόσο για την ποιότητα των συμβουλών αλλά και για το επιβαρυνόμενο κόστος αγοράς τους. Αναφέρουν στην έρευνα τους στοιχεία από άλλους ερευνητές (Charlesworth, 1998, Goodchild, 1998, Poole et al, 1999) ότι ανάμεσα στα κύρια εμπόδια για την μη εφαρμογή των Περιβαλλοντικών Συστημάτων Διαχείρισης θεωρείται κυρίως ο ανθρώπινος παράγοντας και όχι ο οικονομικός, αλλά και ακόμα και η αρνητική εταιρική συμπεριφορά και κουλτούρα (Roew and Holligsworth, 1996, NALAD, 1997, Hillary, 1998). Παρομοίως άλλες έρευνες έχουν υποδείξει ότι το πρόβλημα πηγάζει και από την αντιφατική συμπεριφορά των κορυφαίων στελεχών των οργανισμών. Μέσα από την έρευνα τους προκύπτουν εύρωστες υποδείξεις που αναδεικνύουν ρεαλιστικά και αποτελεσματικά κίνητρα τα οποία έχουν σαν στόχο να ενισχύσουν τον αργό ρυθμό που ακολουθούν οι κυβερνητικοί αξιωματούχοι για τη ενθάρρυνση της μελλοντικής περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και επίδοσης των επιχειρήσεων.

Πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι στην έρευνα των Strachan et al (2003) οι κυριότεροι λόγοι που ώθησαν στην υιοθέτηση των πιστοποιητικών του ISO 14001 για την εφαρμογή και διαχείριση Περιβαλλοντικών Συστημάτων Διαχείρισης, ήταν η φήμη και οι επιχειρησιακές απαιτήσεις και αυτό κυρίως έλαβε χώρα ανάμεσα στις βιομηχανίες πετρελαίου και αερίου στην Αγγλία. Παρομοίως άλλοι ερευνητές όπως οι Hanhand Scheermesser (2006), Teuscheretal (2005) και Beskeetal, (2006) παρουσίασαν ότι αυτό που κυρίως παρότρυνε τις εταιρείες να προχωρήσουν σε εφαρμογή EMS ήταν οι απαιτήσεις των πελατών τους.

Οι Sarkis & Dijkshoorn (2007) σε αντίθεση με τους προαναφερθέντες στην δική τους έρευνα έδειξαν ότι τα Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης δείχνουν να έχουν μεγάλη αποδοχή ιδιαίτερα στις Μεγάλες επιχειρήσεις για αρκετές ήδη δεκαετίες. Έχουν επίσης διαπιστώσει ότι οι φόρμουλες εφαρμογής και ο ορισμός τους διαφέρει ανάμεσα στα Διεθνή και τα Ευρωπαϊκά πρότυπα. Ο κυριότερος λόγος εκ των οποίων οι εταιρίες ανεξαρτήτου μεγέθους υιοθετούν τα EMAS είναι η εξοικονόμηση στις δαπάνες παραγωγής κάτι που το καθιστά ιδιαίτερα ενδιαφέρον γιατί δεν είναι ο πρωταρχικός και βασικότερος λόγος η περιβαλλοντική ανησυχία. Οποσδήποτε συστήνουν ως απαραίτητο παράγοντα με την εφαρμογή και χρήση Περιβαλλοντικών Συστημάτων Διαχείρισης τη τεχνική υποστήριξη στο προσωπικό, την οικονομική υ-

ποστήριξη και τα κίνητρα, τις απλοποιημένες οδηγίες από τα συστήματα, τη συστηματική εκπαίδευση και τα χαμηλά κόστη στην συντήρηση και στην γραφειακή δουλειά. Έχουν όμως διαπιστώσει μέσα από την έρευνα τους ότι η υιοθέτηση των περιβαλλοντικών πρακτικών δεν σημαίνει απαραίτητα βελτιωμένη περιβαλλοντική συμπεριφορά από τις επιχειρήσεις οποιουδήποτε μεγέθους.

Μια άλλη αξιολογη άποψη που υποστηρίζεται από τον Kristen Horler (2007) έρχεται στην επιφάνεια μετά από τη δική του μελέτη, στον τομέα της βιομηχανίας Γυμναστηρίων. Παρουσιάζει και επιβεβαιώνει τα οφέλη που αποκομίζουν οι οργανισμοί ακολουθώντας τις τέσσερις βασικές αρχές που προωθεί η Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος (EPA) την Μείωση, την Επαναχρησιμοποίηση, την Ανακύκλωση και την Προώθηση μαζί με την χρήση περιβαλλοντικών συστημάτων.

Ένας σημαντικός αριθμός εταιρειών που ανήκουν στις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου χρησιμοποιούν τυποποιημένα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (EMS) που λειτουργούν σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ISO 14001 ή και της Ευρωπαϊκής Ένωσης Οικολογικής Διαχείρισης και Οικολογικού Ελέγχου (EMAS). Ο αριθμός των πιστοποιημένων επιχειρήσεων αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς. Σχεδόν 41000 εταιρείες είχαν πιστοποιηθεί σύμφωνα με το πρότυπο ISO14001 και πάνω από 3800 καταχωρηθεί στο EMAS τον Ιούνιο του 2002 (ISO World, 2002).

2.11 Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και Εταιρική Αξία

Ο Colin Drury (2005:446) τόνισε ότι σήμερα παρά ποτέ η περιβαλλοντική διαχείριση γίνεται ολοένα και πιο σημαντική για τους περισσότερους οργανισμούς. Ως εκ τούτου δεν πρέπει να μένει στην διαχείριση που αφορά μόνο τις δαπάνες μιας επιχείρησης γιατί, όσο περνάει ο καιρός όλο και περισσότερες εταιρείες συνειδητοποιούν ότι το να είναι περιβαλλοντικά υπεύθυνες βελτιώνουν την *εικόνα* τους ως *καλοί πολίτες* και ενισχύουν την ικανότητα τους να πωλούν περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες που αυτό επιφέρει την αύξηση της εταιρικής αξίας.

Εν κατακλείδι, η συμβολή της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης στην Περιβαλλοντική Πολιτική που ασκεί μια επιχείρηση ανεξαρτήτου μεγέθους είναι πολύ σημαντική. Οι ανησυχίες της Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης είναι ο προσδιορισμός και η εκτίμηση του κόστους των σχετικών με το περιβάλλον δραστηριοτήτων και η παρακολούθηση της χρήσης και του κόστους των βασικών πόρων, όπως το νερό, την ηλεκτρική ενέργεια, τα καύσιμα τα οποία θα βοηθήσουν στη μείωση του κόστους. Ταυτόχρονα, είναι η διασφάλιση ότι

οι περιβαλλοντικοί παράγοντες αποτελούν μέρος των επενδυτικών αποφάσεων του κεφαλαίου και την εκτίμηση για προστασία από τις επιπτώσεις των περιβαλλοντικών κινδύνων.

Όπως προαναφέρθηκε στην αρχή του κεφαλαίου η επισκόπηση ανάμεσα στην συγγραφή σημαντικών στοιχείων ήταν το πρώτο βήμα για το πώς θα εντοπίσουμε και θα καταλήξουμε στα κύρια ερωτήματα που θα απασχολήσουν την παρούσα έρευνα. Το γενικό συμπέρασμα μετά την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας είναι ότι βοήθησε να εκπληρωθούν σε μεγάλο βαθμό οι μεγάλες απαιτήσεις μιας ακαδημαϊκής μελέτης που είχε σαν κύριο στόχο να προσδιοριστεί η έννοια των όρων Περιβαλλοντική Διαχείρισης και Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης σε σύγκριση με τα αποτελέσματα που θα διαφανούν από τους Κύπριους Εργολάβους Οικοδομών που δραστηριοποιούνται στην επαρχία της Λάρνακας και ποιές προσεγγίσεις χρησιμοποιούν για να αποκτήσουν αποτελεσματικότερη περιβαλλοντική πολιτική αλλά και ταυτόχρονα να αυξήσουν την εταιρικής τους αξίας.

Κεφάλαιο 3: Η παρούσα κατάσταση στην Κύπρο στον Κλάδο υπό εξέταση

3.1 Οι Επιχειρήσεις στην Κύπρο – Ορισμός Μεγέθους

Πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις

Όπως ορίζεται από την νέα νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους. Ως **μεσαία** επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζομένους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού της δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. ευρώ. Ως **μικρή** επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζομένους και ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. ευρώ. Τέλος **πολύ μικρή** επιχείρηση ορίζεται αυτή η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή ο ετήσιος ισολογισμός δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. ευρώ (2013). Πολύ ενδεικτικός και ο πιο κάτω πίνακας:

Κατηγορία επιχείρησης	Υπάλληλοι	Κύκλος εργασιών	ή	Σύνολο ισολογισμού
Μεσαία	< 250	≤ 50 εκατ. ευρώ		≤ 43 εκατ. ευρώ
Μικρή	< 50	≤ 10 εκατ. ευρώ		≤ 10 εκατ. ευρώ
Πολύ μικρή	< 10	≤ 2 εκατ. ευρώ		≤ 2 εκατ. ευρώ

[Πηγή:http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_el.html]

Συγκεκριμένα τα δύο είδη μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν και την ραχοκοκαλιά της κυπριακής οικονομίας και συγκροτούν πάνω από το 95% του συνόλου των επιχειρήσεων της Κύπρου με κύριο χαρακτηριστικό σχεδόν όλων να είναι και οικογενειακές (2012). Οι επιχειρήσεις που ανήκουν στην τεράστια αυτή ομάδα που χαρακτηρίζει την Κυπριακή επιχειρηματικότητα ειδικότερα σήμερα αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις και προβλήματα, τα οποία πηγάζουν από το μικρό τους μέγεθος, την οικογενειακή τους φύση, τον οξύ ανταγωνισμό και αρκετές φορές από το γεγονός ότι ιδιοκτήτες ή διευθυντές δεν έχουν είτε τις απαιτούμενες ακαδημαϊκές γνώσεις είτε την απαραίτητη πληροφόρηση για το σύγχρονο κοινωνικοοικονομικό γίνεσθαι.

Πρέπει να τονιστεί ότι η οικονομική ύφεση των τελευταίων ετών έχει προσθέσει εμπόδια όχι μόνο στην υγιή λειτουργία, αλλά ίσως και στην επιβίωση αυτών των επιχειρήσεων. Πολλές από αυτές έχουν ήδη κλείσει, άλλες απειλούνται άμεσα, ενώ μεγάλος αριθμός έχουν προβεί σε απολύσεις προσωπικού, αδυνατώντας να αντεπεξέλθουν στα προβλήματα που τις ταλανίζουν.

Όλα τα πιο πάνω προαναφερθέντα για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις χαρακτηρίζουν και την ιδιομορφία του τομέα των επιχειρήσεων που αυτή η έρευνα θέλει να διερευνήσει, τον κατασκευαστικό τομέα εργολάβων οικοδομών και πιο συγκεκριμένα αυτές που δραστηριοποιούνται στην Επαρχία Λάρνακας. Όλες οι εταιρείες είναι εγγεγραμμένες στον Παγκύπριο Σύνδεσμο Εργοληπτών Οικοδομικών και Τεχνικών Έργων ανά επαρχία δραστηριοποίησης και συγχρόνως η πλειοψηφία των επιχειρήσεων αυτών είναι εγγεγραμμένες στους τοπικούς συνδέσμους Εργολάβων Οικοδομών Λάρνακας και Αμμοχώστου (www.mof.gov.cy statistics 2013).

3.2 Παρούσα Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο - Βάρη και διλήμματα στον Κατασκευαστικό τομέα

Η οικονομική κρίση βρήκε τις περισσότερες κυπριακές μικρές και μικρομεσαίες οικογενειακές επιχειρήσεις απροετοίμαστες. Η μεγάλη ανάπτυξη της περασμένης δεκαετίας δεν είχε φέρει μόνο αύξηση στον κύκλο εργασιών τους, αλλά και ραγδαία άνοδο των εξόδων και του κόστους εργασιών. Πολλές έστησαν το εμπορικό τους μοντέλο σε εποχές παχιών αγελάδων και σε ημέρες υπέρ-αυξημένης κατανάλωσης.

Η κρίση τις βρήκε με ένα βάρος κόστους δυσβάστακτο, που σε πολλές περιπτώσεις τις καθιστά μη βιώσιμες. Με μείωση των εργασιών που ξεκινά από το 20% και που σε πολλούς κλάδους φτάνει μέχρι και το 50%, πολλοί επιχειρηματίες και διευθυντές έχασαν τον ύπνο τους. Καλούνται να λαμβάνουν συνεχώς μέτρα για να ελπίζουν σε βιωσιμότητα της εταιρείας τους και επαναφορά της στην κερδοφορία σε κάποιο μελλοντικό ίσως και αόριστο στάδιο. Αμφιβολίες προκαλεί επίσης και το γεγονός ότι κανείς δεν μπορεί να ξέρει ούτε το εύρος ούτε το χρονικό βάθος της ύφεσης. Ως εκ τούτου ο προγραμματισμός καθίσταται ακόμα πιο δύσκολος.

Ο κατασκευαστικός τομέας, ο πλέον πιο βαριά πληγείς οικονομικός τομέας με σταθερή διαχρονική συνεισφορά στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και την οικονομία του τόπου, με τεράστια συσσωρευμένα προβλήματα που τον καθιστούν υπό την απειλή κατάρρευσης, καλεί-

ται όχι μόνο να εξεύρει λύσεις εξόδου από τη δυσμενή θέση που έχει περιέλθει αλλά ταυτόχρονα να συγκρατήσει την ανεργία, να διατηρήσει την εργατική ειρήνη και σταθερότητα στις σχέσεις των Κοινωνικών Εταίρων. Όλοι έχουν αντιληφθεί ότι τίθεται πλέον θέμα επιβίωσης των επιχειρήσεων του κλάδου, όσων έχουν μείνει ακόμη εν ενεργεία, αφού αρκετές δεν έχουν καν ανανεώσει την άδεια για άσκηση του επαγγέλματος τους' (ΕΡΓΟΛΗΠΤΗΣ, 2012).

Αυτές είναι οι πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση στην Κύπρο και η παρούσα έρευνα διεξάγεται κάτω από αυτές τις προϋποθέσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη.

3.3 Παρούσα Γνώση για την Περιβαλλοντική Διαχείριση στον Κατασκευαστικό τομέα

Σε ανακοίνωση του το συμβούλιο Εγγραφής και Ελέγχου Εργοληπτών Οικοδομικών και Τεχνικών Έργων στις 2/2/2012 δημοσίευσε την Εγκύκλιο 2/2012 με την ονομασία «ο περί αποβλήτων νόμος του 2011» Ν.185(Ι) 2011. Με τον κανονισμό "περί στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων (Διαχείριση αποβλήτων από εκσκαφές, κατασκευές και κατεδαφίσεις) του 2011", οι εργολήπτες **ανεξαρτήτου** μεγέθους υποχρεούνται να εφαρμόζουν τις οδηγίες του κράτους και της ΕΕ (ΕΡΓΟΛΗΠΤΗΣ,2012).

Όντως καινούργιο και άγνωστο στους πλείστους εργολάβους ήταν καίριας σημασίας η Επιμόρφωση Εργοληπτών όσον αφορά τις Νομικές Υποχρεώσεις και την Διαχείριση των Στερεών αποβλήτων βάση της Νέας Νομοθεσίας. Όπως αναφέρεται σε άρθρο του περιοδικού Εργολήπτης τον Σεπτέμβριο του 2012, 'βάσει της νέας Ευρωπαϊκής στρατηγικής στην πολιτική Διαχείρισης των Αποβλήτων που το κράτος είναι υπόχρεο να ακολουθήσει, απαιτείται πρόληψη, μείωση, επαναχρησιμοποίηση, ανάκτηση, ανακύκλωση και γενικά η αξιοποίηση των στερεών αποβλήτων , ενεδ ταυτόχρονα τίθεται και ο στόχος της επαναφοράς στον οικονομικό κύκλο ως χρήσιμα το 70% των Αποβλήτων της Κατασκευαστικής Βιομηχανίας μέχρι το 2020. Οι Κανονισμοί ψηφίστηκαν από την Βουλή και μπήκαν σε εφαρμογή από το 2011' (Εργολήπτης.09/2012).

Προς επιβεβαίωση της πιο πάνω νομοθεσίας ο Επίτροπος περιβάλλοντος κύριος Χ. Θεοπέμπτου, σε συνέντευξη του στο περιοδικό Εργολήπτης (τεύχος 10, Μάιος 2012.σελ.24) έκανε αναφορά στην μελέτη που διεξήχθη εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η οποία δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο 2012. Στην έρευνα τονίστηκε ότι "η πλήρης εφαρμογή της νομοθεσίας με τα απόβλητα στην ΕΕ θα είχε ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση 72 δις ευρώ ετη-

σίως, θα προκαλούσε αύξηση του κύκλου εργασιών ανακύκλωσης των αποβλήτων κατά 42 δις και θα δημιουργούσε πάνω από 400.000 θέσεις εργασίας μέχρι το 2020".

Γνωστοποίησε ταυτόχρονα στην συνέντευξη του τα πιο κάτω βασικά συμπεράσματα:

- 'ότι χρειάζονται περισσότερες γνώσεις σχετικά με τα απόβλητα, να συλλέγονται καλύτερης ποιότητας δεδομένα και βελτίωση της συστηματικής παρακολούθησης της έμπρακτης λειτουργίας των σχετικών νόμων.
- χρειάζεται καλύτερη χρήση της αρχής "ο ρυπαίνων πληρώνει" και ευρύτερη χρήση οικονομικών μέσων, όπως η αύξηση του κόστους διάθεσης η οποία θα μπορούσε να συμβάλει στην διασφάλιση της συμμόρφωσης και στην εξασφάλιση των αναγκαίων χρηματοδοτικών πόρων για την διαχείριση των αποβλήτων.
- ενίσχυση στην δυνατότητα παρακολούθησης και επιθεώρησης, στα κράτη μέλη που αυτό συνεπάγεται ικανότητα ανεξάρτητου ελέγχου σε επίπεδο ΕΕ και ενδεχομένως κοινά πρότυπα επιθεώρησης.
- η αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και των δυνατοτήτων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος θα μπορούσε να είναι μια σχετικά συμφέρουσα οικονομική επιλογή της παρακολούθησης της εφαρμογής σε επίπεδο ΕΕ'.

Επιπρόσθετα έχει διαπιστωθεί ότι μέλη του ΟΣΕΟΚ¹³ στην προσπάθεια να αντιμετωπίσουν τις περιβαλλοντικές προκλήσεις έχει προχωρήσει στην ίδρυση του ΟΑΚ¹⁴. Ο Οργανισμός Ανακύκλωσης Κύπρου έχει συσταθεί, ως εταιρεία περιορισμένης ευθύνης με Εγγύηση, δηλαδή ως μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός, σύμφωνα με την πρακτική που ισχύει και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες αφού ένας σημαντικός αριθμός εργοληπτικών επιχειρήσεων έχει συμβληθεί και τον έχει δημιουργήσει (www.oak-cy.org01/12/2013).

3.4 Ανασκόπηση-Στατιστικά Στοιχεία για τον Κατασκευαστικό Τομέα 2010-2011

Στην επίσημη ιστοσελίδα του ΟΣΕΟΚ (2/2/2013) δημοσιεύονται στατιστικά στοιχεία που σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία έχουν τα εξής αποτελέσματα:

"το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κύπρου το 2011 υπολογίζεται σε 15153εκ. Ευρώ σε σταθερές τιμές (2005 βάση) ενώ η συνεισφορά του Κατασκευαστικού Τομέα υπολογίζεται σε 1068 εκ. ευρώ (7% στο Α.Ε.Π.) της οικονομίας της Κύπρου. Βέβαια το 2011 ο δευτερογενής

¹³ ΟΣΕΟΚ: Ομοσπονδία Συνδέσμων Εργολάβων Οικοδομών Κύπρου

¹⁴ ΟΑΚ: Οργανισμός Ανακύκλωσης Κύπρου

τομέας της Κυπριακής οικονομίας παρουσίασε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και αυτό αφορά όχι μόνο τις κατασκευές αλλά και την βιομηχανία και τον ηλεκτρισμό όπως επίσης και τους τομείς του Εμπορίου και των Μεταφορών. Αντιθέτως θετικά αποτελέσματα παρουσίασαν οι τομείς του Τουρισμού, των Τραπεζών και των Υπηρεσιών όπως Δημόσια διοίκηση, Εκπαίδευση, Υγεία".

Σε συνέχεια της ανακοίνωσης σημαντικό να αναφερθούν τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύτηκαν με βάση τα αποτελέσματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού που διενεργείται σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κανονισμό. "Για το 4ο τρίμηνο του 2011 ο αριθμός των εργαζομένων ανερχόταν σε 369,6 χιλιάδες άτομα (άνδρες 200,8 χιλιάδες και γυναίκες 168,8 χιλιάδες). Με βάση τα στοιχεία που τηρούνται από τα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας ο αριθμός των εγγεγραμμένων άνεργων στο τέλος του 2011 έφτασε τα 32895 πρόσωπα σε σύγκριση με το Δεκέμβριο του 2010 σημειώθηκε αύξηση 7,202 προσώπων ή 28,0%. Ως συνέπεια η απασχόληση στον Κατασκευαστικό τομέα μειώθηκε από 40,1 χιλιάδες άτομα το 2010 σε περίπου 38,5 χιλιάδες άτομα το 2011 και αποτελεί το 10,5% του επικερδώς απασχολούμενου πληθυσμού. Οι δε εγγεγραμμένοι άνεργοι από τον οικοδομικό τομέα για την περίοδο Ιανουάριος - Δεκέμβριος του 2011 ήταν κατά μέσο μηνιαίο όρο 4424 σε σχέση με 2497 εγγεγραμμένους ανέργους κατά μέσο μηνιαίο όρο για το 2010 (αύξηση 26,5%). Ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων στον Κατασκευαστικό τομέα στο τέλος Μαρτίου 2012 έφτασε τα 6365 πρόσωπα. Αναφέρετε επίσης ότι κατά την περίοδο Ιανουαρίου- Δεκεμβρίου 2011 εκδόθηκαν 7,506 άδειες οικοδομής, παρουσιάζοντας μείωση 14,5% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του προηγούμενου έτους. Η συνολική αξία των αδειών αυτών μειώθηκε κατά 21,8% και το συνολικό εμβαδόν κατά 22,8%. Ο αριθμός των οικιστικών μονάδων παρουσίασε μείωση της τάξης του 38,20%. Οι άδειες οικοδομής συνιστούν σημαντική ένδειξη για τη μελλοντική δραστηριότητα στον Κατασκευαστικό τομέα. Τέλος ο Δείκτης Τιμών Κατασκευαστικών Υλικών για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2011, σημείωσε αύξηση 4,12% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010".

Σύμφωνα με τ' αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποίησε η Στατιστική Υπηρεσία και δημοσιεύονται στο περιοδικό ΕΡΓΠΛΗΠΤΗΣ, "οι συνολικές δαπάνες για δραστηριότητες και ενέργειες που αφορούν περιβαλλοντική προστασία στη βιομηχανία ανήλθαν σε €62,1 εκ. το 2010, που αντιστοιχούν σε 0,36% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, σε σύγκριση με €67,8 εκ. ή 0,40% το 2009. Οι αντίστοιχες δαπάνες στις χώρες-μέλη της ΕΕ υπολογίζονται κατά μέσο όρο σε 0,43% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Κατά τομέα δραστηριότητας, οι μεταποιητικές βιομηχανίες κατέγραψαν δαπάνες ύψους €57,7 εκ., τα ορυχεία και λα-

τομεία €2,9 εκ. και οι επιχειρήσεις παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και νερού €1,5 εκ. Στον τομέα των μεταποιητικών βιομηχανιών, όπου παρουσιάζονται και οι περισσότερες δαπάνες, ο κλάδος παραγωγής άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων πραγματοποίησε δαπάνες ύψους €34,0 εκ., η βιομηχανία τροφίμων €11,8 εκ., η ποτοποιία €2,9 εκ. και η βιομηχανία ξύλου και κατασκευής προϊόντων από ξύλο €2,4εκ. Κατά περιβαλλοντικό πεδίο, οι δαπάνες αφορούσαν: τη διαχείριση των αποβλήτων €13,5 εκ., τη διαχείριση των λυμάτων €8,8 εκ., τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης €6,6 εκ., την πρόληψη ή μείωση του θορύβου και των κραδασμών €1,1 εκ. και άλλα (όπως την προστασία του εδάφους και των υπόγειων υδάτινων πόρων και την προστασία των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας) €32,1 εκ."(2013).

2013

Η Υπηρεσία Στατιστικής Κύπρου στα νέα στοιχεία που δημοσίευσε για το 2013 όσον αφορά τον κατασκευαστικό τομέα ανακοίνωσε τα εξής: "Κατά την περίοδο Ιανουαρίου- Σεπτεμβρίου 2013 εκδόθηκαν 3.993 άδειες οικοδομής, παρουσιάζοντας μείωση 25,6% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του περασμένου χρόνου. Αυτό επιβεβαιώνεται και από την μείωση της συνολικής αξίας κατά 27,1% και του συνολικού εμβαδού κατά 31,2%. Γενικά ο αριθμός των οικιστικών μονάδων παρουσίασε μείωση της τάξης του 29,0%. Πολύ σημαντικό να αναφέρουμε ότι οι άδειες οικοδομής συνιστούν σημαντική ένδειξη για την μελλοντική δραστηριότητα στον κατασκευαστικό τομέα (2013).

Στην τελευταία έρευνα Εργατικού Δυναμικού που αφορούν το 3ο τρίμηνο του 2013 και η οποία αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του υπουργείου οικονομικών τα αποτελέσματα αναφέρουν ότι ο αριθμός ανέργων ανερχόταν σε 72660 άτομα ή σε ποσοστό 16,2% του συνόλου. Το ποσοστό αυτό αφορά 16,5% άνδρες ή 38704 άτομα και 16,0% γυναίκες ή 33956 (2013).

Στην πρόσφατη έκδοση του περιοδικού ΕΡΓΟΠΛΗΠΤΗΣ τον Ιούνιο του 2013, ο Δείκτης Κατασκευαστικής Βιομηχανίας φαίνεται **'καθηλωμένος στον πάτο'** σύμφωνα με τα αποτελέσματα του πρώτου τετραμήνου του 2013. Τα στοιχεία που δημοσιεύτηκαν έχουν ως ακολούθως; "Την περίοδο Ιανουάριος – Απρίλιος 2013 οι Δείκτες που αφορούν τη **Δραστηριότητα** του Κατασκευαστικού Τομέα εξακολουθούν να κυμαίνονται κοντά ή / και στα χαμηλότερα τους επίπεδα. Η διαχρονική τάση συνεχίζει να μην δείχνει καθόλου σημεία ανάκαμψης, αντιθέτως είναι καθοδική και αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό αφού επιβεβαιώνει ότι στην παρούσα φάση δεν διαφαίνεται καμία προοπτική εξόδου από την ύφεση στην οποία βρίσκε-

ται ο Τομέας. Οι κυριότεροι λόγοι που οι εργοληπτικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν πρόβλημα είναι η ανεπαρκής έως ανύπαρκτη ζήτηση για κατασκευαστικές επενδύσεις, η οικονομική κρίση και τα προβλήματα ρευστότητας και δανειοδότησης που ολοένα και επιδεινώνονται, ιδίως μετά τις πρόσφατες δραματικές εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας μας και την αβεβαιότητα που εξακολουθεί να υφίσταται.

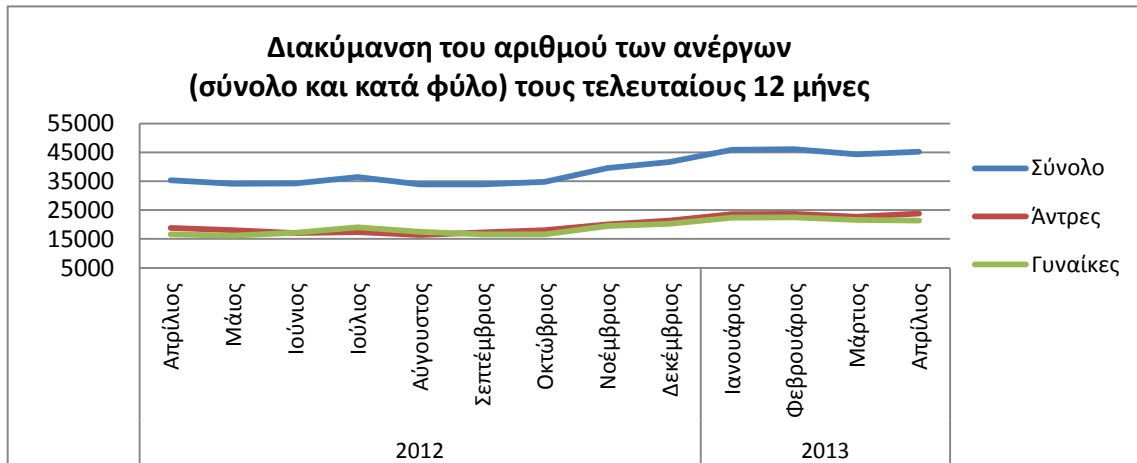
Το πρόβλημα της ανεργίας στον Κατασκευαστικό Τομέα συνεχίζει να διογκώνεται κατά το 2013 με τις προοπτικές για το άμεσο μέλλον να είναι απελπιστικές. Ακόμη ένας Δείκτης που επιβεβαιώνει τη μεγάλη κρίση που περνά ο Τομέας των Κατασκευών είναι ο **Δείκτης Μηνών** για την Ολοκλήρωση Υφιστάμενων Εργασιών που φαίνεται ότι συνεχίζει να μειώνεται σταθερά τα τελευταία δύο χρόνια καθώς του ότι βρίσκεται σήμερα στο χαμηλότερο του σημείο (μέσος όρος 4,6 μήνες εναπομείναντα εργασιών με τα υφιστάμενα συμβόλαια). Αυτό επιβεβαιώνει ότι μεγαλύτερος αριθμός εργολάβων δεν εξασφαλίζει ανάληψη νέων έργων και επομένως μπροστά τους έχουν να αντιμετωπίσουν πολύ δυσοίωνες προοπτικές στο άμεσο μέλλον.

Την ίδια στιγμή, η τάση όσον αφορά στη **ζήτηση** από τους καταναλωτές / επενδυτές συνεχίζει να ακολουθεί καθοδική πορεία και το 2013. Ο Δείκτης **Αγοράς / Οικοδόμησης οικίας εντός 12 Μηνών**, βρίσκεται στο 1,0% που είναι κοντά στα χαμηλότερα επίπεδα από την αρχή της έρευνας, ενώ στα χαμηλότερα επίπεδα από την αρχή της έρευνας βρίσκεται επίσης και ο Δείκτης **Ανακαίνισης εντός 12 Μηνών** όπου το τελευταίο τετράμηνο κυμαίνεται στο 1,3%.

Ο Δείκτης **Δραστηριότητας**, όπως φαίνεται στην επίσημη ιστοσελίδα του ΟΣΕΟΚ κατέγραψε αρνητικό πρόσημο -60% για την περίοδο Ιανουαρίου– Απριλίου 2013. Είναι εμφανές ότι ο τομέας δραστηριότητας που εξετάζεται έχει πλησιάσει στον πάτο μιας και αρκετοί από τους εργολάβους δεν έχουν πλέον περιθώρια για περαιτέρω μείωση των εργασιών τους αφού τους έχουν απομείνει ελάχιστες ή καθόλου εργασίες, ενώ την ίδια ώρα συνεχίζει να καταγράφεται στα επίσημα στοιχεία, μεγάλος αριθμός εργοληπτών που σταδιακά αποχωρούν ή έχουν ήδη αποχωρήσει από την Κατασκευαστική Βιομηχανία. Πλέον τα χαμηλά ποσοστά υφίστανται σταθερά σε όλες τις επαρχίες και σε όλες τις τάξεις των εργοληπτών. Επιπρόσθετα στο Δείκτη Αριθμού Εργαζομένων το αρνητικό πρόσημο φθάνει αυτή την περίοδο στο -47% και συνεχίζει την καθοδική του πορεία, καταδεικνύοντας τις δυσοίωνες προοπτικές για τους επόμενους μήνες. Η εισήγηση της Ομοσπονδίας Εργολάβων τονίζει την Υποστήριξη προς την Πράσινη Ανάπτυξη" (2013).

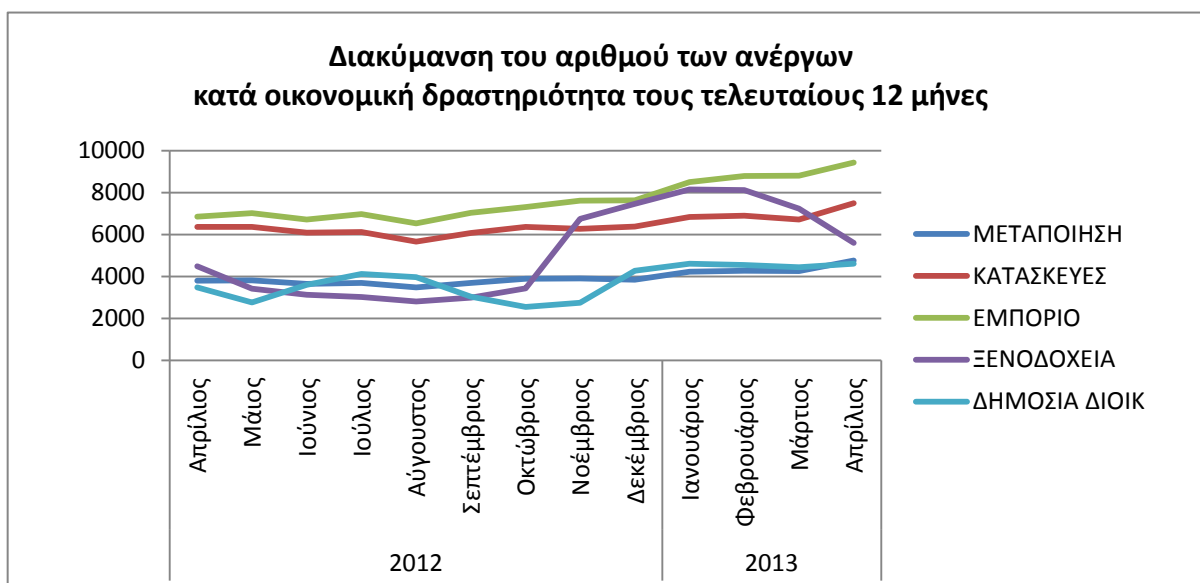
Δημοσιευμένες έρευνες από την Κεντρική Τράπεζα Κύπρου μεταξύ Απριλίου 2012-2013

Στο πρώτο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διακύμανση του αριθμού των ανέργων (σύνολο και κατά φύλο):

[Πηγή: http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/NPWPG_No2_082009_.pdf .26/12/13]

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζεται η διακύμανση του αριθμού των ανέργων σε επιλεγμένους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Η αύξηση εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στους τομείς του εμπορίου (κατά 2.580 άτομα), των κατασκευών (κατά 1.140 άτομα), της δημόσιας διοίκησης (κατά 1.128 άτομα), των άλλων υπηρεσιών (κατά 1.115 άτομα) και των ξενοδοχείων/εστιατορίων (κατά 1.108 άτομα):

[Πηγή: http://www.centralbank.gov.cy/media/pdf_gr/NPWPG_No2_082009_.pdf 26/12/13]

Κεφάλαιο 4: Μεθοδολογία της Έρευνας

4.1 Η Μεθοδολογία της Έρευνας

Όταν αναφερόμαστε στην μεθοδολογία εύρεσης γνώσης και διεξαγωγής μιας έρευνας εννοούμε "την στρατηγική προσέγγισή παρά τις τεχνικές και την ανάλυση των δεδομένων" (2013). Ο Smith (1983:10) υποστήριξε ότι η διαφορά ανάμεσα στις δύο κύριες προσεγγίσεις έρευνας, ποσοτική και ποιοτική, έγκειται στο ότι στην μεν πρώτη τα γεγονότα δρουν έτσι ώστε να περιορίζουν τις πεποιθήσεις, ενώ στην δεύτερη οι πεποιθήσεις είναι αυτές που καθορίζουν τι πρέπει να συνυπολογίζεται ως γεγονότα. Επιπρόσθετα, όσον αφορά την θετικιστική προσέγγιση (ποσοτική) οι Collis και Hussey (2003:52) υπογράμμισαν ότι η μέθοδος αυτή επιδιώκει τα γεγονότα ή τις αιτίες των κοινωνικών φαινομένων, δίνοντας ελάχιστη σημασία στην υποκειμενική άποψη του κάθε ατόμου. Ως εκ τούτου αξιολογήθηκε ως καταλληλότερη η εφαρμογή της *ποσοτικής* ή αλλιώς *θετικιστικής προσέγγισης* που στόχευε κυρίως την επιτυχή αντιμετώπιση των στόχων της έρευνας.

4.2 Συλλογή Δεδομένων

Για την επίτευξη του αρχικού στόχου της παρούσας έρευνας κύριο χαρακτηριστικό αποτέλεσε η συνεχής δημιουργική εργασία η οποία στηρίχτηκε στην συστηματική βάση διερεύνησης. Αυτή η εμβάθυνση αποσκοπούσε στην συγκέντρωση των *'δευτερογενών'* και *'πρωτογενών'* δεδομένων (secondary και original data) με κύρια επιδίωξη να πολλαπλασιαστεί και να συγκριθεί το απόθεμα γνώσης καθώς και να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα στο θέμα που απασχολεί τη παρούσα διατριβή για την Περιβαλλοντική Διαχείριση και τη Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.

4.2.1 Δευτερογενής Δεδομένα

Το πρώτο σημαντικό βήμα που έπρεπε να αντιμετωπιστεί κατά την διεξαγωγή της παρούσας έρευνας ήταν η ανασκόπηση στις υφιστάμενες έρευνες. Αυτή η μακρόχρονη διερεύνηση ξεκίνησε από το 2011 έως και τις αρχές Ιανουαρίου του 2014, και αποτέλεσε την συγκέντρωση των *δευτερογενών στοιχείων*. Χαρακτηρίζεται ως εκτεταμένη έρευνα ανάμεσα σε δημοσιευμένες έρευνες, σε ξένα και ελληνικά άρθρα και βιβλία για τα οποία η κύρια πρόσβαση ήταν η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου και σε μικρότερο βαθμό η *on line* βιβλιοθήκη του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου. Έρευνα έγινε και στα δημοσιευμένα μηνιαία περιοδικά του Παγκύπριου Συνδέσμου Εργολάβων για τα έτη 2009-2013 αλλά και στις ιστοσελίδες της

Κεντρικής Τράπεζας και της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου. Το μεγαλύτερο ποσοστό των δευτερογενών στοιχείων συγκεντρώθηκαν και καταγράφηκαν κυρίως στο δεύτερο κεφάλαιο όπου αποτελέσαν την βιβλιογραφική ανασκόπηση της έρευνας. Ωστόσο πρέπει να αναφερθεί ότι μικρότερο ποσοστό αλλά εξίσου σημαντικό από αυτά τα στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν και στα υπόλοιπα κεφάλαια για ενίσχυση θέσεων ή απόψεων.

Σημαντικό να αναφερθεί ότι δεν βρέθηκε άλλη μελέτη που να προσπαθεί να συνδέσει την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των κυπριακών επιχειρήσεων στο τομέα Κατασκευών στην Κύπρο.

4.2.2 Πρωτογενή δεδομένα

Αφότου αποφασίστηκε η μεθοδολογία της έρευνας να είναι η **ποσοτική**, δεύτερο σημαντικό βήμα ήταν η συλλογή των **πρωτογενών δεδομένων**. Για την διεκπεραίωση αυτής της διαδικασίας αποφασίστηκε η χρήση ερωτηματολογίων στα οποία θα γίνει εκτενής περιγραφή στην υποενότητα 4.5.

4.3 Επιλογή Δείγματος - Πληθυσμός - Μέγεθος

Σε μια συνήθης διαδικασία δειγματοληψίας όπως αναφέρουν οι Collins & Hussey (2003), περιλαμβάνονται στάδια όπως ο καθορισμός του πληθυσμού υπό διερεύνηση και ενός πλαισίου δειγματοληψίας, ένα σύνολο από στοιχεία ή γεγονότα τα οποία μπορούν να μετρηθούν, η μέθοδος δειγματοληψίας για την επιλογή στοιχείων ή γεγονότων, το μέγεθος του δείγματος, η εφαρμογή του επιπέδου της δειγματοληψίας, η δειγματοληψία και συλλογή δεδομένων. Τα πιο πάνω στάδια έγινε προσπάθεια να ακολουθηθούν και στην παρούσα έρευνα.

Λόγο της οικονομικής ύφεσης στην χώρα μας και του μεγάλου πλήγματος που υπέστη ο οικοδομικός τομέας η πλειοψηφία των επιχειρήσεων μελών των συνδέσμων εργολάβων οικοδομών Λάρνακας και Αμμοχώστου, τα οποία αποτελούν τον επονομαζόμενο πληθυσμό υπό εξέταση της παρούσας έρευνας, παρόλο που εξακολουθούσαν να είναι εγγεγραμμένοι για το τρέχον έτος 2013 δεν είχαν καμία δραστηριότητα και αυτό αποτέλεσε τον πρώτο περιορισμό εντόπισης του δείγματος, την περίπτωση που χρησιμοποιείται ο τύπος **Συμπτωματικής Δειγματοληψίας** δημιουργείται ένα είδος εθελοντικού δείγματος, καθώς συμμετέχουν σε αυτό όσοι είναι άμεσα προσβάσιμοι και πρόθυμοι να συμμετάσχουν. Η επιλογή αυτή όμως δίνει στον ερευνητή το μειονέκτημα της πολύ μικρής επιλογής (Lohr, 1999:6). Ταυτόχρονα με την επιλογή του πιο πάνω τύπου δείγματος υπάρχει ο κίνδυνος το δείγμα να μην είναι αντιπρο-

σωπευτικό του πληθυσμού στο σύνολό του, και έτσι θα μπορούσε να μην είναι αντικειμενικό (2013). Σε αντίθεση με τα μειονεκτήματα, τα πλεονεκτήματα αυτού του είδους της δειγματοληψίας είναι η διαθεσιμότητα και η ταχύτητα με την οποία όλα τα δεδομένα μπορούν να συγκεντρωθούν.

Για την αντιμετώπιση των περιορισμών κρίθηκε καίριας σημασίας και η συμμετοχή των προέδρων των επαρχιακών συμβουλίων εργολάβων οικοδομών Λάρνακας και Αμμοχώστου οι οποίοι θα μείωναν με την συνεισφορά τους τη μη αντιπροσωπευτικότητα και αντικειμενικότητα του δείγματος και θα ενίσχυαν ταυτόχρονα με τις δηλώσεις το σύνολο του πληθυσμού. Για την συμμετοχή αυτή προσαρμόστηκε ερωτηματολόγιο που στα στοιχεία της έρευνας ονομάζεται 1ο ερωτηματολόγιο.

Ο **'πληθυσμός'** της έρευνας ο οποίος αποτελεί το ευρύ σύνολο των υποκειμένων για το οποίο διεξάγονται συμπεράσματα (Κώστας Ζαφειρόπουλος, 2014) περιλαμβάνει τις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις Εργολάβων Οικοδομών οι οποίες δραστηριοποιούνται στην επαρχία της Λάρνακας και αποτελούν την πλειοψηφία των μελών των δύο συνδέσμων Λάρνακας και Αμμοχώστου αντίστοιχα. Ο συνολικός αριθμός όλων των εγγεγραμμένων μελών ανέρχεται στους 160 ανά επαρχία αντίστοιχα κατά την περίοδο Μάρτιου - Δεκεμβρίου 2013, σύνολο δηλαδή 320 επιχειρήσεις. Στην επιλογή του **'μεγέθους δείγματος'** (sample size) συμπεριλήφθηκαν όλες οι εν ενεργεία επιχειρήσεις που ανήλθαν στον αριθμό **80**, γύρω στις 40 εταιρείες από κάθε επαρχία οι οποίες αντιστοιχούν στο 25% του συνολικού εγγεγραμμένου αριθμού μελών του κάθε συμβουλίου αντίστοιχα. Αυτό αποτέλεσε και την εξαγωγή νέου δεδομένου σχετικά με τον αριθμό και το ποσοστό επιχειρήσεων του κλάδου που εξακολουθούσαν να έχουν δραστηριότητες μέχρι τον Δεκέμβριο του 2013.

4.4 Εργαλεία - Τεχνική συλλογής πρωτογενών δεδομένων

Είναι αναγνωρισμένο ότι τα **ερωτηματολόγια** αποτελούν την πιο ευρέως χρησιμοποιούμενη **τεχνική συλλογής** πρωτογενών δεδομένων όταν χρησιμοποιείται η ποσοτική μεθοδολογία. Η διαμόρφωση ερωτήσεων, προς εκείνους των οποίων οι απόψεις ή η εμπειρία τους μας ενδιαφέρει, φαίνεται ότι αποτέλεσε μια προφανής στρατηγική στην οποία με την χρήση της τεχνικής του ερωτηματολογίου έγινε προσπάθεια εύρεσης απαντήσεων στα ζητήματα που αποσκοπεί η έρευνα να διεκπεραιώσει.

4.4.1 Ερωτηματολόγια 1ο και 2ο

Ο βασικότερος περιορισμός για την κατεύθυνση προς χρησιμοποίηση *Δείγματος Ενκολίας* κατεύθυναν στην διαμόρφωση δύο διαφορετικών ερωτηματολογίων τα οποία το μεν 1ο απευθύνθηκε στους προέδρους των Επαρχιακών Συμβουλίων Εργολάβων Οικοδομών Λάρνακας και Αμμοχώστου και το μεν 2ο απευθύνθηκε στις διοικήσεις των πολύ μικρών εταιρειών εργολάβων οικοδομών οι οποίες είναι εν ενεργεία.

4.4.2 Διαμόρφωση -Τύποι Ερωτήσεων

Τόσο το 1ο όσο και το 2ο ερωτηματολόγιο χωρίστηκαν σε δύο μέρη στα οποία στο μεν πρώτο αποσκοπείτε η αναζήτηση των δημογραφικών στοιχείων του πληθυσμού και στο δεύτερο μέρος η προσπάθεια γίνεται ξεκάθαρα για εξασφάλιση απαντήσεων στα βασικά ερευνητικά ερωτήματα της διατριβής. Να σημειωθεί ότι στο 2ο ερωτηματολόγιο προστέθηκε και τρίτο μέρος αφότου ζητήθηκε από τους προέδρους η δημοσίευση της έρευνας στην επίσημη ιστοσελίδα του ΟΣΕΟΚ. Κατά την διαμόρφωση των ερωτηματολογίων δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή οι ερωτήσεις να είναι ακριβείς και σαφείς, ευανάγνωστες, να δίνουν ξεκάθαρα το νόημα και να βοηθούν τον ερωτηθέντα στην κατανόηση, καθώς επίσης να υπάρχει λογική σειρά και αλληλουχία στην τοποθέτηση τους.

Οι περισσότερες ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν κατατάσσονται κυρίως στη κατηγορία **κλειστού τύπου** ερωτήσεων (closed ended questions) δεδομένου ότι από τα αποτελέσματα αυτού του είδους λαμβάνονται οι πραγματικές αντιδράσεις και οι πεποιθήσεις των ερωτηθέντων. Όχι λιγότερο σημαντική ήταν και η χρήση ερωτήσεων **πολλαπλής επιλογής**, όπως για παράδειγμα το ερώτημα "πόσο σημαντικά θεωρείτε τα άμεσα και έμμεσα κόστη" και στην επιλογή να κατατάσσεται η σημασία με το πως συνδέεται με τις πρακτικές της κάθε επιχείρησης. Σε κάποιες ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκε η χρήση **ανοικτού τύπου** ερωτήσεων (open ended questions) και ως εκ τούτου τα δεδομένα αναλύθηκαν και με τους δύο τρόπους ποσοτικά και ποιοτικά.

4.4.3 Τρόποι επικοινωνίας των ερωτηματολογίων

Τα ερωτηματολόγια της έρευνας στάλθηκαν με τρεις τρόπους επικοινωνίας. Ο κυριότερος **τρόπος επικοινωνίας** ήταν η προσωπική επίσκεψη και επαφή, ο δεύτερος τρόπος να σταλούν τα πλείστα με τηλεομοιότυπο και ο τρίτος τρόπος η διεκπεραίωση της διαδικασίας μέσω τηλεφώνου κατόπιν επιλογής των ερωτηθέντων. Όπως προαναφέρθηκε χρησιμοποιώντας την

προσέγγιση των ερωτηματολογίων στόχος ήταν να εξευρεθεί και να αναλυθεί ο βαθμός που οι συντελεστές επηρεάζουν την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών αποφάσεων της κάθε επιχείρησης. Ένα πλεονέκτημα που αξίζει να αναφερθεί και το οποίο εμφανίστηκε κατά την διάρκεια της προσωπικής επαφής ήταν η ευκαιρία που είχαν οι ερωτηθέντες να ζητήσουν περισσότερες διευκρινίσεις γύρω από το θέμα και επιπλέον οι μη λεκτικές νύξεις που ελήφθησαν να ενισχύουν τη σημασία του ζητήματος.

4.5 Μέθοδος Ανάλυσης των Πρωτογενών Δεδομένων

Όσον αφορά την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η διερευνητική ανάλυση. Για την επίτευξη των στατιστικών αναλύσεων των δεδομένων κύρια χρησιμοποιήθηκε η τεχνική των Windows EXCEL 2007 όπου γίνεται προσπάθεια να απεικονιστούν γραφικά η συχνότητα κατανομής κάθε μεταβλητής. Η παρουσίαση των ευρημάτων σε γραφικές παραστάσεις γίνεται εκτενέστερα στο παράρτημα ΙΙΙ όπου ο αναγνώστης θα έχει την ευκαιρία να συγκρίνει διάφορα ευρήματα από τα ιστογράμματα και διαγράμματα πίτας.

4.6 Παρατηρήσεις

Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων αποτέλεσε το πιο δύσκολο μέρος αυτής της μελέτης συνυπολογίζοντας όλους τους περιορισμούς που διαφάνηκαν. Σε αυτούς συγκαταλέγονται η δυσκολία στην διαχείριση του χρόνου, η μη έγκαιρη απάντηση και ανταπόκριση των συμμετεχόντων. Πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι η συλλογή δεδομένων με την πρόσωπο με πρόσωπο επαφή αποτέλεσε και το κλειδί για την άμεση υποκίνηση και ανταπόκριση των υπολοίπων εργολάβων Οικοδομών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αποτελέσματα έρευνας -Ανάλυση Δεδομένων

5.1 Εισαγωγή

Στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται η περιληπτική ανάλυση των δεδομένων, τόσο για το 1ο όσο και για το 2ο ερωτηματολόγιο τα οποία όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο τέσσερα δόθηκαν στους προέδρους των τοπικών Συνδέσμων Εργολάβων, και στους Εργολάβους Οικοδομών Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων αντιστοίχως. Ολόκληρη η διαδικασία συλλογής των δεδομένων ξεκίνησε από την 01/11/2013 και ολοκληρώθηκε στις 11/01/2014. Στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων στο κεφάλαιο πέντε τα δύο ερωτηματολόγια χωρίζονται σε ενότητες για την επιτυχέστερη ανάλυση των στόχων της έρευνας.

Επιβάλλεται να τονιστεί ότι στην ανάλυση των αποτελεσμάτων και για τα δύο ερωτηματολόγια έγινε και ακριβής καταγραφή για ό,τι επιπρόσθετο λέχθηκε από τους ερωτηθέντες και θεωρήθηκε αναγκαίο να αναφερθεί. Ακόμα και στην περίπτωση που εκφράστηκε, είτε διευκρίνιση των ερωτήσεων της έρευνας είτε άλλη θέση που υποδείκνυε το ενδιαφέρον για την παραπέρα στάση τους στα περιβαλλοντικά θέματα αναφέρεται στο παρόν κεφάλαιο. Ταυτόχρονα στο κεφάλαιο αυτό θεωρήθηκε σκόπιμο αλλά και χρήσιμο να συσχετιστούν οι απαντήσεις σημασίας (Correlation¹⁵ of answers) όπου κρίθηκε αναγκαίο. Αυτή η συσχέτιση έγινε ανάμεσα σε απαντήσεις του πρώτου και του δεύτερου ερωτηματολογίου και μεταξύ των ίδιων απαντήσεων του δεύτερου ερωτηματολογίου. Λόγο του περιορισμένου χρόνου μετά τις 11/01/2014 η προσπάθεια επεξεργασίας τους δεν έγινε κατορθωτή στο πρόγραμμα SPSS. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό σημείο αναφοράς για το 5ο κεφάλαιο είναι ότι έγινε χρήση του προγράμματος Microsoft Excel 2007 για την στατιστική ανάλυση και δημιουργία γραφικών παραστάσεων, όπου τα αποτελέσματα απεικονίζονται σε διαγράμματα πίττας (Pie charts) και ραβδογράμματα (Bar charts) τόσο εντός του κεφαλαίου αλλά και πιο συνοπτικά στο παράρτημα ΙΙΙ.

5.2 Παρουσίαση αποτελεσμάτων - Ανάλυση 1ου ερωτηματολογίου

Όσον αφορά το 1ο ερωτηματολόγιο, δόθηκε στους δύο προέδρους των τοπικών συνδέσμων Εργολάβων Οικοδομών Λάρνακας και Αμμοχώστου και η διαδικασία συλλογής των δεδομένων ξεκίνησε την 01/11/2013 και ολοκληρώθηκε στις 15/11/2013, αφού οι πρόεδροι αντα-

¹⁵ Correlation: μέτρο της δύναμης της σύνδεσης μεταξύ δύο μεταβλητών, μπορεί να είναι θετική ή αρνητική(Collis and Hussey:2003:207)

ποκρίθηκαν άμεσα χωρίς καμία πρόβλημα. Οφείλεται να επισημανθεί η θετική αντιμετώπιση, η υποστήριξη αλλά και ο ιδιαίτερος ενθουσιασμός από τους δύο προέδρους των Επαρχιακών Συνδέσμων Εργολάβων Λάρνακας και Αμμοχώστου, τους οποίους η συνεισφορά κρίνεται ιδιαίτερα πολύτιμη για την ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής.

5.2.1 Απαντήσεις Μέρους Α: Δημογραφικά Στοιχεία

Όσον αφορά το μέρος Α του 1ου ερωτηματολογίου στα δημογραφικά στοιχεία, και οι δύο πρόεδροι ήταν άντρες, ίδιας ηλικίας 56 χρονών και άνω, με περισσότερα από 35 χρόνια εμπειρίας στον κλάδο υπό διερεύνηση. Μόνη διαφορά ότι ο μεν ένας δήλωσε ως μόρφωση τη δημοτική εκπαίδευση και ο μεν δεύτερος την ανώτατη εκπαίδευση με ειδίκευση πολιτικού μηχανικού. Επιπρόσθετα στα προσωπικά δημογραφικά δεδομένα συμπεριλαμβάνεται η ιδιότητα του προέδρου του Συνδέσμου Εργολάβων Αμμοχώστου ως Γενικού Γραμματέα της Παγκύπριας Ομοσπονδίας Εργολάβων Κύπρου, και για τα χρόνια 2010-2012 η ιδιότητα του ως αντιπρόεδρου του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Εργολάβων IFEC¹⁶. Για τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων πολύ επεξηγηματικός είναι και ο πιο κάτω πίνακας:

Δημογραφικά Στοιχεία Προέδρων του Συνδέσμου Εργολάβων Λάρνακας - Αμμοχώστου			
ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	Χρόνια στον Κα- τασκευαστικό Το- μέα	Μόρφωση
Άντρας	56+	35 και άνω	Δημοτική
Άντρας	56+	35 και άνω	Ανώτατη- Πολίτικος Μηχανικός

5.2.2 Απαντήσεις Μέρους Β: Κύριο Μέρος Έρευνας

Απαντήσεις για τον 1ο στόχο: Για την επίτευξη του στόχου "Τι γνωρίζουν και πως αντιλαμβάνονται τους όρους Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" τέθηκαν οι ερωτήσεις 1,2,3 και 18.

Στο μέρος Β του 1ου ερωτηματολογίου, στην πρώτη ερώτηση και οι δύο πρόεδροι απάντησαν ομόφωνα ότι και οι δύο τοπικοί Σύνδεσμοι εκδηλώνουν ευαισθησία και ενδιαφέρον στα περι-

¹⁶ F.I.E.C.: Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Κατασκευαστών (Η ΟΣΕΟΚ έχει ενταχθεί ως πλήρες μέλος της FIEC από το 1995 με εκλεγμένο Γενικό Γραμματέα της FIEC τον κύπριο κ. Ανδρέα Μίκαλλο.

Στο ετήσιο συνέδριο τους το 2012 στα θέματα πράσινης οικονομίας τονίστηκε ότι ο κατασκευαστικός τομέας καλείται να διαδραματίσει πρωτευτόντα ρόλο σε ότι αφορά τη μετάβαση στην 'πράσινη οικονομία' ενόσω για το 42% της τελικής κατανάλωσης ενέργειας στην ΕΕ ευθύνεται το δομημένο περιβάλλον, το οποίο παράγει και το 35% όλων των εκπομπών επιβλαβών αερίων [Πηγή: ΕΡΓΟΛΗΠΤΗΣ 09/12].

βαλλοντικά ζητήματα που αφορούν τον τομέα δραστηριοποίησης τους. Στην δεύτερη και τρίτη ερώτηση οι απαντήσεις ήταν ταυτόσημες. Στο υπό ερώτημα α και των δύο ερωτήσεων, τόνισαν ότι γνωρίζουν αρκετά για τον όρο και την έννοια της περιβαλλοντικής διαχείρισης, ένα σοβαρό θέμα που σίγουρα θα επηρεάσει τον κλάδο τους αρκετά για τις επόμενες δεκαετίες και όχι μόνο. Παρόλα αυτά στο υπό ερώτημα β των ερωτήσεων κατά πόσο γνωρίζουν για τον όρο και την έννοια της περιβαλλοντικής λογιστικής διαχείρισης εδώ υπήρξε μια μικρή αμφιβολία και χρειάστηκε να επεξηγηθεί καλύτερα η σημασία του όρου πριν επιβεβαιώσουν αν όντως γνώριζαν τον όρο. Μάλιστα ο πρόεδρος του Συνδέσμου Λάρνακας απάντησε το εξής: "Γνωρίζω τον πρώτο όρο, έχω κατανοήσει τον δεύτερο αλλά δεν τον έχω ακούσει με αυτή την ονομασία ξανά παρόλο που πιστεύω ότι είμαι εξοικειωμένος με την έννοια και των δύο πιο πάνω ορισμών". Ο δε πρόεδρος του συνδέσμου Εργολάβων Αμμοχώστου απάντησε: "Είμαι γνώστης περισσότερο του όρου Environmental Audit Accounting λόγω της τριβής μου στα ευρωπαϊκά σώματα, έχω ακούσει όμως και τον όρο αυτό".

Στο τελευταίο ερώτημα (18) κατά πόσο θεωρούν ότι με την παρούσα οικονομική κατάσταση στην Κύπρο η θετική αντιμετώπιση θα γίνει Αρνητική η μονολεκτική απάντηση ΟΧΙ ήταν λίγη. Δικαιολόγησαν ως εξής: "Παρόλο που τα περισσότερα μέλη στο σύνδεσμο ίσως να το βλέπουν αρνητικά και κοντόφθαλμα σήμερα, (και εννοώ το μεγάλο αρχικό κόστος για την περιβαλλοντική διαχείριση και τον διορισμό κάποιου να τα διευθύνει) δεν έχουμε άλλη επιλογή πρέπει να προχωρήσουμε και να εναρμονιστούμε με τις νέες νομοθεσίες για το καλό όλων και των εταιρειών μας αλλά και του περιβάλλοντος. Τονίζω κύρια την νομοθεσία της ΕΕ, τη συνείδηση, δεν υπάρχει άλλη επιλογή από το να κατανοήσουμε ότι περιβάλλον και επιχειρήσεις είναι συγκοινωνούντα δοχεία". "Βεβαίως καμία πράξη μας δεν θα βλάψει το περιβάλλον".

Απαντήσεις για τον 2ο στόχο: Για την επίτευξη του στόχου "Πως και εάν εφαρμόζουν στην πράξη Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" τέθηκαν οι ερωτήσεις 4,5,6 και 7.

Στο ερώτημα (4) παρόλο που η απάντηση δεν ήταν όχι και οι δύο πρόεδροι απάντησαν ότι με την ψήφιση της νομοθεσίας έχουν πλέον υποχρέωση να συμπεριλάβουν στη στρατηγική των Συνδέσμων Εργολάβων Οικοδομών την περιβαλλοντική διαχείριση. Τόνισαν ιδιαίτερα ότι αν αυτό συνεπάγεται και την συμπερίληψη της περιβαλλοντικής λογιστικής διαχείρισης, απάντησαν πως ναι θα το κάνουν και ότι στα μελλοντικά τους σχέδια πολιτικός μηχανικός θα ασχολείται με τα περιβαλλοντικά ζητήματα διαχείρισης που αφορούν τον κλάδο. Ανάφεραν την

δημιουργία μιας ιδιωτικής εταιρείας που ασχολήθηκε με τα περιβαλλοντικά θέματα που απασχολούσαν τον τομέα αλλά στην συνέχεια ο παγκύπριος σύνδεσμος πήρε την πρωτοβουλία και προχώρησε στην ίδρυση του μη κερδοσκοπικού Οργανισμού Ανακύκλωσης Κύπρου (Ο-ΑΚ) με πρωταρχικό σκοπό να εξυπηρετεί όλα τα μέλη του συνδέσμου παγκύπρια. Αυτός που ήταν και ο αρχικός τους στόχος ήταν να προσπαθήσουν να βοηθήσουν την πλειοψηφία των μελών τους χωρίς επιπρόσθετες επιβαρύνσεις και ταυτόχρονες εξοικονομήσεις (τονίζοντας την ιδιαιτερότητα των μελών τους οι οποίες αποτελούνται από πολύ μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις πολύ μικρές και συνήθως οικογενειακές).

Στο ερώτημα (5) ομοίως υποστήριξαν πως οι εργαζόμενοι, οι συνεργάτες και οι πελάτες όταν ο σύνδεσμος εκδηλώνει θετική στάση έναντι της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης ενισχύουν και υποστηρίζουν. Ο ένας εκ των προέδρων δήλωσε ότι "διαχωρίζω τους πελάτες (αυτούς που κτίζουν, δηλαδή τον τελικό αποδέκτη του έργου) οι οποίοι εκδηλώνουν θετική στάση γιατί δεν έχουν επιλογή, ενώ οι εργαζόμενοι και οι συνεργάτες δεν τολμούν εύκολα να αλλάξουν την νοοτροπία τους, είναι διστακτικοί και πολλές φορές είναι αδιάφοροι. Αυτό ίσως να οφείλεται στην σωματική κούραση τους γιατί θα φορτωθούν και άλλες ευθύνες, υπογραμμίζω ότι αυτό οφείλετε στο ότι έχουν να αντιμετωπίσουν κάτι καινούργιο".

Στο ερώτημα (6) για το αν λειτουργεί τμήμα με Εξειδικευμένο Λογιστή για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής λογιστικής διαχείρισης στους Συνδέσμους Εργολάβων και οι δυο πρόεδροι απάντησαν αρνητικά, έδωσαν μάλιστα την εξήγηση ότι ίσως σύντομα να χρειαστεί να στελεχωθεί. Στο ερώτημα (7) για το ποιός είναι άμεσα υπεύθυνος για την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση του Συνδέσμου η απάντηση ήταν ακόμα κανένας αλλά υπάρχει σίγουρα ομάδα στελεχών στα κεντρικά γραφεία της Ομοσπονδίας όπως δικηγόροι και πολιτικοί μηχανικοί που ασχολούνται με το θέμα.

Απαντήσεις για τον 3ο Στόχο: Για την επίτευξη του στόχου "Να διερευνηθεί κατά πόσο γνωρίζουν για τα Άμεσα κόστη και τις Έμμεσες δαπάνες που προκύπτουν και πως τα συνδέουν με την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" τέθηκαν οι ερωτήσεις 8,9,10,11,και 12.

Παρόλο που δήλωσαν άγνοια στην ερώτηση (8) κατά πόσο γνώριζαν για τα 'άμεσα' και 'έμμεσα' κόστη, εντούτοις όταν αυτά παρουσιάστηκαν στην ερώτηση (9) θεωρήθηκαν γνωστά και εξίσου πολύ σημαντικά και από τους δυο ερωτηθέντες.

Στις ερωτήσεις (10) και (11) ο πρόεδρος του συνδέσμου Λάρνακας τόνισε επί λέξει: "ότι ακόμα δεν είμαστε στην θέση να χρησιμοποιήσουμε Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης όμως, η Εκπαίδευση προσωπικού θεωρείται η πιο σημαντική από όλα τα σημεία του ερωτήματος σας γιατί θα βοηθήσει τα μέλη μας να αντιληφθούν τα μελλοντικά οφέλη και τις νέες προοπτικές. Ο Εξοπλισμός περιβαλλοντικών Εγκαταστάσεων είναι αναγκαίος για όλα τα μέλη όσον αφορά την διαδικασία εργασιών τους αλλά εξίσου σημαντική είναι και η Διαχείριση Αποβλήτων (βρίσκεται στο αρχικό στάδιο ο ΟΑΚ) και η οποία μπαίνει σε εφαρμογή στις αρχές του 2014".

Απαντήσεις για τον 4ο και 5ο Στόχο: Βασικοί άξονες για την απάντηση του 4ου στόχου "Να προσδιορίσει τα Οφέλη που προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" και του 5ου στόχου "Να προσδιορίσει κατά πόσο ο όρος Περιβαλλοντική Διαχείριση και το **βασικό εργαλείο** "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" μπορούν να βοηθήσουν την εταιρεία στην αύξηση της εταιρικής της αξίας" θεωρούνται οι ερωτήσεις 12,13,14,15,16 και 17.

Ομοίως και οι δύο στις απαντήσεις τους στο ερώτημα (12) σύνδεσαν την Περιβαλλοντική Διαχείριση με τα τέσσερα σημεία ομόφωνα και τόνισαν ταυτόχρονα την ιδιαίτερη σημασία που πρέπει να δίνεται εκ μέρους των επιχειρήσεων του κατασκευαστικού τομέα στο Κοινωνικό Ενδιαφέρον, στη Πρόληψη και αποφυγή άμεσων και έμμεσων δαπανών, μα και στα επιπρόσθετα κόστη και γραφειοκρατία για την επιτυχή Αύξηση του Εταιρικής Αξίας.

Παρομοίως στο ερώτημα (13) υποστήριξαν ότι η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση σίγουρα θα αποτελέσει εργαλείο για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής διαχείρισης και σύνδεσαν θετικά τα τέσσερα σημεία.

Στο ερώτημα (14) για το ποιά οφέλη έχουν επισημάνει με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής διαχείρισης υπογραμμίστηκε και από τους δύο ότι όλα τα σημεία είναι σίγουρα τα κύρια θετικά αποτελέσματα που πρέπει κανείς να προσμένει. "Η Αύξηση της Εταιρικής Αξίας, η Προστασία του Περιβάλλοντος, η Δημιουργία Νέων Προϊόντων Ασφαλή για το περιβάλλον και την κοινωνία, η Εξοικονόμηση ενέργειας σίγουρα είναι κατανοητά οφέλη. Όμως αντιμετωπίζουμε δυσκολία να πείσουμε τα μέλη να αποδεχτούν ιδιαίτερα το σημείο 7 που αφορά τις επιδοτήσεις εξηγώντας ότι αυτή η στάση από το κράτος οφείλετε κατά μεγάλο βαθμό στην οικονομική κρίση που αντιμετωπίζουμε στην χώρα μας".

Ακολουθώντας στο ερώτημα (15) για το εάν έχουν λάβει επιδοτήσεις ή άλλο είδος υποστήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή το Κυπριακό κράτος κατά την άσκηση περιβαλλοντικών ενεργειών ως Σύνδεσμος Εργολάβων Οικοδομών ομόφωνα υποστήριξαν ΟΧΙ. Ο κύριος λόγος όπως αναφέρθηκε ήταν γιατί ακόμα δεν έχουν ανακοινωθεί τέτοια σχέδια μέχρι σήμερα και το βασικότερο λόγο μη ύπαρξης κονδυλίων αποτέλεσε η χρονική περίοδος ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ. "Γνωρίζουμε ότι θα ανακοινωθούν τέτοια κονδύλια ξανά το 2014 γι αυτό τον λόγο επιμορφώνοντας συνεχώς τα μέλη μας προσπαθούμε να τονίσουμε την σημασία τους ως ενίσχυση και υποστήριξη των μελλοντικών δραστηριοτήτων και σκέψεων τους".

Στην αμέσως ακόλουθη ερώτηση (16), για το πώς αυτό θα επηρεάσει τη στάση τους απέναντι στην Περιβαλλοντική Διαχείριση η μη εξασφάλιση επιδοτήσεων, ομοίως δήλωσαν ότι εξακολουθούν να βλέπουν θετικά και ως καθήκον την Περιβαλλοντική Διαχείριση. Τονίζοντας και οι δύο αντίστοιχα ότι: "Επιβραδύνει την στάση μας μεν, αλλά δεν μπορούμε πλέον να βλέπουμε αρνητικά τη διαχείριση περιβάλλοντος όχι μόνο γιατί εξαρτάται το μελλοντικό όφελος των επιχειρήσεων μας αλλά και για την κοινωνική υπόσταση μας". " Προσωπικά πιστεύω ότι η οικονομική κρίση θα βοηθήσει να το αντιμετωπίσουμε πιο οργανωμένα γι αυτό και έχει προχωρήσει ο παγκύπριος Σύνδεσμος Οικοδόμων στην ίδρυση του μη κερδοσκοπικού οργανισμού ΟΑΚ".

Στο ερώτημα (17) για το αν σύμφωνα με την εμπειρία τους στον οικοδομικό τομέα θεωρούν ότι η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση θα μπορέσει να αποτελέσει ένα εργαλείο που θα προσθέσει αξία στις εταιρείες συμφώνησαν μεν αλλά τόνισαν την δυσκολία να αντέξουν το κόστος στο παρόν στάδιο. "Πιστεύουμε ότι για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες είναι το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα των μελών μας θα είναι πολύ δύσκολα τα επόμενα χρόνια, θα προσπαθήσουμε να είμαστε δίπλα σε όλους όσον αφορά την διαχείριση περιβάλλοντος". "Με όσα γνώριζα μέχρι χτες θα απαντούσα αρνητικά, με την δική σας ενημέρωση είμαι βέβαιος ότι θα βοηθήσει στην αύξηση της εταιρικής αξίας παρόλο που πρέπει να σημειώσετε ότι πάντα χρειάζεται περισσότερη επιμόρφωση".

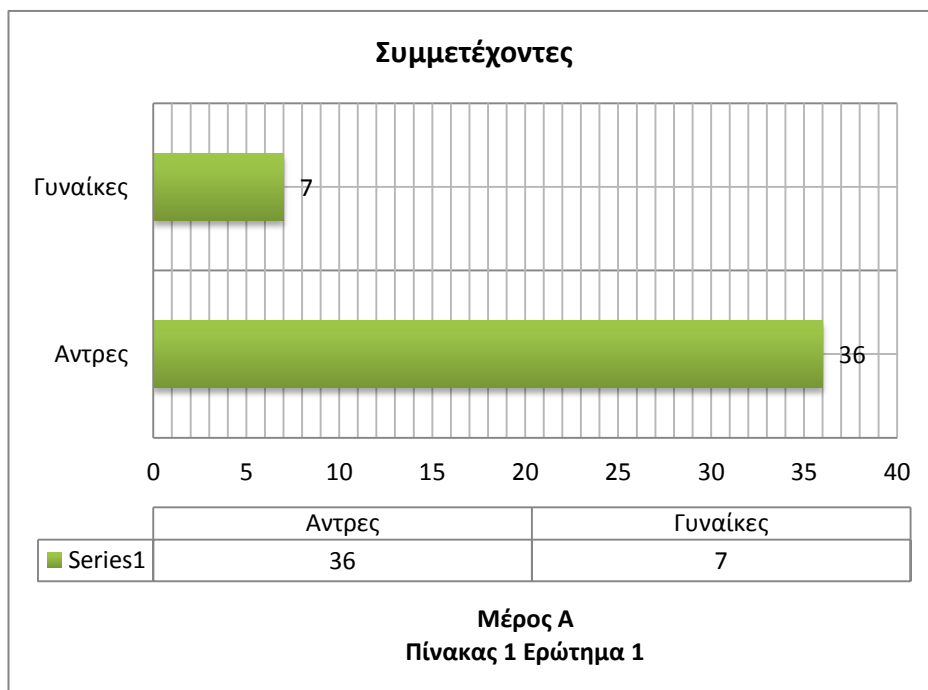
5.3 Παρουσίαση αποτελεσμάτων - Ανάλυση 2ου ερωτηματολογίου

Όσον αφορά το 2ο ερωτηματολόγιο, το οποίο δόθηκε στις Διοικήσεις πολύ μικρών επιχειρήσεων Εργολάβων Οικοδομών η συλλογή δεδομένων ξεκίνησε στην 01/11/2013 και ολοκληρώθηκε στις 11/1/2014. Αξίζει να αναφερθεί ότι παρόλο που 31 συμμετέχοντες ανταποκρίθηκαν μέχρι τις 18/12/2013 έγινε προσπάθεια μεταξύ 01/01 και 11/01/2014 να συγκεντρωθο-

ύν και άλλα ερωτηματολόγια για να συμπληρωθεί τουλάχιστον ένας πιο αντιπροσωπευτικός αριθμός, μεγαλύτερος του 50% του συνολικού δείγματος. Συγκεκριμένα από τα 80 συνολικά ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους ερωτηθέντες ανταποκρίθηκαν 43 άτομα και αυτό αποτελεί το 53,75% του πληθυσμού. Το αποτέλεσμα αυτό δεν θεωρήθηκε αρνητικό αλλά ούτε και ανασταλτικός παράγοντας για την συνέχιση της έρευνας, γιατί δεν υπάρχει διαφορά στα κύρια χαρακτηριστικά των υπολοίπων 37 μη ανταποκρινομένων (ποσοστό που αποτελεί το αντίστοιχο 43,25% του πληθυσμού).

5.3.1 Απαντήσεις Μέρους Α: Δημογραφικά Στοιχεία

Στο πρώτο ερώτημα το οποίο αναφέρεται στα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων διαπιστώνεται το εξής: συνολικά έλαβαν μέρος στην έρευνα 43 άτομα, 37 Άντρες και 6 Γυναίκες, με ποσοστό 84% και 16% αντίστοιχα. Ο μέσος όρος της ηλικίας τους κυμαίνεται από 36 -55 χρονών και η μόρφωση των περισσότερων ποσοστό που φτάνει στα 58%, δηλώσαν ως μόρφωση τη Μέση Εκπαίδευση (Γυμνάσιο-Λύκειο-Τεχνικής Σχολής). Ακόμα επιβάλλεται να τονιστεί ότι καταγράφηκαν 6 ερωτηθέντες με ανώτατη μόρφωση (Πανεπιστημίου), με αντίστοιχο ποσοστό 14%. Στο πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται τα στοιχεία σε γραφικές παραστάσεις (Παράρτημα 3):

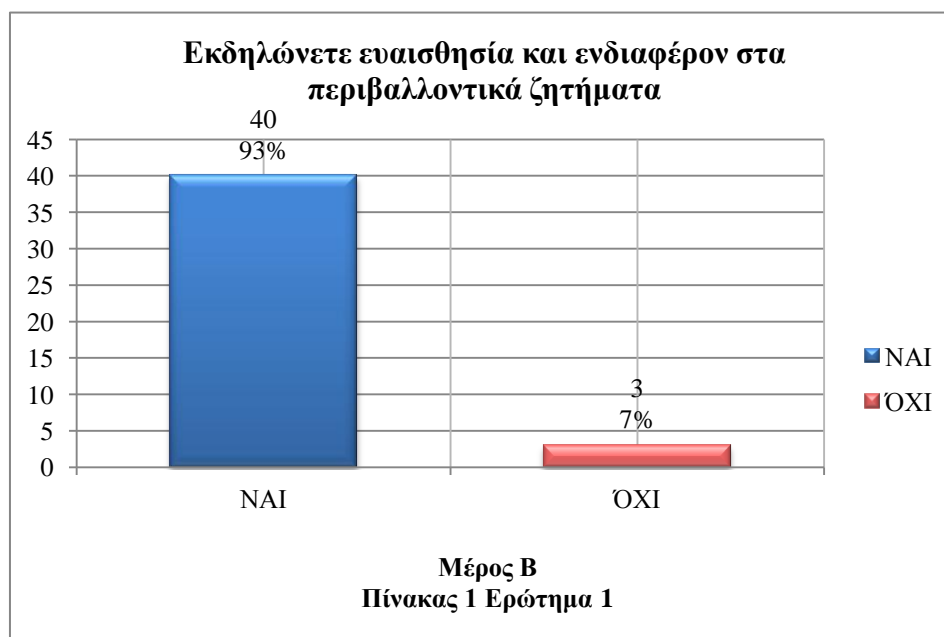
Ακολουθώς, στο δεύτερο ερώτημα, για το ποιά θέση κατέχουν στην εταιρεία οι ερωτηθέντες το μεγαλύτερο ποσοστό 51% απάντησε ότι είναι Διευθυντής, το 30% ασκεί καθήκοντα Λογιστή, το 12% είναι Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας και το 7% κατέχουν θέση Διευθύνον Συμβούλου. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο κύριος υπεύθυνος για την περιβαλλοντική συμπεριφορά της εταιρείας είναι το ίδιο άτομο που είναι συγχρόνως και διευθυντής και μέτοχος.

Στο τρίτο ερώτημα για το τι αριθμό εργαζομένων απασχολούν στην επιχείρηση, 63% απάντησαν ότι απασχολούν 6-10 άτομα ενώ ποσοστό 37% ότι απασχολούν 1-5 άτομα.

Στο τελευταίο ερώτημα του Α μέρους, που αφορά τα χρόνια λειτουργίας των εταιρειών στον οικοδομικό τομέα, 3% απάντησαν 1- 5 χρόνια, 30% 6 - 10 χρόνια, 30% 11 - 15 χρόνια και 37% 16 χρόνια και άνω. Από τα δύο αυτά ερωτήματα επιβεβαιώνεται ότι η πλειοψηφία των μελών των συνδέσμων είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κλάδο για περισσότερο από 16 χρόνια.

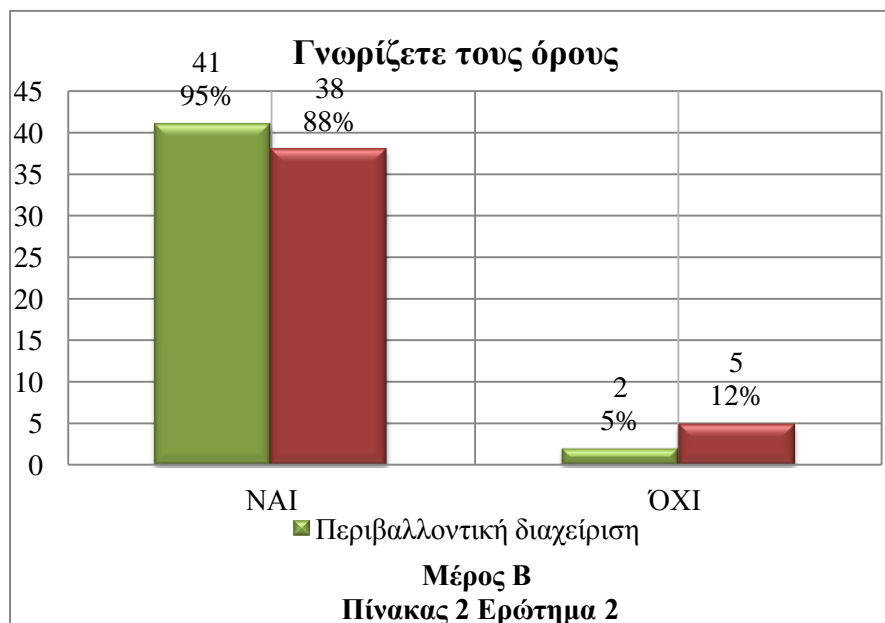
5.3.2 Απαντήσεις Μέρους Β: Κύριο Μέρος Έρευνας

Απαντήσεις για τον 1ο Στόχο: Για την επίτευξη του 1ου στόχου έρευνας "Τι γνωρίζουν και πως αντιλαμβάνονται τους όρους Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" τέθηκαν οι ερωτήσεις 1,2,3 και 18.

Στην 1η ερώτηση του Β μέρους, ποσοστό 93% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά και 7% απάντησε αρνητικά στην ερώτηση κατά πόσο εκδηλώνουν ευαισθησία και ενδιαφέρον στα περιβαλλοντικά ζητήματα που αφορούν τον τομέα δραστηριοποίησης τους. Να σημειωθεί ότι όσοι τοποθετήθηκαν αρνητικά δήλωσαν ότι όσες φορές έτυχε να συμπεριφερθούν αρνητικά προς το περιβάλλον δεν ήταν εξ υπαιτιότητας αλλά γιατί δεν υπήρχε άλλη λύση. Όπως για παράδειγμα, ένας εργολάβος δήλωσε τα εξής: "Στην μοναδική φορά που ενήργησα εναντίον του περιβάλλοντος και οφείλω να το πω, ήταν όταν στην υπό ανέγερση οικοδομή υποχρεωθήκαμε να κόψουμε δέντρα γιατί δεν υπήρχε άλλη λύση και φυσικά αναφέρομαι για πιο παλιά εποχή, όπου δεν υπήρχε καμιά νομοθεσία".

Στις επόμενες δύο ερωτήσεις (2) και (3) οι οποίες σκοπίμως χωρίστηκαν σε α και β μέρος, διακρίνονται παρόμοια ποσοστά ανταπόκρισης σε θετικά και αρνητικά. Σημειώνεται το ποσοστό 95% (δηλαδή 41 άτομα από τα 43) το οποίο απάντησε ότι *γνωρίζει αρκετά καλά* τον όρο και την έννοια της *περιβαλλοντική διαχείριση*. Μάλιστα τα άτομα αυτά δήλωσαν ότι ήρθαν σε επαφή με το ζήτημα στο πρώτο σεμινάριο που έτυχαν από τον Σύνδεσμο Εργοληπτών το 2012.

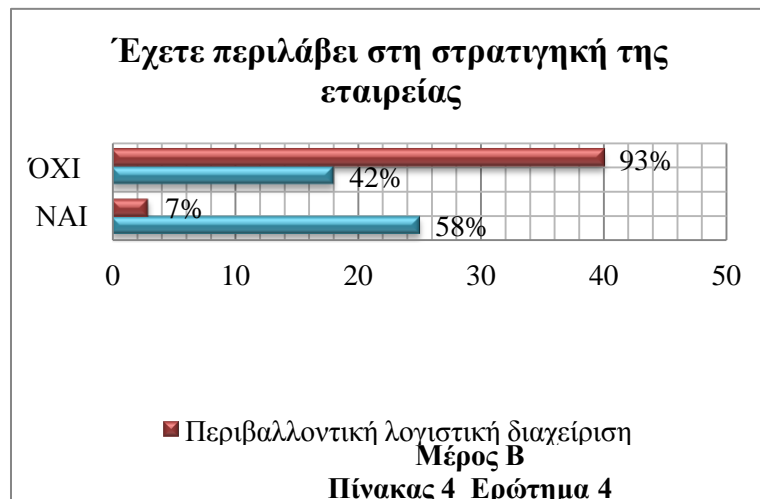
Σε αντίθεση με το α μέρος των ερωτήσεων (2) και (3) στο β μέρος, 88% (δηλαδή 38 άτομα από τα 43) δήλωσε ότι *αγνοούν* τον όρο και την έννοια της *περιβαλλοντικής λογιστικής διαχείρισης* ζητώντας μάλιστα πριν απαντήσουν αρνητικά να τους δοθούν περισσότερες εξηγήσεις. 12% απάντησε ότι έχει ακούσει γενικά κάποιες πληροφορίες και ταυτόχρονα κάποιои ευχαρίστησαν για τις γνώσεις που έτυχαν. Συγκρίνοντας τις απαντήσεις στα δύο υπό ερωτή-

ματα συμπεραίνουμε ότι ο όρος και η έννοια περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση δεν είναι τόσο ευρέως γνωστός όσο ο όρος περιβαλλοντική διαχείριση στους εργολάβους οικοδομών ιδιοκτητών πολύ μικρών επιχειρήσεων.

Στην τελευταία ερώτηση (18) του 2ου μέρους του ερωτηματολογίου, κατά πόσο θεωρούν ότι με την παρούσα οικονομική κατάσταση στην Κύπρο, η θετική αντιμετώπιση προς την Περιβαλλοντική Διαχείριση θα αλλάξει προς αρνητική, 40% δήλωσαν ΝΑΙ ότι η στάση τους θα γίνει αρνητική ενώ το 60% που απάντησε ΟΧΙ δήλωνε ότι η στάση τους έναντι στο περιβάλλον θα παραμείνει θετική. Πολύ έντονη ήταν και η απάντηση ενός ερωτηθέντα ο οποίος είπε τα εξής: "Τι θέλετε δηλαδή να σας πούμε ότι αν δεν υπάρχει οικονομικό όφελος να ξεχάσουμε την προστασία του περιβάλλοντος με όλα τα συνεπακόλουθα; αυτό δεν νομίζω να συμβεί για λόγους ηθικής και συνείδησης πάνω από όλα. Κτίσαμε την φήμη σας στον επαγγελματισμό και τον χαρακτήρα μας, άσχημες συμπεριφορές δεν μας αντιπροσωπεύουν". Σε αυτό το ερώτημα επιχειρήθηκε συσχέτιση του 1ου και 2ου ερωτηματολογίου και εντοπίστηκε ότι υπάρχει μεγάλη ομοιομορφία απόψεων.

Απαντήσεις για τον 2ο στόχο: Για την επίτευξη του στόχου "Πως και εάν εφαρμόζουν στην πράξη Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" τέθηκαν οι ερωτήσεις 4,5,6 και 7.

Στην ερώτηση (4) στο α) υπό ερώτημα εάν έχει συμπεριληφθεί στη στρατηγική της εταιρείας η **περιβαλλοντική διαχείριση**, 25 άτομα απάντησαν ΝΑΙ και τα υπόλοιπα 18 απάντησαν ΟΧΙ, με ποσοστά 58% και 42% αντίστοιχα. Στο β) υπό ερώτημα, κατά πόσο συμπεριέλαβαν την **περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση** στην στρατηγική της επιχείρησής τους, τα αποτελέσματα σε ποσοστά ήταν 7% ΝΑΙ και 93% ΟΧΙ, δηλαδή αριθμητικά αυτό αναλογεί σε 3 και 40 άτομα αντίστοιχα.

Συγκρίνοντας τις δύο απαντήσεις στα υπό ερωτήματα α και β του ερωτήματος (4) καταλήγουμε ότι για την πλειοψηφία των ιδιοκτητών πολύ μικρών επιχειρήσεων το εργαλείο Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση δεν είναι μόνο άγνωστο αλλά και δεν χρησιμοποιείται σχεδόν από κανένα.

Στο ερώτημα αριθμός (5) για το πως αντιδρούν οι εργαζόμενοι, οι συνεργάτες και οι πελάτες στην θετική στάση των εταιρειών έναντι της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, 28% μόνο απάντησε Θετικά και υποστηρίζεται ενώ το 72% Αρνητικά & αδιάφορα.

Με το μεγάλο ποσοστό του 72% να υποστηρίζει την επιλογή 'αρνητικά και αδιάφορα' οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι ο μεγαλύτερος αριθμός εργολάβων εντοπίζει ότι υπάρχει πρόβλημα ανάμεσα σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και στην σωστή αντιμετώπιση της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στον κλάδο.

Στο ερώτημα (6) ομόφωνα και με ποσοστό 100% δήλωσαν ότι δεν λειτουργεί τμήμα με Εξειδικευμένο Λογιστή για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής διαχείρισης. Ακολούθως στην ερώτηση (7) για το ποιός είναι ο άμεσα υπεύθυνος για την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση της εταιρείας, 80% είπαν ότι τις ευθύνες αυτές τις αναλαμβάνει ο Διευθυντής (που σε όλες τις περιπτώσεις είναι και ο ιδιοκτήτης της εταιρείας), το 15% απάντησε Κανένας και το 5% απάντησε ο Λογιστής της εταιρείας.

Συμπερασματικά αλλά και μετά από δικές τους επεξηγήσεις οι βασικότεροι λόγοι ήταν αρχικά το μεγάλο κόστος να διατηρείς εξειδικευμένο λογιστή στην εταιρεία σου και κατά δεύτερον δεν παρουσιάστηκε ποτέ προηγουμένως η ανάγκη.

Απαντήσεις για τον 3ο Στόχο: Για την επίτευξη του στόχου "Να διερευνηθεί κατά πόσο γνωρίζουν για τα Άμεσα κόστη και τις Έμμεσες δαπάνες οι οποίες προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" τέθηκαν οι ερωτήσεις 8,9,10,11,και 12.

Στην ερώτηση (8), κατά πόσο έχουν ακούσει ξανά για τα Άμεσα Κόστη και τις Έμμεσες Δαπάνες, ποσοστό 60% απάντησε αρνητικά δηλαδή ΟΧΙ και 40% θετικά δηλαδή ότι έχουν ξανακούσει. Παρόλα ταύτα, θεωρούν πολύ σημαντικά όλα τα άμεσα κόστη που αναφέρονται στην ερώτηση (9) η οποία διατυπώθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε οι απαντήσεις να είναι ποικίλες. Στις απαντήσεις τους τα αποτελέσματα είχαν ομοιοψηφία. Οι δύο πιο κάτω πίνακες δείχνουν ακριβώς τους αριθμούς και τα ποσοστά.

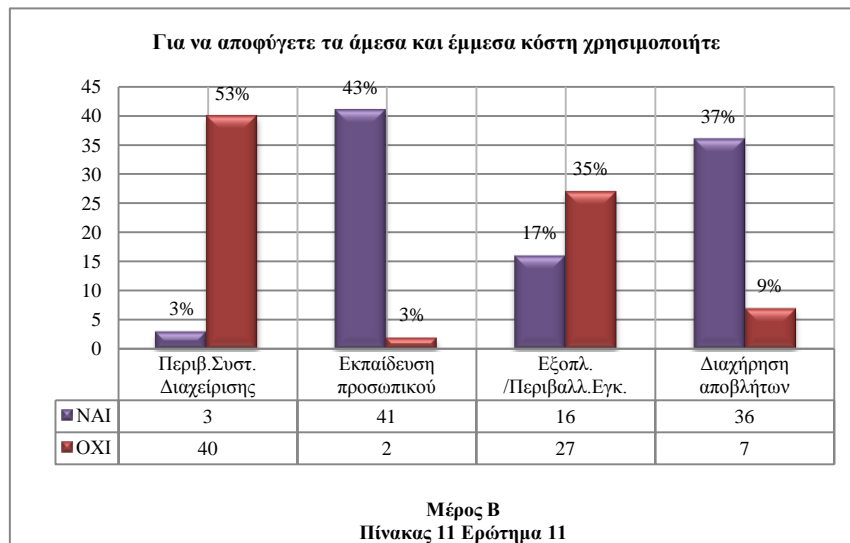
Πόσο σημαντικά θεωρείτε τα πιο κάτω Άμεσα Κόστη	Πολύ σημαντικό	Ουδέτερο	Καθόλου
Ρύπανση του νερού	37	4	2
Υπερθέρμανση του πλανήτη	36	6	1
Μόλυνση του αέρα	36	5	2
Έλλειψη των πρώτων υλών	37	4	2
Κόστη Διαδικασίας ανακύκλωσης	38	3	2
Κοινωνικά Κόστη	37	4	2
Ρύπους και κόστη κραδασμών	36	6	1
Πρόστιμα προς την ΕΕ και τους κυβερνητικούς οργανισμούς	38	3	2
Μεγαλύτερα Κόστη Κεφαλαίου στο αρχικό στάδιο	31	10	2

Στις απαντήσεις που αφορούν το ερώτημα (10), κατά πόσο σημαντικές θεωρούνται οι "Έμμεσες Δαπάνες", ο μεγαλύτερος αριθμός ερωτηθέντων υποστήριξε ότι όλα τα σημεία είναι πολύ σημαντικά, δίνοντας μεγαλύτερο ποσοστό στο 2ο υπό ερώτημα που αφορά την Εκπαίδευση προσωπικού με ποσοστό 23%. Ωστόσο, στα Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης και στα Πιστοποιητικά προτύπων έδωσαν το μικρότερο ποσοστό με 19% και 16% αντίστοιχα. Το 5ο υπό ερώτημα που αφορά τα πιστοποιητικά προτύπων πήρε το μεγαλύτερο ποσοστό Ουδετερότητας 39%.

Στην απάντηση του ερωτήματος (11) για το ποιά μέσα χρησιμοποιούν για να αποφύγουν τα άμεσα κόστη και τις έμμεσες δαπάνες, έδωσαν αρχικά το μεγαλύτερο ποσοστό στην Εκπαίδευση προσωπικού με 43%. Ακολουθεί το ποσοστό 37% για την Διαχείριση Αποβλήτων, το

17% στον Εξοπλισμό και στις περιβαλλοντικές εγκαταστάσεις και τέλος το 3% στα Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης.

Μέσα από τις απαντήσεις στα πιο πάνω ερωτήματα αποδεικνύεται ότι τα άμεσα κόστη αλλά και οι έμμεσες δαπάνες ως όροι ήταν μεν άγνωστοι στους εργολάβους οικοδομών. Όταν επεξηγήθηκαν και έγινε παρουσίαση τους μέσα από το ερωτηματολόγιο όχι μόνο τους αναγνώριζαν αλλά εξήραν και την τεράστια σημασία που πρέπει να τους δίνετε από όλους τους τομείς δραστηριοτήτων.

Απαντήσεις για τον 4ο και 5ο Στόχο: Βασικοί άξονες για την απάντηση του 4ου στόχου "Να προσδιορίσει τα Οφέλη που προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" και του 5ου στόχου "Να προσδιορίσει κατά πόσο ο όρος Περιβαλλοντική Διαχείριση και το **βασικό εργαλείο** "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" μπορούν να βοηθήσουν την εταιρεία στην αύξηση της εταιρικής της αξίας" θεωρούνται οι ερωτήσεις 12,13,14,15,16 και 17.

Στα δύο επόμενα ερωτήματα (12&13) κατά πόσο συνδέουν την άσκηση Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Περιβαλλοντικής Λογιστικής Διαχείρισης στον τομέα δραστηριότητας τους, με τα πιο κάτω σημεία πολύ ενδεικτικά και ξεκάθαρα στο διαγράμματα πίττας (Pie chart) απορρέουν τα πιο κάτω: Αντίστοιχα τα δύο σημεία το Κοινωνικό Ενδιαφέρον και η προστασία του περιβάλλοντος 28% και 24%, η Πρόληψη & αποφυγή άμεσων & έμμεσων δαπανών 26% & 25%. Στο σημείο που αφορά το κατά πόσο συνδέουν τους όρους με την Αύξηση της Εταιρικής Αξίας η διαφορά διακρίνεται με 21% και 27% αντίστοιχα στο 12 αι 3 ερώτημα δίνον-

τας με αυτόν τον τρόπο ελαφρώς μικρότερο ποσοστό στην πρώτη ερώτηση. Τα Αυξημένα κόστη και γραφειοκρατία παίρνουν ποσοστό 28% ενώ τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη 24%. Στην απάντηση (14) η γραφική παράσταση στο πίνακα 14 δείχνει ξεκάθαρα τα εξής αποτελέσματα: Αύξηση της Εταιρικής Αξίας με ποσοστό 18%, 19% Προστασία του Περιβάλλοντος, 16% Δημιουργία νέων προϊόντων ασφαλή για το περιβάλλον και την κοινωνία. Ακόμα 17% Εξοικονόμηση ενέργειας, 13% Μελλοντική Εξοικονόμηση οικονομικών πόρων, 14% Βελτίωση Εσόδων, και μόνο το 3% αποδέχτηκε ότι θα υπάρξει όφελος από Επιδοτήσεις από κρατικά και ευρωπαϊκά ταμεία.

Δεν ήταν καθόλου παράξενο όταν 100% των ερωτηθέντων στο ερώτημα (15) δήλωσαν ότι δεν έχουν λάβει επιδοτήσεις ή άλλο είδος υποστήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή το Κυπριακό κράτος κατά την άσκηση περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων. στην απάντησή τους για το ερώτημα (15). Στο ακολούθως επόμενο ερώτημα (16) για το αν οι επιδοτήσεις θα επηρεάσουν θετικά, αρνητικά, ή ουδέτερα την στάση τους έναντι στην Περιβαλλοντική Διαχείριση, κανένας δεν απάντησε θετικά με ποσοστό 0%, σε αντίθεση με 67% ποσοστό που απάντησε Αρνητικά και 33% που απάντησε Ουδέτερα.

Παρακάτω παραθέτονται μερικά σχόλια και απόψεις όπως ακριβώς λέχτηκαν στα δύο πιο πάνω ερωτήματα:

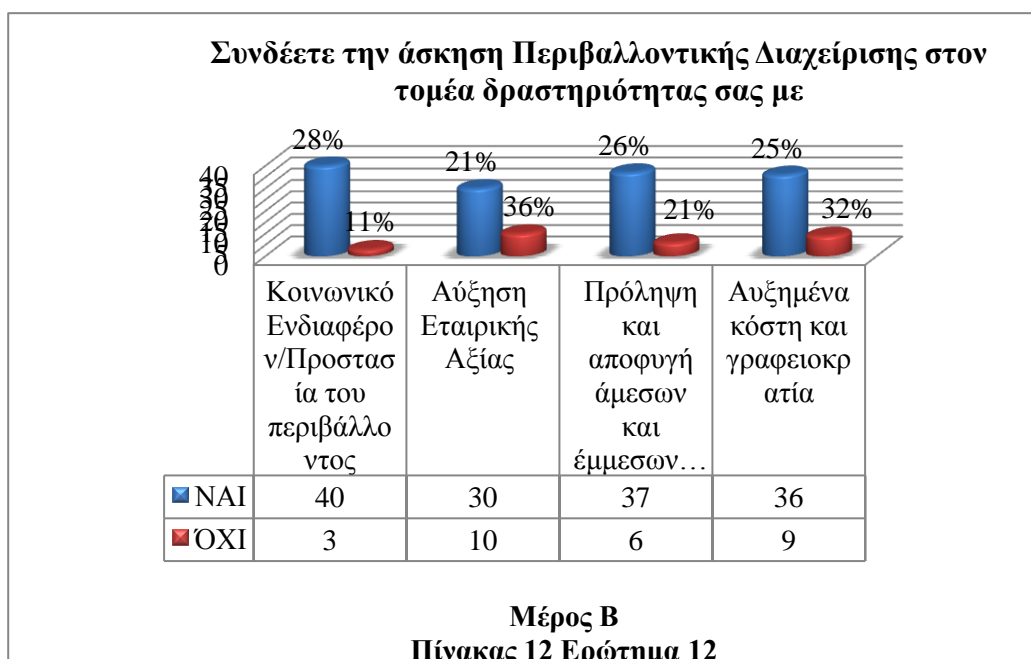
- ✓ "Από την πλευρά την δική μας, προσπαθούμε και θέλουμε σωστή πρακτική περιβαλλοντικής διαχείρισης αλλά χρειάζεται οπωσδήποτε και η ενίσχυση (οικονομική εννοώ) ειδικά στις πολύ μικρές επιχειρήσεις όπως είναι οι δικές μας".
- ✓ "Με την επιδότηση θα μπορούσα να αποφύγω αρκετά κόστη κεφαλαίου, όπως αγορά καινούργιων μηχανημάτων φιλικών προς το περιβάλλον, και skips για την διαχείριση αποβλήτων. Εντούτοις, θα διεκπεραιώνω τις δραστηριότητες μου εφαρμόζοντας πλήρως την νομοθεσία και τις οδηγίες της ΕΕ και του συνδέσμου εργολάβων χωρίς παρατυπίες".
- ✓ "Με την οικονομική ενίσχυση σίγουρα η στάση μας θα ήταν θετικότερη λόγω του κινήτρου".
- ✓ "Με την ενίσχυση των πολύ μικρών επιχειρήσεων από την ΕΕ θα μπορούσαμε να ανταγωνιστούμε τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του τομέα μας, που σίγουρα έχουν το προβάδισμα λόγω του οικονομικού πλεονεκτήματος".

- ✓ "Δεν θα πάω κόντρα αλλά σίγουρα δεν θα με επηρεάσει και θετικά. Οι επιδοτήσεις ενισχύουν τη θετική μας στάση έναντι στο περιβάλλον, βοηθούν και στην εφαρμογή των οδηγιών και τις νομοθεσίας που πρέπει να ακολουθεί κάποιος όταν επιδοτείτε".

Στην ερώτηση (17), εάν με την γνώση που απέκτησαν θεωρούν ότι η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση θα αποτελέσει για τον τομέα δραστηριότητας τους ένα εργαλείο που θα προσθέσει εταιρική αξία, 59% έδωσαν θετική απάντηση, 12% αρνητική και το υπόλοιπο 29% δεν γνωρίζω.

Από τις πιο πάνω δηλώσεις και από τα αποτελέσματα των ερωτήσεων 15, 16 και 18 συνεπάγεται ότι ο πληθυσμός υπό διερεύνηση συνδέει σε μεγάλο βαθμό την περιβαλλοντική διαχείριση με τις επιδοτήσεις από την ΕΕ, αφού και οι οδηγίες και η νομοθεσία που πρέπει να ακολουθούν πηγάζουν κύρια από εκεί. Τεκμηριώνεται επίσης ότι οι εργολάβοι δίνουν μεγάλη σημασία στην ηθική συμπεριφορά τους. Ταυτόχρονα οι δηλώσεις τους στο ερώτημα (18) επιβεβαιώνουν την πλειοψηφία που υποστηρίζει ότι η θετική στάση τους έναντι στο Περιβάλλον θα παραμείνει θετική οποιεσδήποτε και να είναι οι οικονομικές εξελίξεις στην Κύπρο.

Ακόμη μια πάρα πολύ δυνατή σχέση που αποδεικνύετε από στις απαντήσεις η οποία αξίζει επισήμανσης είναι η στενή σχέση που διαφαίνεται μεταξύ της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και του Κοινωνικού ενδιαφέροντος, της πρόληψης από τα άμεσα και έμμεσα κόστη καθώς και από τα αυξημένα κόστη γραφειοκρατίας. (βλέπε ερώτημα 12, πίνακα 12 πιο κάτω).

5.3.3 Απαντήσεις Μέρους Γ

Η θετική απάντηση που έδωσαν και στα δύο ερωτήματα του Γ μέρους ήταν σημαντική και έδειξαν τα εξής ποσοστά: στην ερώτηση (1) κατά πόσο γνωρίζουν ως εργολάβοι ότι κύριος σκοπός του ΟΑΚ είναι το συνολικό όφελος των μελών του απάντησαν 97% ΝΑΙ και μόνο 3% ΟΧΙ (40 με 3 ερωτηθέντες αντίστοιχα), και στην ερώτηση (2) για το ποιά θα ήταν η στάση τους αν σε άλλες χώρες όπου έχει εφαρμοστεί παρόμοιο μοντέλο με τον ΟΑΚ τα αποτελέσματα ήταν πολύ θετικά, 100% έδωσαν θετική απάντηση. Η ανάγκη για τις δύο τελευταίες ερωτήσεις δημιουργήθηκε κατά την διεξαγωγή αυτής της έρευνας και διαφάνηκε με την εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους τοπικούς Συνδέσμους Εργολάβων να δημοσιευτούν τα αποτελέσματα της έρευνας στην επίσημη ιστοσελίδα της Παγκύπριας Ομοσπονδίας Εργολάβων. Ο κύριος στόχος τους ήταν να διαφανεί ποια είναι μέχρι σήμερα η γνώση γύρω στο θέμα της περιβαλλοντικής διαχείρισης ανάμεσα στην κύρια ομάδα μελών τους και πως θα αντιμετώπιζαν τις προοπτικές θετικότερων αποτελεσμάτων.

Η ανάγκη για τις δύο τελευταίες ερωτήσεις δημιουργήθηκε κατά την διεξαγωγή αυτής της έρευνας και διαφάνηκε με την εκδήλωση ενδιαφέροντος από τους προέδρους των τοπικών Συνδέσμων Εργολάβων να δημοσιευτούν τα αποτελέσματα της έρευνας στην επίσημη ιστοσελίδα της Παγκύπριας Ομοσπονδίας Εργολάβων. Ο κύριος στόχος τους ήταν να διαφανεί ποια είναι μέχρι σήμερα η γνώση γύρω στο θέμα της περιβαλλοντικής διαχείρισης ανάμεσα στην κύρια ομάδα μελών τους και πως θα αντιμετώπιζαν τις προοπτικές θετικότερων αποτελεσμάτων.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα - Εισηγήσεις

6.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παραθέτονται σε γενικές γραμμές τα συμπεράσματα που προάχθηκαν στο κεφάλαιο πέντε καθώς και εισηγήσεις για περαιτέρω ενέργειες που στόχο έχουν να βοηθήσουν στην βελτίωση της εταιρικής τους αξίας.

6.2 Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα των ευρημάτων των ερωτηματολογίων προκύπτουν οι εξής απαντήσεις στους στόχους της έρευνας:

1. Πρώτο δεδομένο είναι ότι δεν διεξήχθησαν άλλες έρευνες με επιδίωξη την εξέταση και αναζήτηση γνώσης και χρήσης των όρων Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση στον κατασκευαστικό τομέα της Κύπρου.
2. Δεύτερον, ο κύριος υπεύθυνος για την περιβαλλοντική συμπεριφορά της εταιρείας στις πολύ μικρές επιχειρήσεις εργολάβων οικοδομών είναι το ίδιο άτομο που είναι συγχρόνως διευθυντής και μέτοχος. Πολύ ουσιαστικό η επιβεβαίωση ότι η πλειοψηφία των μελών των συνδέσμων εργολάβων είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κλάδο για περισσότερο από 16 χρόνια.
3. Τρίτον, ο όρος και η έννοια περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση δεν είναι τόσο ευρέως γνωστός σε αντίθεση με τον όρο περιβαλλοντική διαχείριση ανάμεσα στους εργολάβους οικοδομών ιδιοκτητών πολύ μικρών επιχειρήσεων.
4. Τέταρτον, απορρέει το αποτέλεσμα ότι για την πλειοψηφία των ιδιοκτητών πολύ μικρών επιχειρήσεων το εργαλείο *Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση* όχι μόνο τους είναι άγνωστο αλλά και δεν χρησιμοποιείται από κανένα. Δεν έχουν εξειδικευμένο λογιστή ή άλλο άτομο που να ασχολείται με το θέμα περιβαλλοντική διαχείριση πρώτον γιατί δεν παρουσιάστηκε ποτέ προηγουμένως η ανάγκη και δεύτερον το γιατί πιστεύουν ότι θα αυξηθούν το κόστος τους, πράγμα που δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν στην παρούσα οικονομική κατάσταση που βρίσκεται ο κλάδος τους.
5. Πέμπτον, αποδεικνύεται ότι α) τα άμεσα κόστη αλλά και οι έμμεσες δαπάνες ως όροι ήταν μεν άγνωστοι στους εργολάβους οικοδομών πολύ μικρών επιχειρήσεων, β) αναγνώρισαν και εξήραν όμως την τεράστια σημασία που πρέπει να δίνετε σε αυτά από όλους τους τομείς δραστηριοτήτων.
6. Έκτη κατάληξη που αποδεικνύεται είναι ότι η θετική στάση τους έναντι στο Περιβάλλον θα συνεχιστεί οποιεσδήποτε και να είναι οι οικονομικές εξελίξεις στην Κύπ-

ρο. Όλοι οι εργολάβοι δίνουν μεγάλη σημασία στην *ηθική συμπεριφορά* που πρέπει να επιδεικνύουν έναντι στο περιβάλλον (ethical behavior) ως επιχειρηματίες.

7. Έβδομο μέσα από τα αποτελέσματα συνεπάγεται ότι ο πληθυσμός υπό διερεύνηση συνδέει σε μεγάλο βαθμό την περιβαλλοντική διαχείριση με τις επιδοτήσεις και την οικονομική υποστήριξη από την ΕΕ, αφού η νομοθεσία πηγάζει κύρια από εκεί.
8. Όγδοο συμπέρασμα απορρέει το γεγονός ότι υπάρχει πρόβλημα στην σωστή αντιμετώπιση της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, ανάμεσα σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη που αφορούν τον κλάδο.
9. Ένατο, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι στον κατασκευαστικό τομέα ανάμεσα στις πολύ μικρές επιχειρήσεις αιωρείται μια δυσπιστία για το κατά πόσο θα έχουν τελικά οφέλη από την περιβαλλοντική διαχείριση, παρόλο που αναγνωρίζουν την σημασία τους.
10. Δέκατον διαπιστώνεται ότι υπάρχει πλήρης κατανόηση των προβλημάτων από τα ηγετικά στελέχη των συνδέσμων. Η διεύθυνση του συνδέσμου δείχνει το ενδιαφέρον και προσπαθεί να δώσει λύσεις σε πρωτοεμφανιζόμενα προβλήματα αναφορικά με την περιβαλλοντική ή αλλιώς πράσινη πολιτική.

6.3 Εισηγήσεις

Ο τελευταίος στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η παροχή συστάσεων κατά πόσον η Περιβαλλοντική Διαχείριση και η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση μπορούν να εφαρμοστούν στις πολύ μικρές εταιρείες Εργολάβων Οικοδομών δίνοντας του το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα να αυξήσουν την Αξία της επιχείρησής τους. Με βάση τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα και αναφέρονται στην υπό ενότητα 6.2, επιχειρείται η προσπάθεια να προβληθούν εισηγήσεις ώστε να βελτιωθεί η παρούσα κατάσταση με στόχο να ικανοποιήσει αποτελεσματικά τον στόχο της έρευνας.

1η Εισήγηση: Βασική και πρώτιστης σημασίας η συνέχιση της προσπάθειας ενημέρωσης και επιμόρφωσης των διευθυντών αλλά και των υπόλοιπων στελεχών των πολύ μικρών επιχειρήσεων εργολάβων οικοδομών για όλο το φάσμα το οποίο εμπερικλείει το τεράστιο μέγεθος και την σημασία της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης. Η εκπαίδευση της διοίκησης αλλά και του προσωπικού πρέπει να περιλαμβάνει θέματα ανάπτυξης κουλτούρας περιβαλλοντικής διαχείρισης, επίγνωσης της νομοθεσίας, εύρεσης τρόπων χρηματοδότησης από άλλες πηγές και μείωση της εξάρτησης από επιδοτήσεις ακόμα ώστε να κατανοηθεί η ως προτεραιότητα.

2η Εισήγηση: Αφότου σημαντικός διαφαίνεται και ο ρόλος του Συνδέσμου Εργολάβων (παρόλο που η έρευνα παρουσίασε μόνο τις απόψεις 2 επαρχιών από τις 5), να ενισχυθεί η δημι-

ουργία αλλά και η εφαρμογή ενιαίας Πολιτικής για τα Περιβαλλοντικά ζητήματα που αφορούν τον κλάδο. Ο σχηματισμός πλαισίου οδηγιών που θα ακολουθήτε από όλα τα μέλη ανεξαρτήτου μεγέθους σε αναφορές που θα αφορούν την παρακολούθηση της στρατηγικής και των ακολουθούμενων προγραμμάτων δράσης τους έναντι στο περιβάλλον, η ύπαρξη δομημένου και συστηματικού τρόπου προγραμματισμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των έργων που θα αναλαμβάνει η κάθε εταιρεία στα έργα που συμμετέχει χρήζεται απαραίτητη. Ο μεγαλύτερος και συστηματικός έλεγχος από τον Σύνδεσμο Εργολάβων με την συνεργασία του Παγκύπριου Συνδέσμου Εργοληπτών και Έργων έτσι ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της ΕΕ μέχρι το 2020, δηλαδή η μείωση 70% των αποβλήτων που απορρέουν από τον κατασκευαστικό τομέα.

Ταυτόχρονα να μεταφέρονται από εκείνα τα μέλη του συνδέσμου που έχουν ακολουθήσει τις πρακτικές περιβαλλοντικής διαχείρισης οι εμπειρίες τους καθώς να συμβουλεύουν ότι η συνεργασία μεταξύ όλων των συμμετεχόντων σε μια εταιρεία θα έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος έναντι των ανταγωνιστών και την ταυτόχρονη αύξηση της εταιρικής αξίας.

Με αυτό δύο θετικά θα προκύψουν η εκκίνηση της οικονομίας στον κατασκευαστικό τομέα και η δημιουργία νέων προοπτικών.

3η Εισήγηση: Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις να δουν την προοπτική για τις νέες κατευθύνσεις στις οποίες η επιχείρησή τους μπορεί να οδηγηθεί με την περιβαλλοντική διαχείριση και να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία χωρίς να χρησιμοποιούν το μέγεθός τους ως μειονέκτημα αλλά ως βάση για ενδυνάμωση στον χώρο δραστηριότητάς τους. Κατά συνέπεια, οι προτάσεις προς αυτούς είναι να κατευθύνουν τις στρατηγικές δράσεις και τις πρακτικές τους προς τη διαχείριση του περιβάλλοντος χρησιμοποιώντας τα ως εργαλείο για την αύξηση της εταιρικής τους Αξίας κερδίζοντας το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στο κλάδο δραστηριοποίησής τους.

4η Εισήγηση: Λαμβάνοντας υπόψη την συνέχιση της οικονομικής ύφεσης που θα συνεχίζει να ταλανίζει τον κατασκευαστικό τομέα, να εκδηλώσουν σαν σύνολο επιχειρήσεων που στηρίζουν για χρόνια την οικονομία του νησιού, περισσότερη επιμονή προς ευαισθητοποίηση από πλευράς των υπεύθυνων του κράτους και αναγνώρισης της ανάγκης χρηματοδότησης αλλά και ενεργοποίηση κινήτρων μέσα από προγράμματα που προέρχονται όχι μόνο από την ΕΕ αλλά από το ίδιο το κράτος.

5η Εισήγηση: Λόγο της παρούσας οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο για να αποκομίσουν οφέλη και να μπορέσουν να αυξήσουν την εταιρική τους αξία στο παρόν στάδιο πρέπει να ενισχύσουν και την έννοια της συνεργασίας μεταξύ τους.

δη Εισήγηση: Αυτό που η παρούσα έρευνα διαπραγματεύτηκε μπορεί να χαρακτηριστεί ως η αρχή αναζήτησης προς άλλους ερευνητές που θέλουν να μάθουν περισσότερα για την πραγματική κατάσταση ανάμεσα στη Κυπριακή Κατασκευαστική Βιομηχανία. Προχωρώντας ακόμα ένα βήμα να επιδιώξει την σύγκριση ανάμεσα στο γίνεσθαι στις μικρομεσαίες και μεγάλες εταιρείες του κλάδου και ολόκληρη την πτυχή της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης για να προστεθεί στο μέχρι τώρα αποτέλεσμα.

Επίλογος

Η έρευνα αυτή, κατέδειξε σε γενικές γραμμές ότι η Περιβαλλοντική Διαχείριση και η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση είναι δύο βασικές προϋποθέσεις για την άσκηση περιβαλλοντικής πολιτικής και αύξηση της εταιρικής αξίας των επιχειρήσεων. Επίσης, επιβεβαίωσε ότι τα εργαλεία αυτά εξάγουν οφέλη που τις προστατεύουν ταυτόχρονα από τα άμεσα κόστη και τις περιβαλλοντικές δαπάνες.

Εν κατακλείδι, παρά τις ελλείψεις και τις διαφορές που διαφάνηκαν ανάμεσα στα κράτη, στην διαφορετικότητα των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων αλλά και των μεγεθών των επιχειρήσεων η ανησυχία είναι παρόμοια. Μεγάλη η ανάγκη τήρησης της νομοθεσίας, της εφαρμογής ηθικής περιβαλλοντικής συμπεριφοράς, και της χρήσης των κατάλληλων εργαλείων με απώτερο σκοπό την Προστασία του Περιβάλλοντος!

"Ο Ήλιος δεν θα υπερβεί τα μέτρα, ειδεμή οι Ερινύες, της Δίκης επίκουροι, θα τον βρουν" Η-ράκλειτος , περί Φύσεως, 52(94), ας καθοδηγούνται όλοι με την φράση αυτή.

Βιβλιογραφία - Αγγλική

ACCA. (2007/8). *ACCA P5 Advanced Performance management*. Kaplan Publishing

Atrill, P. and McLancy, E. (1999). *Management Accounting for Non-Specialists*. Prentice Hall Europe

Bataineh, M. T. (2006). *The role of an environmental management in improving of competition in manufacturing companies*. Journal of Social Sciences. Vol 2.2. April 2006. [On-line]. Available: <http://find.galegroup.com>

Bennet and James. (1998) ,IFAC1998,UNDSN2000.

Colin Drury. (2005). *Management Accounting for Business*. Thomson Learning.

Collis, J. and Hussey R. 2003. *Business Research: A practical guide for undergraduate and postgraduate students*. Second Edition. PALGRAVE MACMILLAN

Economic and Social Affairs. (2001). *Environmental Management Accounting Procedures and Principles* . United Nations

Environmental Risks. [On-line]. Available: [http:// www. marsh.com.au/Environmental Risks](http://www.marsh.com.au/Environmental Risks). 12 Feb. 2012

Environmental Management Accounting Procedures and Principles. . [On-line]. Available: [http:// www.un.org/esa/stustdev/publications/proceduresandprinciples.pdf](http://www.un.org/esa/stustdev/publications/proceduresandprinciples.pdf) (2001)

EPA. Savage. (2005).

EPA Victoria's. (2006). [On-line]. Available: <http://www.epa.vic.gov.au/~media/Publications/1035.pdf>

Finnveden, G. Björklund A., Moberg A., Ekvall T. (2007). *Environmental and economic assessment methods for waste management decision-support: possibilities and limitations*. [On-line]. Available: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17612327>

Foster J.B. (2005). *Ecology Against Capitalism*. Monthly Review Press

Galea V. (2008). [On-line]. Available: <http://www.ohioline.osu.edu/cd-fact/095.html>

Giuntini, R. and Willits S. D. (1994). *Helping Your. Company 'Go Green'*. [On-line]. Available: <http://www.umich.edu/~nppcpub/resources/compendia/ACCTpdfs/ACCTannobib>.

Gray R. and Bebbington J. (2001). *Accounting for the Environment: Second Edition*. SAGE Publications

Harrison ,J.L. and Geoff L. (2007). *Who's doing environmental Accounting*. [On-line]. Available: <http://www.questia.com/library/journal/1P3-1372675291/who-s-doing-environmental-accounting-a-survey-of>. Academic journal article from *Rural Society*, Vol. 17, No. 2

Horler K. (2007). *Keep it Green*. [On-line]. Available: <http://www.ideafit.com/fitness-library/keep-it-green> IDEA Fitness Journal, Volume 4, Number 8, Sep. 2007

Karagozoglou and Lindell, M. (2000). '*Environmental management: Testing the win-win model*'. Journal of Environmental Planning and Management. Vol.43, no6, pp.817-819

Kehbila, A. G., Jürgen, E. and Brent, A.C. (2009). *Strategic Corporate Environmental Management within the south African Automotive Industry: Motivations, Benefits, Hurdles*. Publish online 30 March 2009 in Willey IntersScience.

Kitzman K. A. (2001). '*Environmental cost accounting for improved environmental decision making: to manage and reduce environmental costs, it is first necessary to understand them. (Aluminum company of America)*'. Dec, Vol.33, no.11, p.20(2)

Hanhand Scheermesser, 2006, Teuscheretal, 2005, Beskeal, 2006).

Lohr, S. (1999). Sampling Design and Analysis. Duxbury Press

Nagarajan, P. (2013). *Collapse of Easter Island Lessons for Sustainability of Small Islands*. [On-line]. Available: <http://jds.sagepub.com/cgi/content/abstract/22/3/287>. 19 Δεκ. 2013

Roger L. Burritt. (2007). *Environmental Accounting: its challenges and an outlook*. International Accounting. Vol.34, p.p.19-21

Sarkis, J. and Dijkshoorn, J. (2007). *Relationships between solid waste management performance and environmental practices adoption in Welsh small and medium-sized enterprises*

(SMEs). *International Journal of Production Research*. Vol. 45, no. 21, 1 November 2007, 4989-5015.

Smith, J.K. (1983). *Quantitative v. Qualitative Research: An Attempt to Classify the Issue*. *Educational Research*. March, pp.6-13

Tellus Institute. (2012). *Resources and Environmental Strategies: Environmental Management Accounting*.

UN. (2001). *Development Report Indicators of Sustainable Development:*

Guidelines and Methodologies-Third edition. [On-line]. Available:

http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/methodology_sheets.pdf

USEPA. (1995). *'An Introduction to Environmental Management Accounting As a Business Management Tool: Key Concepts and Terms'*. EPA/600/R-5/006

Wycherley, I. (1997). *Environmental managers and accounting*. [On-line]. Available: *Journal of Applied Management Studies*. pp.199.

Βιβλιογραφία - Ελληνική

Ζαφειρόπουλος Κ. (2014).

Θεοπέμπτου Χ. (2012). ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΡΓΟΛΗΠΤΗΣ . Τεύχος 10. σελ.24

Μπάλιας Γ. (2009). *Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι. Διαπλοκή επιστήμης, δικαίου και πολιτικής*. Εκδόσεις Σάκουλας Αντ.Ν.

Ντούλας, Δ. (2009). *Περιβαλλοντική Πράσινη Λογιστική και Λογιστικές Πράξεις που πραγματοποιούνται από λογιστικά πληροφοριακά συστήματα*. [Πρόσβαση]. Διαθέσιμο: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/13708/1/NtoulasMsc2009.pdf> 7 Ιαν. 2014

Σιούτη, Γ. Π. (2000). *Η Περιβαλλοντική Πολιτική στην Ελλάδα*. Εκδόσεις Δαρδάνος

Ιστοσελίδες

- http://dge.stanford.edu/SCOPE/SCOPE_15/SCOPE_15_1.1_chapter1_1-14.pdf. [πρόσβαση στις 08 Ιαν.2014].
- http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_el.htm. [πρόσβαση στις 01 Δεκ.2013].
- http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/interaction_with_other_policies/128120_el.htm. [πρόσβαση στις 08 Ιαν. 2014].
- <http://soa.utexas.edu/work/eaep/Papers/What%20is%20Environmental%20Risk.pdf>. [πρόσβαση στις 08 Ιαν.2014].
- <http://static.eudoxus.gr/books/65/chapter-11765.pdf>. [πρόσβαση στις 08 Ιαν.2014].
- <http://www.accountingtoday.com>
- <http://www.businessdictionary.com/definition/convenience-sampling.html#ixzz2mLbhd7o1>. [πρόσβαση στις 02 Δεκ.2013].
- <http://www.businessdictionary.com/definition/environmental-risk.html>. [πρόσβαση στις 08 Ιαν.2014].
- <http://www.ekke.gr/estia/Grenved/seminar3.htm>. [πρόσβαση στις 05 Ιαν.2014].
- http://www.erm.ecs.soton.ac.uk/theme2/what_is_your_paradigm.html. [πρόσβαση στις 18 Δεκ.2013].
- http://www.fsn.co.uk/channel_kpi_environment/environmental_accounting_an_activity_based_costing_approach.htm. [πρόσβαση στις 07 Ιαν.2014].
- <http://www.mof.gov.cy/statistics>. [πρόσβαση στις 15 Νοε.2013].
- http://www.mof.gov.cy/Δαπάνες_για_Περιβαλλοντική_Προστασία_στις_Βιομηχανικές_Επιχειρήσεις_στην_Κύπρο,2010. [πρόσβαση στις 01 Δεκ.2013].
- <http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/All/FFA0637D80AC78F6C2257BD7003F3B6A?OpenDocument&sub=2&sel=1&e=&print>. [πρόσβαση στις 16 Δεκ.2013].
- http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/labour_32main_gr/labour_32main_gr?OpenForm&sub=2&sel=2. [πρόσβαση στις 26. Δεκ.2013].
- http://www.oseok.org.cy/files/FINALNEW_ERGOLIPTIS13_web.pdf. [πρόσβαση στις 16 Δεκ.2013].

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 1 I

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ 2 II

ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ III

Ερωτηματολόγιο 1: προς Προέδρους Τοπικών Συνδέσμων Εργολάβων

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

"Environmental Management & Environmental Management Accounting as tools to enhance Corporate Value; the current case of the Building Industry in Cyprus between the Very Small Business in Larnaca area".

"Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση ως εργαλεία για αύξηση της Εταιρικής Αξίας: Μελέτη στην τρέχουσα κατάσταση ανάμεσα στις Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις στον κλάδο Εργολάβων Οικοδομών στην Κύπρο, και πιο συγκεκριμένα σε αυτές που δραστηριοποιούνται στη Επαρχία Λάρνακας".

Κύριος σκοπός του ερωτηματολογίου

- Να εξακριβώσουμε τι γνωρίζουν και πως αντιλαμβάνονται τους όρους Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.
- Πως και εάν εφαρμόζουν στην πράξη Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση οι Διοικήσεις στις Πολύ Μικρές Εργοληπτικές Επιχειρήσεις Οικοδομών οι οποίες δραστηριοποιούνται στην επαρχία Λάρνακας.
- Άμεσα κόστη και Έμμεσες Δαπάνες που προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.
- Οφέλη που προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.
- Να προσδιορίσει κατά πόσο ο όρος Περιβαλλοντική Διαχείριση και το **βασικό εργαλείο** "Περιβαλλοντική Λογιστική" μπορούν να βοηθήσουν την εταιρεία και ταυτόχρονα να αυξήσουν την εταιρική της αξία.

Θα ήθελα καταρχάς να σας συστηθώ και κατόπιν να εκδηλώσω το ενδιαφέρον μου για μια συνέντευξη μαζί σας. Είμαι η Μαρία Δημητρίου και είμαι φοιτήτρια στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου στο Μεταπτυχιακό κλάδο Διοίκησης Επιχειρήσεων (MBA).

Σε αυτή την φάση διενεργώ την διατριβή **Μάστερ** και βρίσκομαι στο στάδιο συλλογής πληροφοριών οι οποίες θα συμβάλλουν και θα αποτελέσουν σημαντικά στοιχεία για την ολοκλήρωση της έρευνας που διεξάγω.

Το αντικείμενο της έρευνας μου επικεντρώνεται στην σημασία των όρων Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση (EMA) και την συμβολή τους στην Εταιρική Αξία των Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στον Κατασκευαστικό Τομέα και πιο συγκεκριμένα στις Μικρές Οικοδομικές Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην επαρχία της Λάρνακας.

Σύντομη Επεξήγηση των όρων Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση

Περιβαλλοντική διαχείριση είναι η σωστή διαχείριση των πόρων και της αλληλεπίδρασης των επιπτώσεων των ανθρώπινων κοινωνιών για το περιβάλλον. Η Διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων έχει ως στόχο να εξασφαλίσει ότι οι υπηρεσίες οικοσυστήματος θα προστατευθούν και θα διατηρηθούν για τις μελλοντικές γενιές ανθρώπων, και την ακεραιότητα των οικοσυστημάτων. Διενεργώντας Περιβαλλοντική Διαχείριση είναι πολύ σημαντικό να λάβουμε υπόψη τις μεταβλητές ηθική, οικονομική και επιστημονική.

"**Environmental Management Accounting**" στα αγγλικά, "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση", η μετάφραση του στα Ελληνικά, είναι η μέθοδος η οποία ασχολείται με την συλλογή και διαχείριση λογιστικών πληροφοριών που χρειάζονται οι διαχειριστές, οι λογιστές ή οι διευθυντές σε σχέση με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων τους που πιθανόν να επηρεάσουν το περιβάλλον, καθώς και τις οικονομικές και άλλες επιπτώσεις που πιθανόν θα επιφέρουν στην εταιρεία.

Ταυτόχρονα, θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι όλες οι πληροφορίες θα παραμείνουν ανώνυμες καθώς θα διατηρηθεί ο κώδικας δεοντολογίας που διέπει τέτοιας φύσεως Ακαδημαϊκές έρευνες για το απόρρητο όλων των πληροφοριών.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συμβολή σας,

Μαρία Δημητρίου

Email: mariad0420@live.com

Μεταπτυχιακό στην Διοίκηση Επιχειρήσεων

ΜΕΡΟΣ Α/ Δημογραφικά Στοιχεία: (Παρακαλώ σημειώστε √ όπου χρειάζεται)

- α) Φύλο : Άντρας Γυναίκα
- β) Ηλικία: 25-35 36-45 46-55 56+
- γ) Μόρφωση: Δημοτική Μέση Ανώτερη Ανώτατη

ΜΕΡΟΣ Β

1. Ως Σύνδεσμος εκδηλώνεται ευαισθησία και ενδιαφέρον στα περιβαλλοντικά ζητήματα που αφορούν τον τομέα δραστηριοποίησης σας; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

2. Έχετε ακούσει ξανά τον όρο α) "Περιβαλλοντική Διαχείριση"; • ΝΑΙ • ΟΧΙ
β) "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση"; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

3. Αν ναι, είστε εξοικειωμένοι με την έννοια τους; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

4. Έχετε συμπεριλάβει στη στρατηγική της εταιρείας

- α) την περιβαλλοντική διαχείριση • ΝΑΙ • ΟΧΙ
- β) την περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση • ΝΑΙ • ΟΧΙ

5. Πως αντιδρούν οι εργαζόμενοι, οι συνεργάτες και οι πελάτες όταν εκδηλώνετε θετική στάση έναντι της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης;
• Θετικά και υποστηρίζεται • Αρνητικά & αδιάφορα

6. Λειτουργεί τμήμα με Εξειδικευμένο Λογιστή για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής λογιστικής διαχείρισης στο Σύνδεσμο Εργολάβων; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

7. Εάν η απάντηση στην ερώτηση (8) είναι ΟΧΙ, ποιός είναι άμεσα υπεύθυνος για την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση της εταιρείας;

- Λογιστής • Εξωτερικός συνεργάτης • Κανένας

Σχολιάστε: _____

8. Οι εταιρείες έχουν να αντιμετωπίσουν Άμεσα κόστη και Έμμεσες δαπάνες. Έχετε ακούσει ξανά γι' αυτά; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

9. Πόσο σημαντικά θεωρείτε τα πιο κάτω Άμεσα κόστη"; (Πολύ Σημαντικό =1, Ουδέτερο=2, Καθόλου Σημαντικό=3)

Μεταπτυχιακό στην Διοίκηση Επιχειρήσεων

- 1/ Ρύπανση του Νερού •1 •2 •3
- 2/ Υπερθέρμανση του πλανήτη •1 •2 •3
- 3/ Μόλυνση του Αέρα •1 •2 •3
- 4/ Έλλειψη των πρώτων υλών •1 •2 •3
- 5/ Κόστη Διαδικασίας ανακύκλωσης •1 •2 •3
- 6/ Κοινωνικά Κόστη •1 •2 •3
- 7/ Ρύπους και κόστη κραδασμών •1 •2 •3
- 8/ Πρόστιμα προς την ΕΕ και τους κυβερνητικούς οργανισμούς •1 •2 •3
- 9/ Μεγαλύτερα Κόστη Κεφαλαίου στον αρχικό στάδιο •1 •2 •3

10. Πόσο σημαντικές θεωρείτε τις παρακάτω "Έμμεσες Δαπάνες"; (Πολύ Σημαντικό =1, Ουδέτερο=2, Καθόλου Σημαντικό=3)

- 1/ Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης •1 •2 •3
- 2/ Εκπαίδευση προσωπικού •1 •2 •3
- 3/ Εξοπλισμός και περιβαλλοντικές Εγκαταστάσεις •1 •2 •3
- 4/ Πράσινες Προμήθειες •1 •2 •3
- 5/ Πιστοποιητικά προτύπων •1 •2 •3

11. Για να αποφύγετε τα Άμεσα κόστη και τις Έμμεσες δαπάνες χρησιμοποιείτε :

- 1/ Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης • NAI • OXI
- 2/ Εκπαίδευση προσωπικού • NAI • OXI
- 3/ Εξοπλισμός και περιβαλλοντικές Εγκαταστάσεις • NAI • OXI
- 4/ Διαχείριση Αποβλήτων • NAI • OXI

(Τα Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης ελέγχουν την ποσότητα κατανάλωσης νερού ή τη ρύπανση , την ηχορύπανση , τα τοξικά απόβλητα, κλπ).

12. Συνδέετε την άσκηση Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στον τομέα δραστηριότητας σας με:

- 1/ Το Κοινωνικό Ενδιαφέρον και την προστασία του περιβάλλοντος •NAI • OXI
- 2/ Την Αύξηση της Εταιρικής Αξίας •NAI • OXI
- 3/ Την Πρόληψη & αποφυγή άμεσων & έμμεσων δαπανών •NAI • OXI
- 4/ Τα Αυξημένα κόστη και γραφειοκρατία •NAI • OXI

13. Συνδέετε τα πιο κάτω σημεία με την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση;

- 1/ Κοινωνικό Ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος •NAI • OXI
- 2/ Εργαλείο για την αύξηση της Εταιρικής Αξίας •NAI • OXI
- 3/ Εργαλείο για να αυξήσει τα μελλοντικά οφέλη προς την εταιρεία •NAI • OXI
- 4/ Εργαλείο για την πρόληψη & αποφυγή άμεσων, έμμεσων δαπανών •NAI • OXI

Μεταπτυχιακό στην Διοίκηση Επιχειρήσεων

14. Σύμφωνα με την εμπειρία σας στον οικοδομικό τομέα, ποια από τα παρακάτω οφέλη έχετε επισημάνει από την εφαρμογή της περιβαλλοντικής διαχείρισης;

- 1/ Αύξηση της Εταιρικής Αξίας •
- 2/ Προστασία του Περιβάλλοντος •
- 3/ Δημιουργία νέων προϊόντων ασφαλή για το περιβάλλον/κοινωνία •
- 4/ Εξοικονόμηση ενέργειας (νερό, ηλεκτρικό ρεύμα , φυσικό αέριο) •
- 5/ Μελλοντική Εξοικονόμηση οικονομικών πόρων •
- 6/ Βελτίωση Εσόδων •
- 7/ Επιδοτήσεις από τα κρατικά και ευρωπαϊκά ταμεία •

15. Έχετε λάβει επιδοτήσεις ή άλλο είδος υποστήριξης από την ΕΕ ή το κράτος κατά την άσκηση περιβαλλοντικών ενεργειών ως Σύνδεσμος Εργολάβων; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

16. Εάν η απάντηση στην ερώτηση (11) είναι ΟΧΙ , αυτό θα επηρεάσει τη στάση σας έναντι στην Περιβαλλοντική Διαχείριση ; • Θετικά • Αρνητικά • Ουδέτερα

17. Σύμφωνα με την εμπειρία σας στον οικοδομικό τομέα θεωρείται ότι η Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση θα αποτελέσει ένα εργαλείο που θα προσθέσει αξία στις εταιρείες του τομέα δραστηριότητας σας; Σχολιάστε. • ΝΑΙ • ΟΧΙ • ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ

18. Θεωρείται ότι με την παρούσα οικονομική κατάσταση στην Κύπρο η θετική αντιμετώπιση θα γίνει Αρνητική; • ΝΑΙ • ΟΧΙ
Δικαιολογήστε: _____

Σας ευχαριστώ για άλλη μια φορά για την βοήθειά και τον πολύτιμο χρόνο που αφιερώσατε στην επιτυχία της διατριβής αυτής.

Ερωτηματολόγιο 2: Προς Εργολάβους Οικοδομών

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

"Environmental Management & Environmental Management Accounting as tools to enhance Corporate Value; the current case of the Building Industry in Cyprus between the Very Small Business that incorporate in Larnaca area".

"Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση ως εργαλεία για αύξηση της Εταιρικής Αξίας: Μελέτη στην τρέχουσα κατάσταση ανάμεσα στις Πολύ Μικρές Εργοληπτικές Επιχειρήσεις στην Κύπρο και πιο συγκεκριμένα σε αυτές που δραστηριοποιούνται στην Επαρχία Λάρνακας".

(Στην Κύπρο σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της απογραφής επιχειρήσεων που διεξήγαγε το Τμήμα Στατιστικής και Ερευνών το 2005, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις δηλαδή οι επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερο από 250 άτομα, αποτελούν το 99% των κυπριακών επιχειρήσεων οι οποίες στο σύνολο τους ανέρχονται σε 62.715 και απασχολούν 198.078 άτομα. Από το σύνολο αυτό οι μικρές επιχειρήσεις δηλαδή αυτές που απασχολούν κάτω από 10 άτομα, ανέρχονται σε 57.066 και αντιπροσωπεύουν το 90,83% του συνόλου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και απασχολούν 107.442 άτομα. Τα στοιχεία αυτά και μόνο δείχνουν τη σημασία και το ρόλο που διαδραματίζουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην κυπριακή οικονομία). http://www.mcit.gov.cy/mcit/mcit.nsf/dmlsme_gr/dmlsme_gr?OpenDocument

Κύριος σκοπός της έρευνας

- Να εξακριβώσουμε τι γνωρίζουν και πως αντιλαμβάνονται τους όρους Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.
- Πως και εάν εφαρμόζουν στην πράξη Περιβαλλοντική Διαχείριση & Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση οι Διοικήσεις στις Πολύ Μικρές Εργοληπτικές Επιχειρήσεις Οικοδομών οι οποίες δραστηριοποιούνται στην επαρχία Λάρνακας.
- Άμεσες και Έμμεσες Δαπάνες που προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση. Παρούσα γνώση.
- Οφέλη που προκύπτουν από την Περιβαλλοντική Διαχείριση και την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση.
- Να προσδιορίσει κατά πόσο ο όρος Περιβαλλοντική Διαχείριση και το **βασικό εργαλείο** "Περιβαλλοντική Λογιστική" μπορούν να βοηθήσουν την εταιρεία και ταυτόχρονα να αυξήσουν την εταιρική της αξία.

Θα ήθελα καταρχάς να σας συστηθώ και κατόπιν να εκδηλώσω το ενδιαφέρον μου για την συμμετοχή σας στην διατριβή μου. Είμαι η Μαρία Δημητρίου και είμαι φοιτήτρια στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου στον Μεταπτυχιακό κλάδο Διοίκησης Επιχειρήσεων (MBA).

Σε αυτή την φάση διενεργώ τη διατριβή **Μάστερ** και βρίσκομαι στο στάδιο συλλογής πληροφοριών οι οποίες θα συμβάλλουν και θα αποτελέσουν σημαντικά στοιχεία για την ολοκλήρωση της έρευνας που διεξάγω.

Το αντικείμενο της έρευνας μου επικεντρώνεται στην σημασία των όρων Περιβαλλοντική Διαχείριση και Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση (EMA) και στην συμβολή τους στην Εταιρική Αξία των πολύ μικρών επιχειρήσεων στον Κατασκευαστικό Τομέα και πιο συγκεκριμένα στις Μικρές Οικοδομικές Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην επαρχία της Λάρνακας.

Σύντομη Επεξήγηση του όρου Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση και η συνεισφορά του

Ο όρος "Environmental Management Accounting" στα αγγλικά, "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση", η μετάφραση του στα Ελληνικά, ασχολείται με την συλλογή και διαχείριση λογιστικών πληροφοριών που χρειάζονται οι διαχειριστές, λογιστές ή οι διευθυντές σε σχέση με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων τους που πιθανόν να επηρεάσουν το περιβάλλον, καθώς και τις οικονομικές και άλλες επιπτώσεις που θα επιφέρουν στην εταιρεία.

Ο κύριος σκοπός αυτής της έρευνας είναι να προσδιορίσει κατά πόσο αυτό το **βασικό εργαλείο διαχείρισης** μπορεί να βοηθήσει την εταιρεία και ταυτόχρονα να αυξήσει την εταιρική της αξία.

Ταυτόχρονα θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι όλες οι πληροφορίες θα παραμείνουν ανώνυμες καθώς θα διατηρηθεί ο κώδικας δεοντολογίας που διέπει τέτοιας φύσεως Ακαδημαϊκές έρευνες για το απόρρητο όλων των πληροφοριών.

Παρακαλώ όπως μου αποστείλετε το ερωτηματολόγιο μέχρι τις 18/12/2013 στο φαξ 24/531459 ή στο email: mariad0420@live.com, τηλέφωνο επικοινωνίας 99382259.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συμβολή σας,

Μαρία Δημητρίου

Μεταπτυχιακό στην Διοίκηση Επιχειρήσεων

ΜΕΡΟΣ Α/ Δημογραφικά Στοιχεία: (Παρακαλώ σημειώστε √ όπου χρειάζεται)

1. α) Φύλο : Άντρας Γυναίκα
β) Ηλικία: 25-35 36-45 46-55 56+
γ) Μόρφωση: Δημοτική Μέση Ανώτερη Ανώτατη

2. Θέση του κατέχετε στην εταιρεία:

- Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου Διευθύνων Σύμβουλος
Λογιστής Διευθυντής

3. Αριθμός εργαζομένων στην επιχείρηση.

- 1 - 5 • 6 - 10

4. Για πόσα χρόνια λειτουργεί η εταιρεία σας στον οικοδομικό τομέα;

- 1 - 5 • 6 - 10 • 11 - 15 • 16 +

ΜΕΡΟΣ Β

1. Εκδηλώνετε ευαισθησία και ενδιαφέρον στα περιβαλλοντικά ζητήματα που αφορούν τον τομέα δραστηριοποίησής σας; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

2. Έχετε ακούσει για τον όρο α) "Περιβαλλοντική Διαχείριση" • ΝΑΙ • ΟΧΙ
β) "Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση" • ΝΑΙ • ΟΧΙ

3. Αν ναι, είστε εξοικειωμένοι με την έννοια των πιο πάνω όρων; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

4. Έχετε συμπεριλάβει στη στρατηγική της εταιρείας

- α) την περιβαλλοντική διαχείριση • ΝΑΙ • ΟΧΙ
β) την περιβαλλοντική λογιστική διαχείριση • ΝΑΙ • ΟΧΙ

5. Πως αντιδρούν οι εργαζόμενοι, οι συνεργάτες και οι πελάτες όταν εκδηλώνετε θετική στάση έναντι της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης;

- Θετικά και υποστηρίζεται • Αρνητικά & αδιάφορα

6. Λειτουργεί τμήμα με Εξειδικευμένο Λογιστή για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής διαχείρισης; • ΝΑΙ • ΟΧΙ

7. Εάν η απάντηση στην ερώτηση (8) είναι ΟΧΙ, ποιός είναι άμεσα υπεύθυνος για την

Μεταπτυχιακό στην Διοίκηση Επιχειρήσεων

Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση της εταιρείας;

- Διευθυντής
- Λογιστής
- Εξωτερικός συνεργάτης
- Κανείς

8. Με την άσκηση Περιβαλλοντικής Διαχείρισης οι εταιρείες έχουν να αντιμετωπίσουν

Άμεσα κόστη και Έμμεσες Δαπάνες . Έχετε ακούσει ξανά γι' αυτά; • NAI • OXI

9. Πόσο σημαντικά θεωρείται τα πιο κάτω Άμεσα Κόστη; (Πολύ Σημαντικό=1, Ουδέτερο=2, Καθόλου Σημαντικό=3).

1/ Ρύπανση του Νερού	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
2/ Υπερθέρμανση του πλανήτη	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
3/ Μόλυνση του Αέρα	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
4/ Έλλειψη των πρώτων υλών	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
5/ Κόστη Διαδικασίας ανακύκλωσης	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
6/ Κοινωνικά Κόστη	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
7/ Ρύπους και κόστη κραδασμών	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
8/ Πρόστιμα προς την ΕΕ και τους κυβερνητικούς οργανισμούς	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
9/ Μεγαλύτερα Κόστη Κεφαλαίου στον αρχικό στάδιο	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐

10. Πόσο σημαντικές θεωρείτε τις παρακάτω "Έμμεσες Δαπάνες";

(Πολύ Σημαντικό=1, Ουδέτερο=2, Καθόλου Σημαντικό=3, μπορείτε να επιλέξετε όλα ή μερικά).

1/ Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
2/ Εκπαίδευση προσωπικού	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
3/ Εξοπλισμός και περιβαλλοντικές Εγκαταστάσεις	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
4/ Πράσινες Προμήθειες	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐
5/ Πιστοποιητικά προτύπων	•1 ☐	•2 ☐	•3 ☐

11. Για να αποφύγετε τα άμεσα κόστη και τις έμμεσες δαπάνες χρησιμοποιείτε :

1/ Περιβαλλοντικά Συστήματα Διαχείρισης	• NAI ☐	• OXI ☐
2/ Εκπαίδευση προσωπικού	• NAI ☐	• OXI ☐
3/ Εξοπλισμός και περιβαλλοντικές Εγκαταστάσεις	• NAI ☐	• OXI ☐
4/ Διαχείριση Αποβλήτων	• NAI ☐	• OXI ☐

12. Συνδέετε την άσκηση Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στον τομέα δραστηριότητας σας με:

1/ Το Κοινωνικό Ενδιαφέρον και την προστασία του περιβάλλοντος	•NAI ☐	• OXI ☐
2/ Την Αύξηση της Εταιρικής Αξίας	•NAI ☐	• OXI ☐
3/ Την Πρόληψη & αποφυγή άμεσων & έμμεσων δαπανών	•NAI ☐	• OXI ☐
4/ Τα Αυξημένα κόστη και γραφειοκρατία	•NAI ☐	• OXI ☐

Μεταπτυχιακό στην Διοίκηση Επιχειρήσεων

13. Με την γνώση που αποκτήσατε για τον όρο Περιβαλλοντική Λογιστική διαχείριση θεωρείτε ότι δηλώνει για τον τομέα δραστηριότητας σας:

- 1/ Ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος •NAI • OXI
- 2/ Εργαλείο για την αύξηση της Εταιρικής Αξίας •NAI • OXI
- 3/ Εργαλείο για να αυξήσει τα μελλοντικά οφέλη προς την εταιρεία •NAI • OXI
- 4/ Εργαλείο για την πρόληψη, αποφυγή άμεσων & έμμεσων δαπανών •NAI • OXI

14. Σύμφωνα με την εμπειρία σας στον οικοδομικό τομέα ποια από τα παρακάτω οφέλη πιστεύετε ότι θα αποκομίσετε με την εφαρμογή περιβαλλοντικής διαχείρισης;

- 1/ Αύξηση της Εταιρικής Αξίας •
- 2/ Προστασία του Περιβάλλοντος •
- 3/ Δημιουργία νέων προϊόντων ασφαλή για το περιβάλλον/κοινωνία •
- 4/ Εξοικονόμηση ενέργειας (νερό, ηλεκτρικό ρεύμα , φυσικό αέριο) •
- 5/ Μελλοντική Εξοικονόμηση οικονομικών πόρων •
- 6/ Βελτίωση Εσόδων •
- 7/ Επιδοτήσεις από τα κρατικά και ευρωπαϊκά ταμεία •

15. Έχετε λάβει επιδοτήσεις ή άλλο είδος υποστήριξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή το Κυπριακό κράτος κατά την άσκηση περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων; • NAI • OXI

Σχολιάστε: _____

16. Εάν η απάντηση στην ερώτηση (16) είναι OXI, αυτό θα επηρεάσει τη στάση σας έναντι στην Περιβαλλοντική Διαχείριση ; • Θετικά • Αρνητικά • Ουδέτερα

17. Με την γνώση που αποκτήσατε για την Περιβαλλοντική Λογιστική Διαχείριση πιστεύετε ότι θα αποτελέσει εργαλείο που θα προσθέσει αξία στην εταιρεία σας;

- NAI • OXI • ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΩ

18. Θεωρείται ότι με την παρούσα οικονομική κατάσταση στην Κύπρο η θετική αντιμετώπιση προς την Περιβαλλοντική Διαχείριση θα αλλάξει και θα γίνει Αρνητική; •NAI • OXI

ΜΕΡΟΣ Γ

1. Κατά την διεξαγωγή αυτής της έρευνας διαπιστώθηκε ότι ΟΣΕΟΚ έχει δημιουργήσει τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό ΟΑΚ ο οποίος θα λειτουργεί στηριζόμενος στην περιβαλλοντική νομοθεσία.

Γνωρίζετε ως εργολάβοι ότι κύριος σκοπός του είναι το συνολικό όφελος των μελών του;

•ΝΑΙ •ΟΧΙ

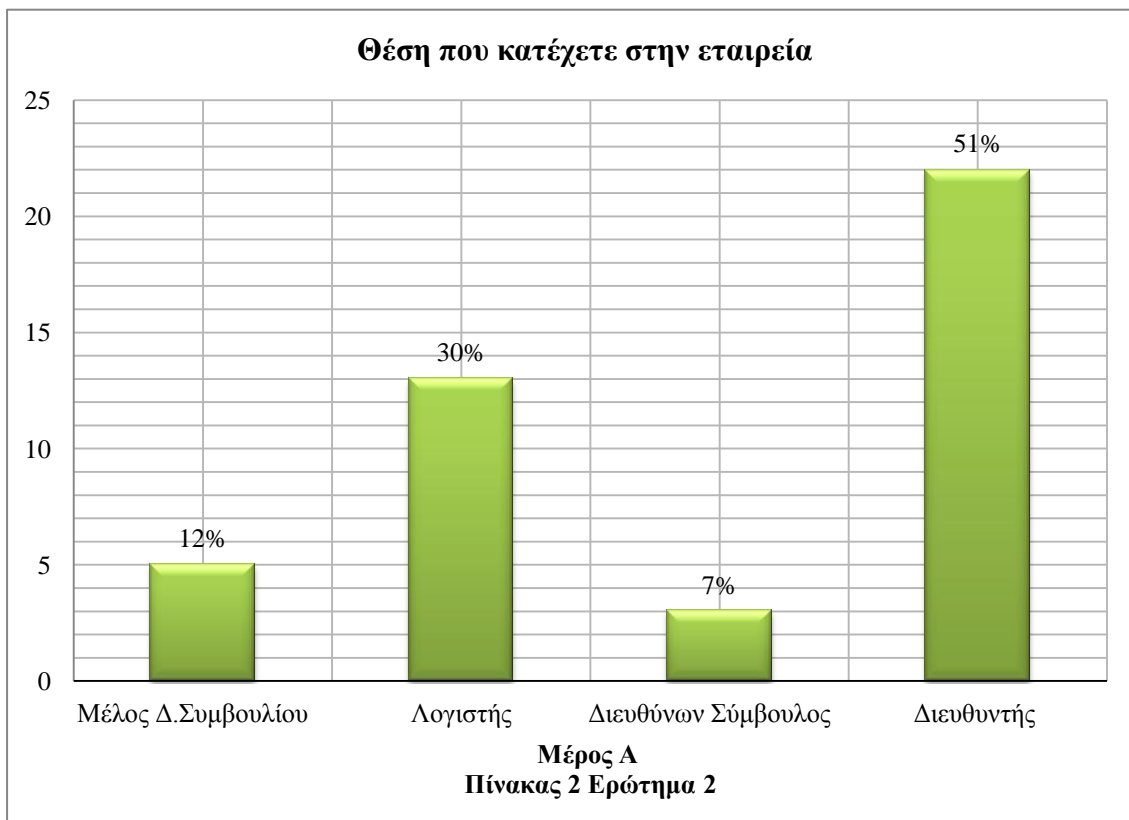
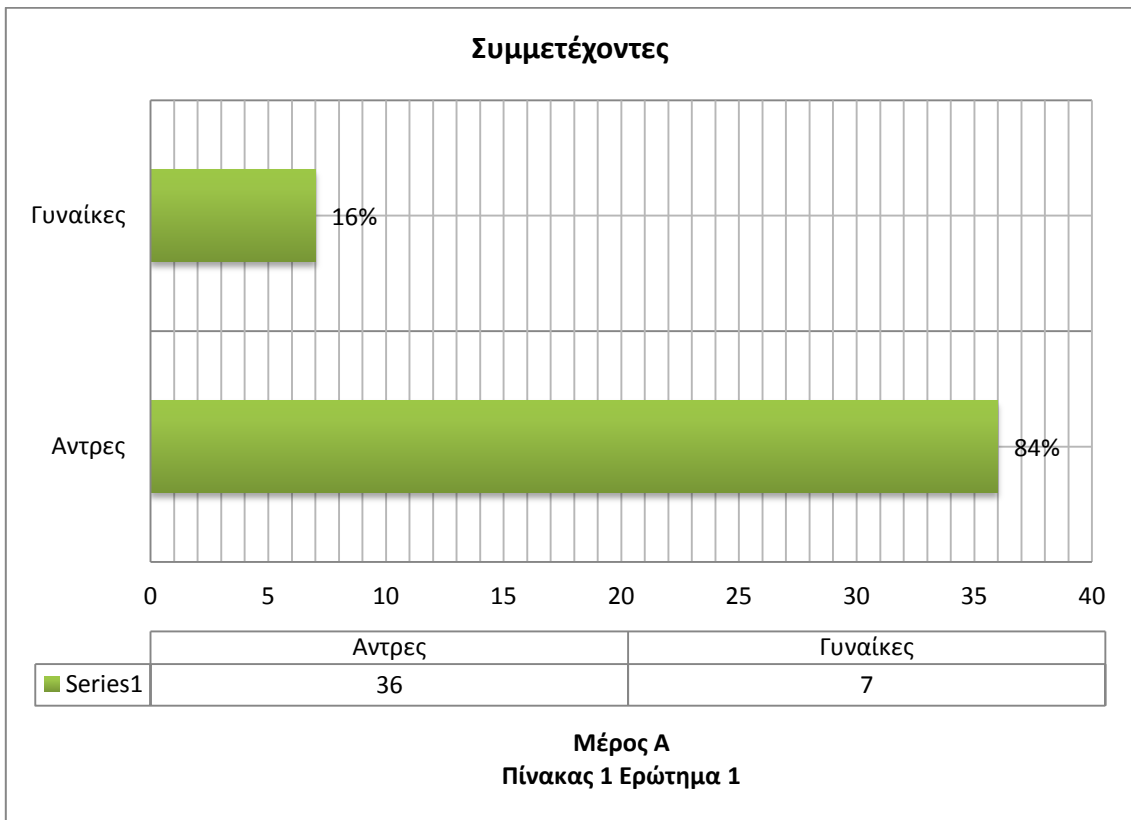
2. Αν σας αναφέρω ότι σε άλλες χώρες όπου έχει εφαρμοστεί παρόμοιο μοντέλο με τον

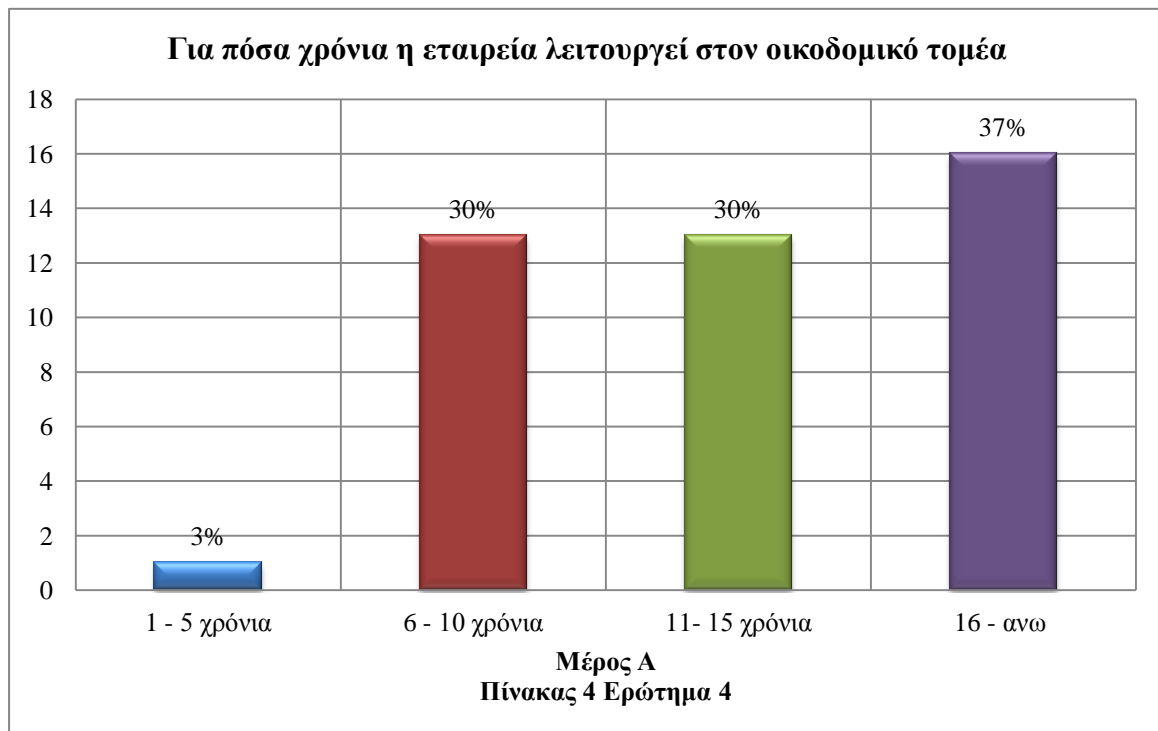
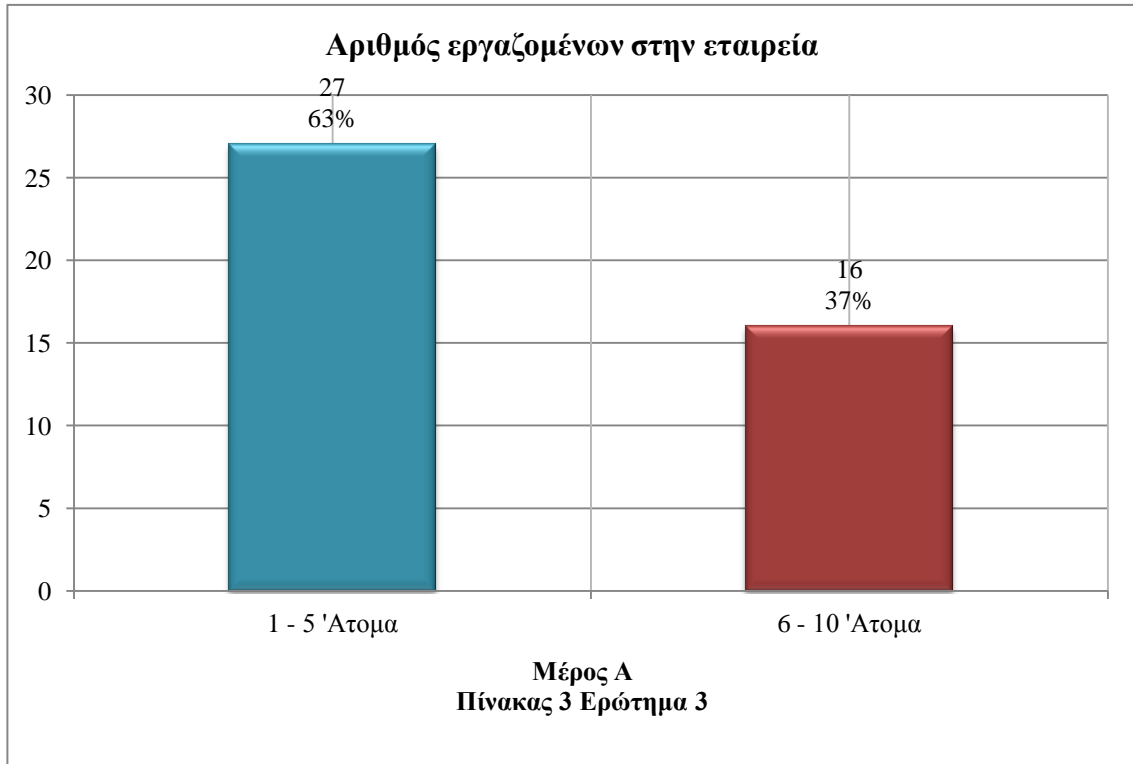
ΟΑΚ τα αποτελέσματα ήταν πολύ θετικά, ποιά η στάση σας : • Θετική • Αρνητική

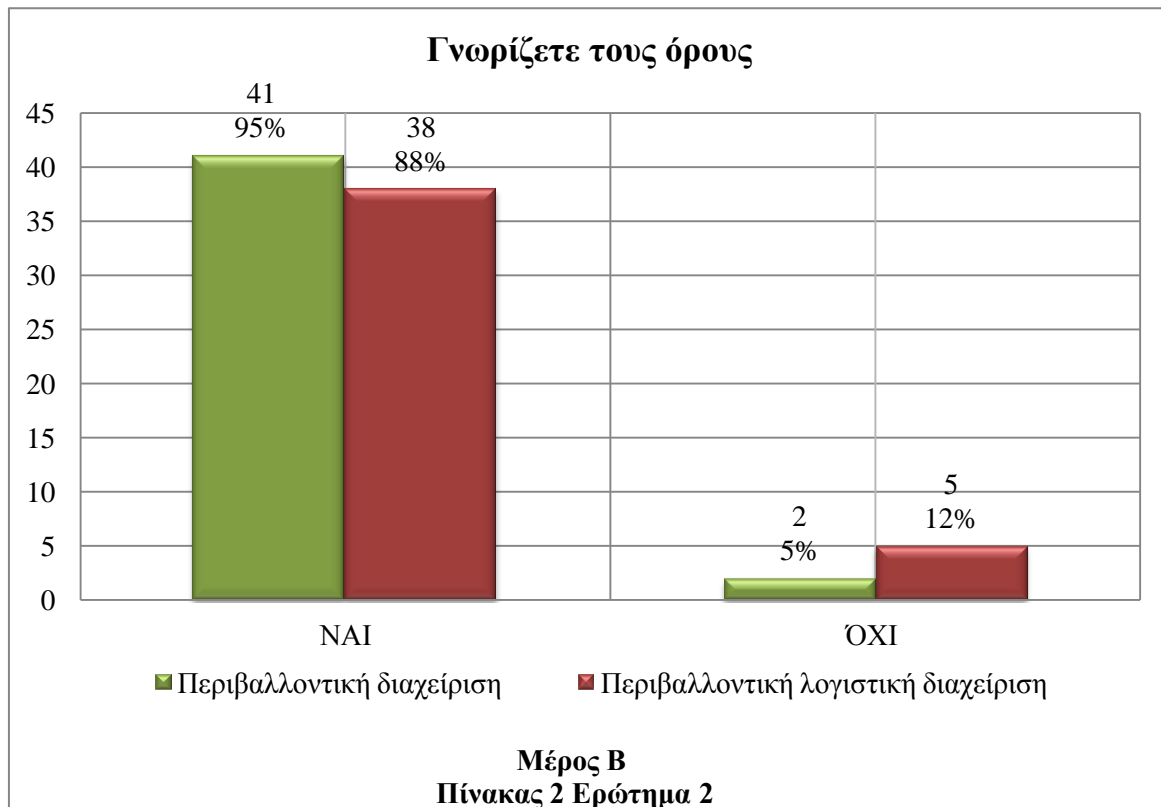
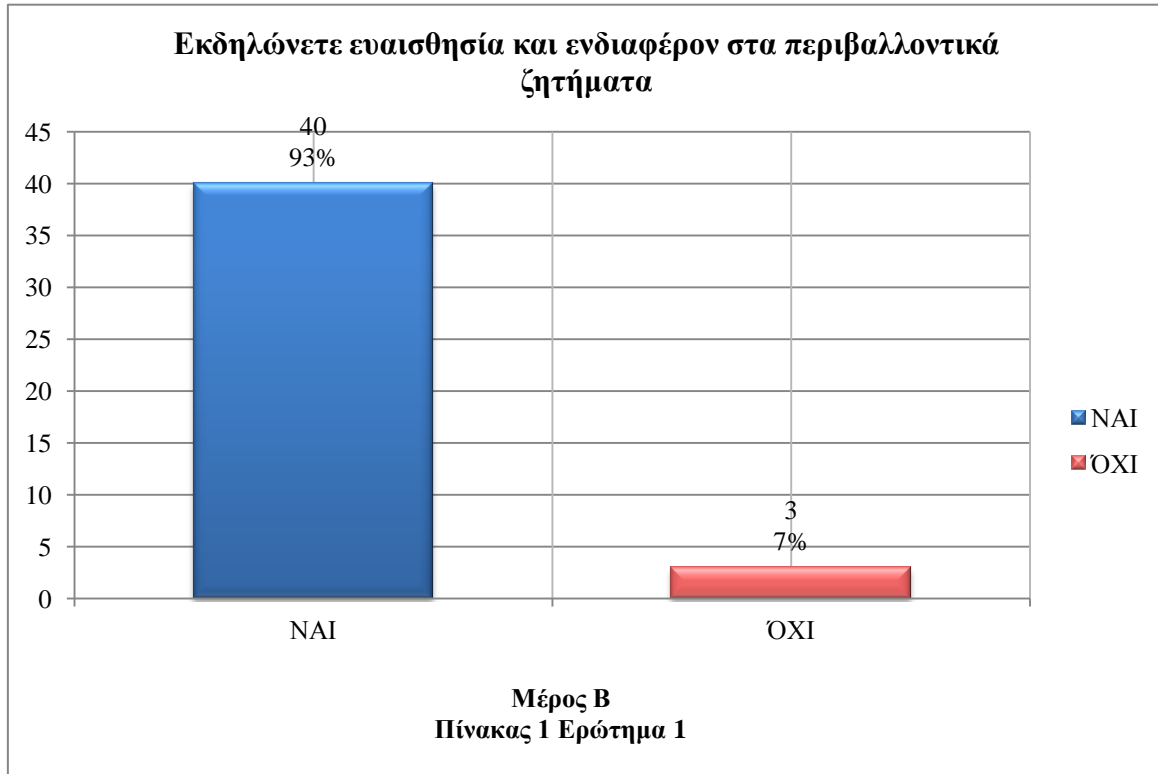
Δικαιολογήστε/ Προσθέστε _____

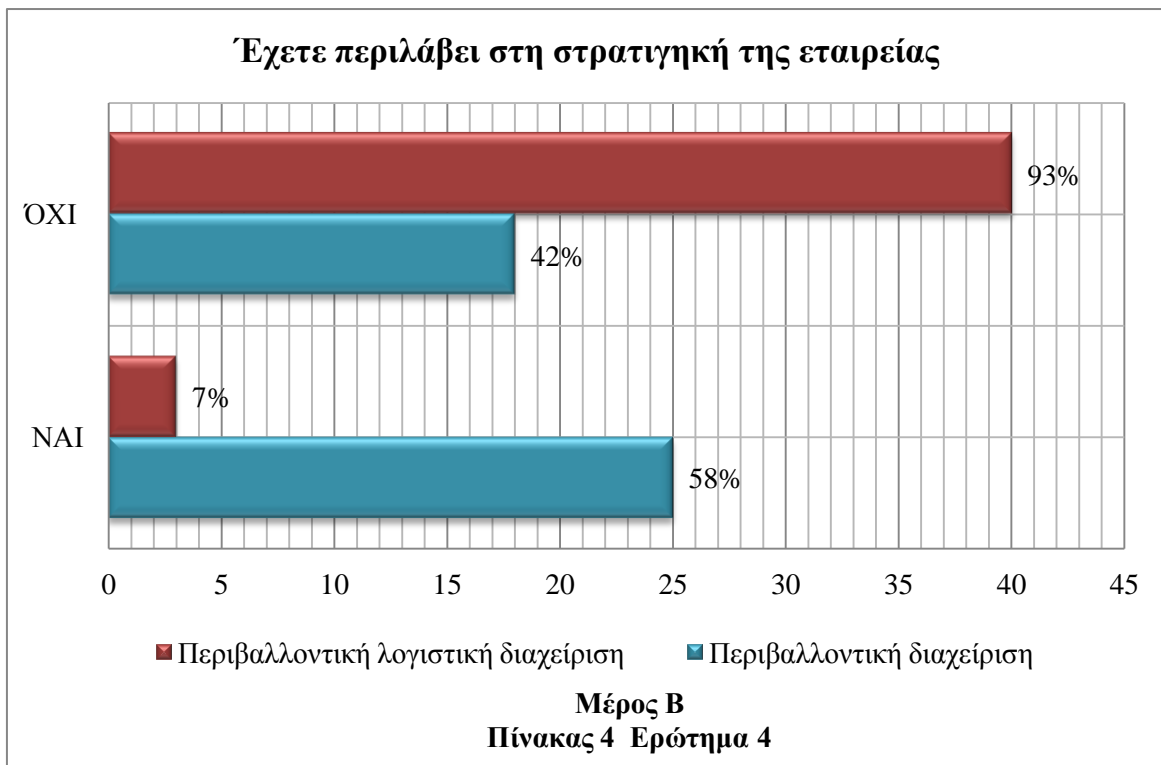
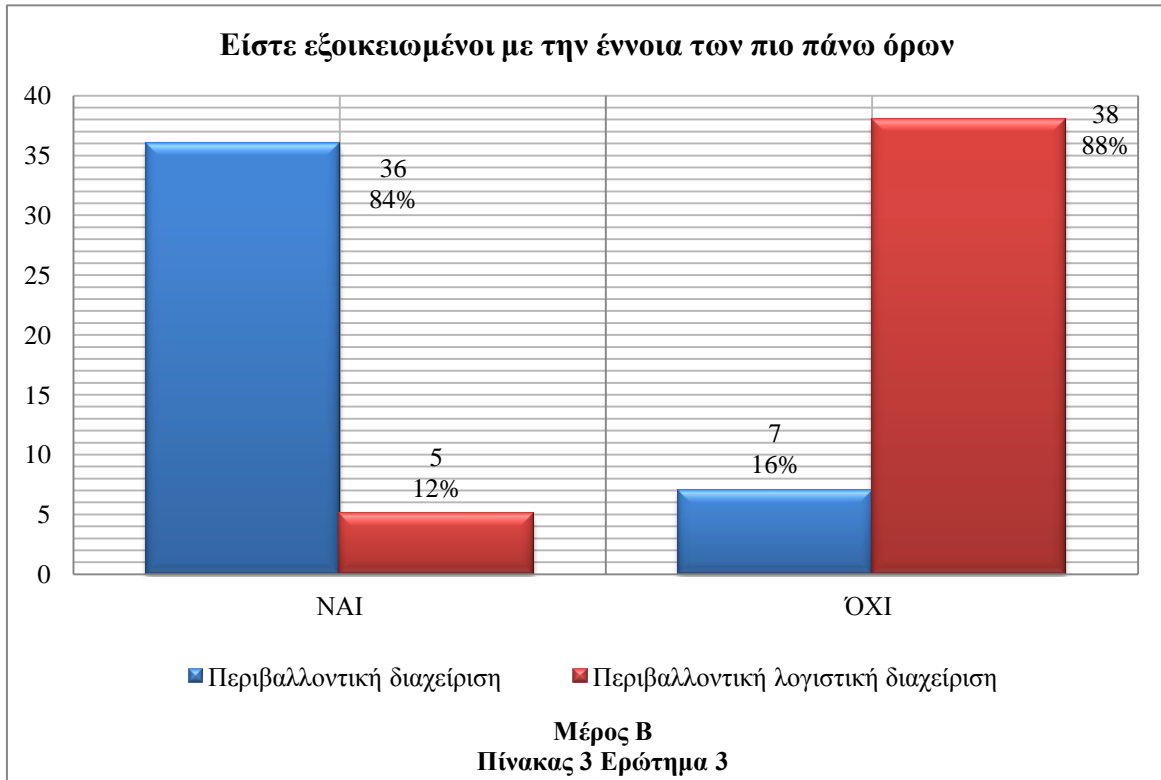
Σας ευχαριστώ για άλλη μια φορά για την βοήθειά και τον πολύτιμο χρόνο που αφιερώσατε στην επιτυχία της διατριβής αυτής.

Παράρτημα 3: Γραφικές Παραστάσεις

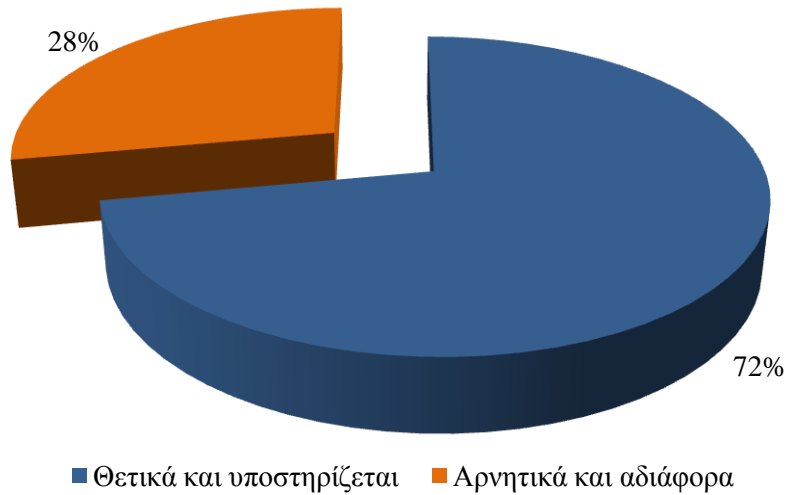

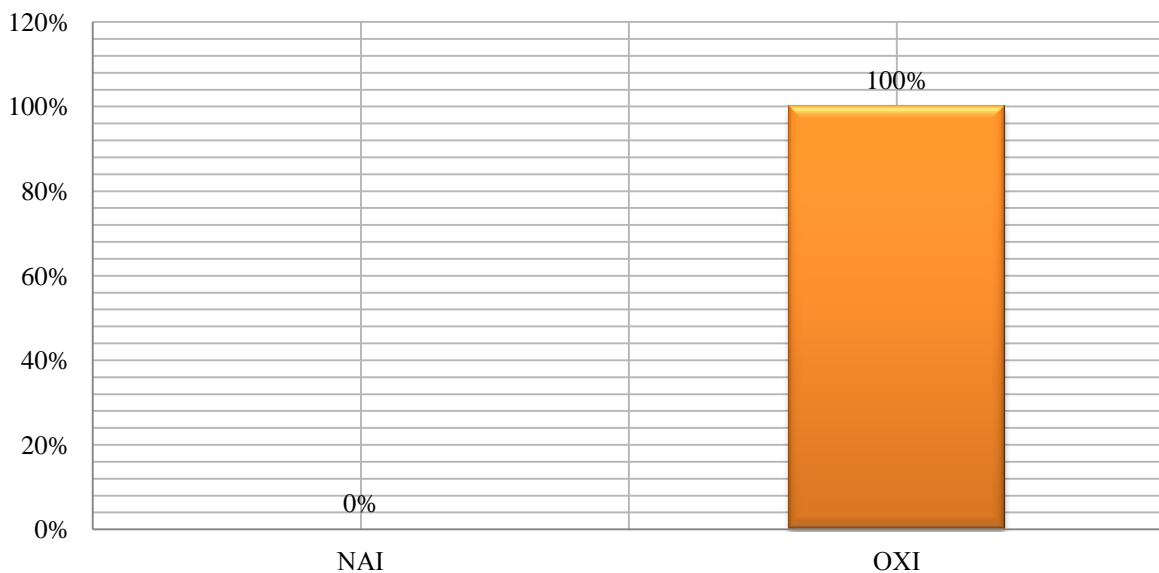

Πως αντιδρούν οι εργαζόμενοι, οι συνεργάτες και οι πελάτες όταν εκδηλώνετε θετική στάση έναντι της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

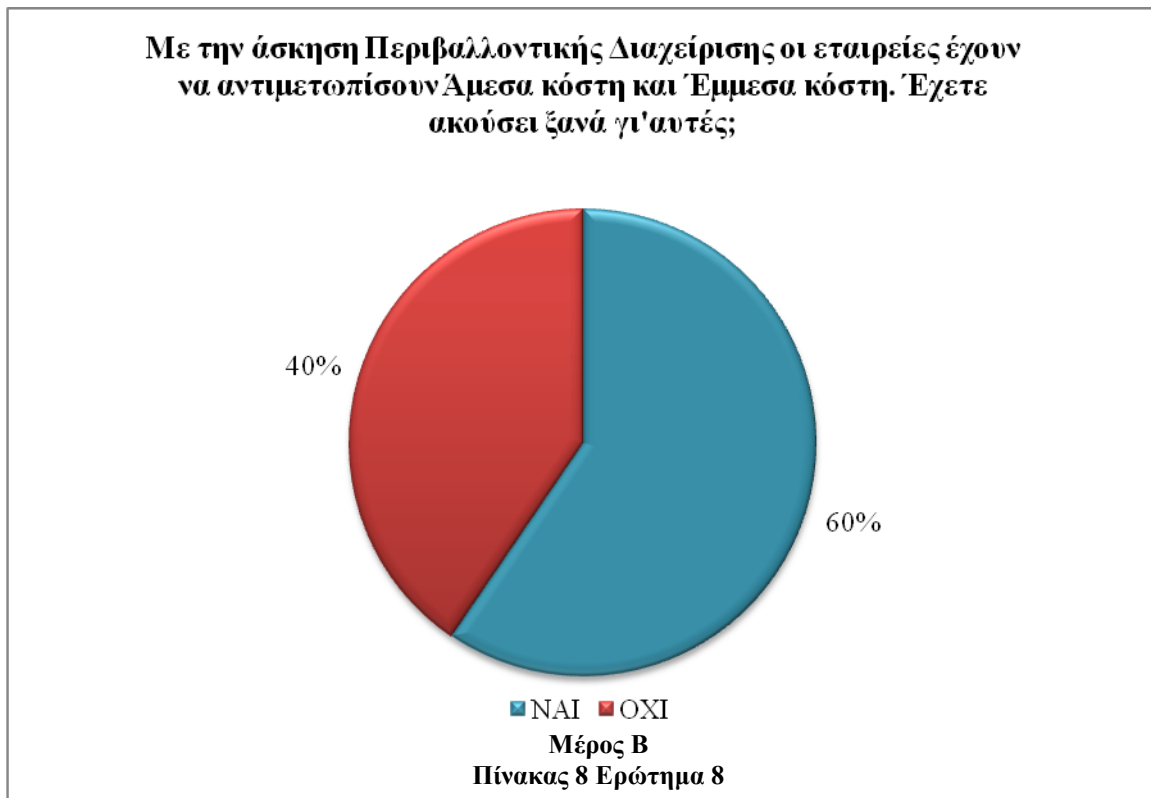

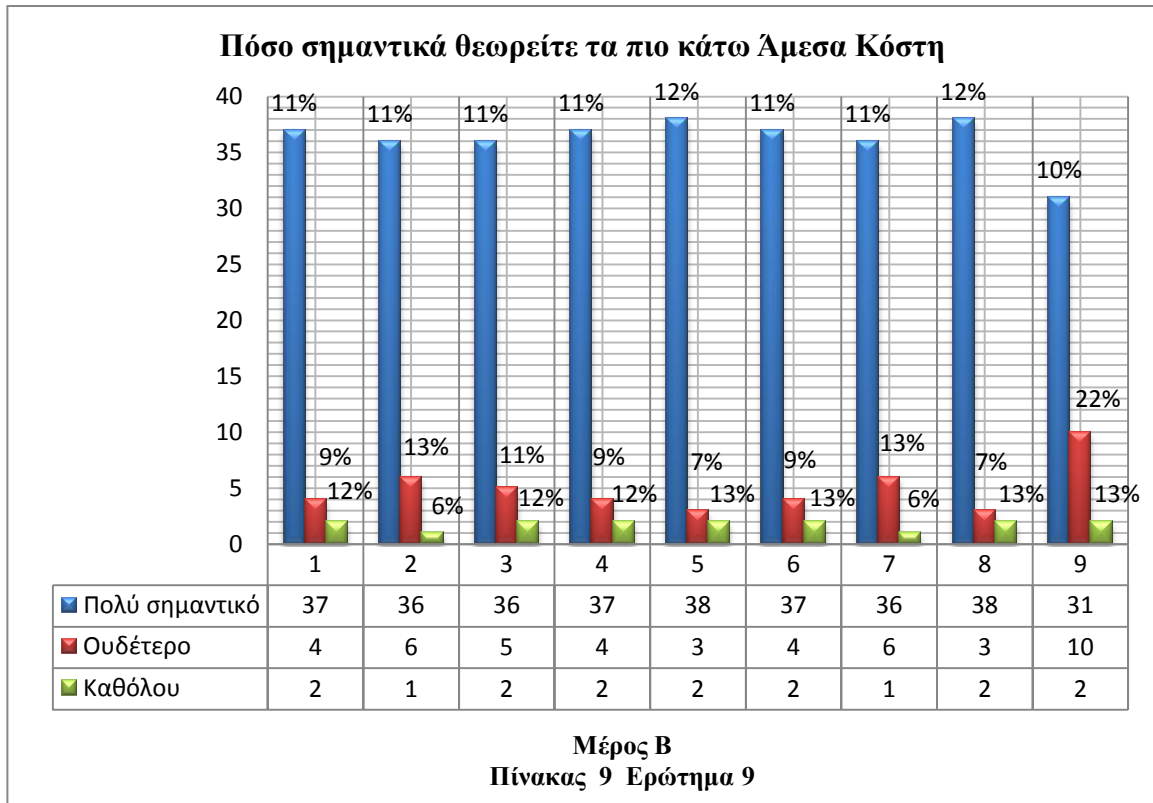
Μέρος Β
Πίνακας 5 Ερώτημα 5

Λειτουργεί τμήμα με Εξειδικευμένο Λογιστή για την εφαρμογή της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

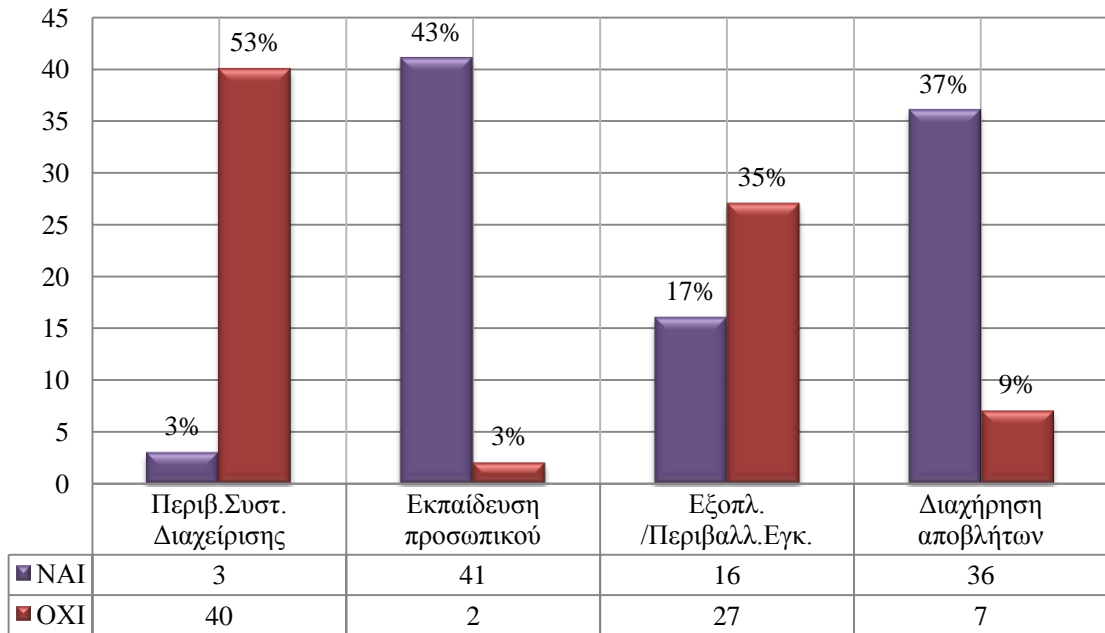

Μέρος Β
Πίνακας 6 Ερώτημα 6

Για να αποφύγετε τα άμεσα και έμμεσα κόστη χρησιμοποιείτε

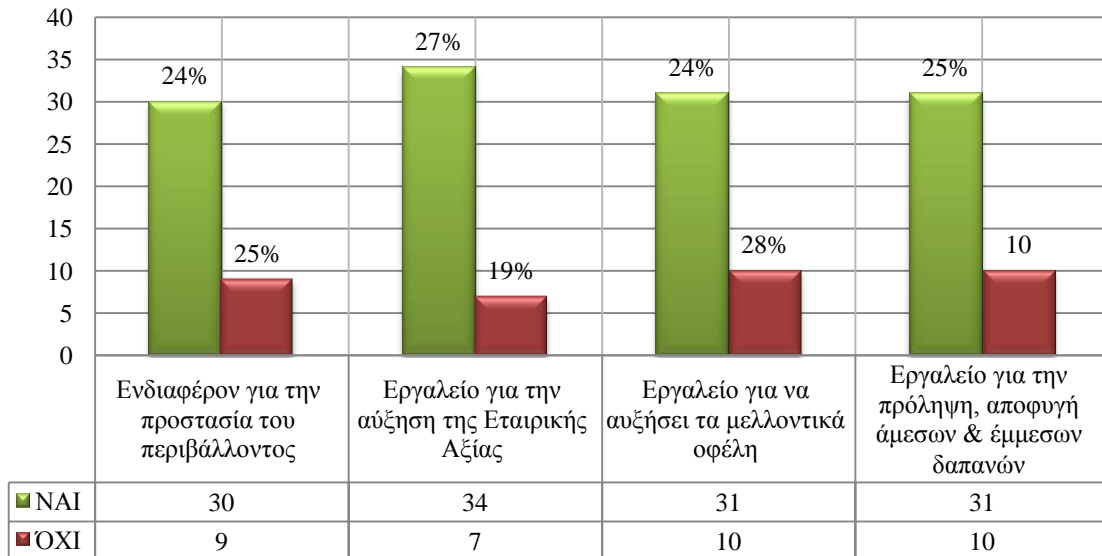
Μέρος Β
Πίνακας 11 Ερώτημα 11

Συνδέετε την άσκηση Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στον τομέα δραστηριότητας σας με

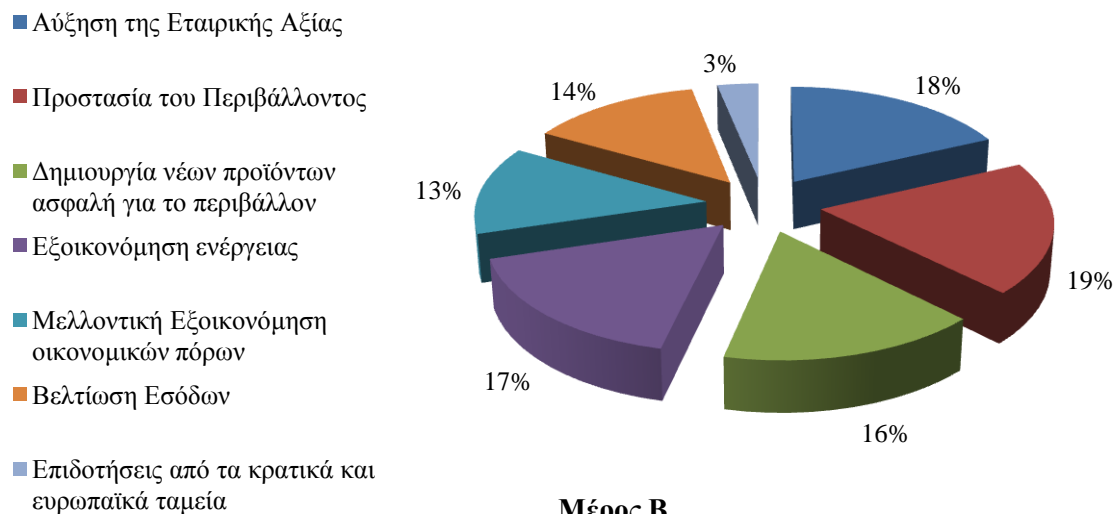
Μέρος Β
Πίνακας 12 Ερώτημα 12

Με την γνώση που αποκτήσατε για τον όρο Περιβαλλοντική Λογιστική διαχείριση θεωρείτε ότι δηλώνει για τον τομέα δραστηριότητάς σας

**Μέρος Β
Πίνακας 13 Ερώτημα 13**

Ποια από τα παρακάτω οφέλη πιστεύετε ότι θα αποκομίσετε με την εφαρμογή περιβαλλοντικής διαχείρισης

**Μέρος Β
Πίνακας 14 Ερώτημα 14**

